

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra sociální a kulturní ekologie

Bc. Michaela Buzínová

**DOBRÉ MÍSTO PRO ŽIVOT V PODMÍNKÁCH
CHKO**

Případová studie obce Bedřichov v Jizerských horách

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Ivan Rynda

Praha 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literaturu. Práce nebyla využita k získání jiného titulu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a v elektronické databázi vysokoškolských kvalifikačních prací a v souladu s autorským právem používána ke studijním účelům.

V Praze dne 10. 1. 2020

Bc. Michaela Buzínová

Poděkování

Velmi bych chtěla poděkovat PhDr. Ivanu Ryndovi za vedení, ochotu a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat všem informátorům, kteří mi poskytli rozhovor.

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku vlivu sportu, rekreace a víkendového bydlení na podobu a rozvoj obce, která je s těmito aktivitami bezprostředně spjatá a zároveň se nachází v chráněné krajinné oblasti. Mým předmětem zájmu je konkrétní obec Bedřichov v Jizerských horách. Tato oblast se v posledních letech velmi potýká s náporom sportovců a zájemců o víkendové bydlení, kteří zde provozují hlavně běžecké lyžování. Obec Bedřichov se musí tomuto náporu přizpůsobovat a nacházet řešení pro to, aby byla příjemným místem nejen pro sportovce a turisty, ale také příjemným místem pro běžný život. Tato práce má formu případové studie a hlavním cílem je tedy nejen komplexně představit daný problém ale také ukázat, jakým způsobem se zde daří vyrovnávat zájmy sportu a zájmy běžného života v obci. Prvotním vstupem je předpoklad, že se této obci daří tyto zájmy vyrovnávat. Analýza dat výzkumu ukazuje, že byly tyto snahy dosud poměrně úspěšné, ale vyrovnávání těchto zájmů se stává čím dál obtížnější.

Klíčová slova

obec, samospráva, místní rozvoj, sport, rekreace, kvalita života, udržitelný rozvoj,
Chráněná krajinná oblast Jizerské hory

Abstract

The thesis focuses on the issue of the impact of sport, recreation and weekend housing on the shape and development of the village, which is directly related to these activities and is located in a protected landscape area. My subject of interest is the specific village of Bedřichov in the Jizera Mountains. This area has been struggling in recent years with the influx of athletes and those interested in weekend living, who mainly run cross-country skiing. Bedřichov has to adapt to this onslaught and find solutions to be a pleasant place not only for athletes and tourists, but also a pleasant place for everyday life. This thesis takes the form of a case study and the main aim is not only to present the problem in a comprehensive way but also to show how the interests of sport and everyday life in the village are balanced. The first input is the assumption that this municipality is able to balance these interests. Analysis of research data shows that these efforts have been relatively successful so far, but balancing these interests is becoming increasingly difficult.

Key words

Municipality, municipal government, regional development, sport recreation, quality of life, sustainable development

Poznámka: Jsem autorem všech cizojazyčných překladů v této práci.

Obsah

Seznam zkratk	Chyba! Záložka není definována.
Úvod	9
1. Horské oblasti v celosvětovém kontextu	11
1.1. Situace v Evropě	12
1.2. Situace v České republice	13
2. Kvalita života	14
3. Udržitelný rozvoj	15
3.1. Definice udržitelného rozvoje	15
3.2. Udržitelný rozvoj území	16
3.3. Obecné hrozby pro vývoj území	18
3.4. Obecné zásady rozvoje území	19
3.5. Plánování rozvoje území	19
3.6. Územní plán	20
4. Důležité faktory přispívající k udržitelnosti a kvalitě života	21
4.1. Účast veřejnosti	21
4.2. Místní společenství a občanská společnost	23
5. Udržitelný turismus	24
6. Krajina kolem nás a genius loci	25
6.1. Krajinový ráz a architektura	27
7. Víkendové formy bydlení	27
8. Jizerské hory	28
8.1. CHKO Jizerské hory	29
8.2. Sportování v Jizerských horách	30
8.2.1. Lyžování	30
8.2.2. Jizerská 50	30
9. Vymezení výzkumu	32
9.1. Výzkumná strategie a výzkumné metody	32
9.2. Výběr vzorku	34
9.3. Seznam aktérů	35
9.4. Seznam informátorů	36
9.5. Vyhodnocování a interpretace dat	38
10. Případová studie: Obec Bedřichov v Jizerských horách	39
10.1. Představení obce Bedřichov	39
10.1.1. Historický kontext	39
10.1.2. Zdroje informací o historii a vývoji obce	41
10.2. Vnímání obce a vztah k obci	42

10.3.	Kladné a záporné stránky obce.....	44
10.3.1.	Kladné stránky.....	44
10.3.2.	Problematické stránky obce	45
10.4.	Vybavenost a infrastruktura.....	46
10.5.	Obyvatelé obce a místní společenství	49
10.5.1.	Společenský život a místní společenství.....	50
10.6.	Informovanost, zájem a aktivita, možnosti participace	53
10.7.	Sportovní aktivity	54
10.7.1.	Běžecké lyžování	55
10.7.2.	Sjezdové lyžování.....	56
10.7.3.	Cyklistika	56
10.7.4.	Závody	57
10.7.5.	Ostatní druhy sportu a jiné aktivity	58
10.7.6.	Problematika hlavních a vedlejších sezón.....	58
10.7.7.	Přínosy a úskalí.....	58
10.8.	Druhé bydlení	59
10.9.	Výstavba a územní plánování.....	62
10.10.	Krajinný ráz a ochrana přírody.....	64
10.11.	Genius loci.....	65
10.12.	Bedřichov a jiná horská střediska	66
	Diskuze.....	67
	Závěr	68
	Seznam literatury	69
	Přílohy.....	76

Úvod

Horské oblasti jsou specifické v mnoha ohledech. Jedná o přírodní bohatství, například v podobě endemických druhů, kulturního bohatství v podobě místních obyvatel s jejich zvyky, tradicemi, architekturou atd. Tyto oblasti jsou mnohdy výjimečné svou krásou a přitahují tak návštěvníky někdy i z opačné části světa. Další kvalitou, kterou tyto oblasti mnohdy mají, jsou vynikající podmínky pro různé druhy sportů, ať už se jedná o pěší turistiku a horolezectví, cyklistiku, různé druhy lyžování a mnoho dalších. Jedná se ale o místa, která jsou určitým způsobem limitovaná. Limitovaná právě svými krásami, množstvím živočichů a rostlin, obyvatel a především velikostí. Tento fakt může a často bývá důvodem mnoha problémů a střetů zájmů, a to jak v zahraničí, tak i v České republice. Hrozbu pak například představují situace, kdy jeden zájem zvítězí nad jiným, což v důsledku může vést ke ztrátě přírodního a kulturního bohatství a celkového ducha celé oblasti. Můžeme se setkat s příklady horských rekreačních středisek, kde vítězí jejich sportovní využívání jakožto hlavní prvek, který určuje podobu a vývoj dané oblasti. Tato místa pak i přes svou krásu nemusejí být příjemným místem pro běžný život. Horské oblasti jsou ale ohrožené nejen z hlediska cestovního ruchu. V některých částech světa bývá například problémem vytlačování a omezování domorodých obyvatel v důsledku získávání přírodních zdrojů, zemědělské produkce atd.

Horské oblasti jsou určitým způsobem výjimečné, díky čemuž jsou ale také velmi křehké a měli bychom s nimi tak i do určité míry zacházet. Při využívání těchto oblastí a rozhodování o jejich rozvoji je nutné nacházet určitou rovnováhu mezi mnoha zájmy a zajišťovat takový způsob využívání, aby byl z dlouhodobého hlediska udržitelný a příjemný nejen pro návštěvníky dané oblasti, ale i pro samotné obyvatele.

Protože se v České republice nenacházejí příliš rozsáhlé horské oblasti, může se na první pohled zdát, že se nepotýkají s příliš výraznými problémy nebo že nejsou nějak výrazně ohrožené. Pokud se ale podíváme více zblízka, můžeme zjistit, že se i v České republice vyskytují určité problémy, které mohou do budoucna ovlivnit podobu horských oblastí nepříliš žádaným způsobem, ať už z hlediska udržitelnosti, estetiky, ochrany přírody apod. Vzhledem k tomu, že máme poměrně malý počet horských oblastí, je důležité těmto problémům věnovat pozornost, abychom tyto oblasti v určité podobě zachovaly a aby si tak jejich krásy, specifika a bohatství mohly užívat i generace po nás. Jak jsem již uvedla, je

nutné vyvažovat mnoho zájmů mnoha aktérů. To ale mnohdy nemusí být jednoduché, obzvláště když má každá ze stran oprávněné důvody a argumenty pro své stanovisko. Je tak důležité vidět danou oblast v co nejširším měřítku a zohlednit co nejvíce možných aspektů, aby mohlo docházet k co nejlepšímu rozhodnutí pro danou oblast, pro její obyvatele a pro lidi, kteří jí navštěvují. Tato práce je rozdělaná na několik částí. První, teoretická část, se zabývá obecnou problematikou horských oblastí, rozvojem území a faktory důležitými pro udržitelný rozvoj území a zajištění určité kvality života na daném území s ohledem na rekreační a sportovní využívání daného území. Empirickou část tvoří případová studie, která ukazuje, jakým způsobem se tato problematika řeší na území konkrétní obce Bedřichov.

1. Horské oblasti v celosvětovém kontextu

Specifičnost horských oblastí je dána mnoha faktory. Například z přírodovědného hlediska se často jedná o území s výjimečnou faunou i flórou, často v podobě endemických druhů (Ziedler, Banaš 2013). Hory představují prostředí, které nabízí velké množství krás a příležitostí, a to především pro sportovní nadšence a milovníky odpočinku v přírodě. Toto prostředí je ale mnohdy náročné pro život rostlin i živočichů, jednak díky drsným přírodním podmínkám, ale také díky lidem, kteří v dané oblasti žijí nebo ji navštěvují. Mnohým výzvám ale často čelí i samotní lidé žijící v těchto oblastech. Tito lidé se jednak musejí přizpůsobit daným přírodním podmínkám, ale výzvou se může ukázat také soužití s lidmi, kteří se do daných oblastí vydávají, ať už za krásou přírody, sportem, turistikou či přírodním bohatstvím. Tyto činnosti bývají mnohdy provozovány nejen na úkor přírody a jejího bohatství, ale také na úkor lidí, kteří v dané oblasti žijí. Ekosystémy v takových oblastech jsou velmi křehké a stejně tak kulturní bohatství v podobě místních komunit, jejich způsobu života, tradic, zvyků a znalostí. Zajisté není pochyb, že turismus činí pro mnohé, obzvláště chudé oblasti výrazný zdroj příjmů a příležitost pro zlepšení kvality života. Mnohdy ale mají takové vidiny za následek proměnu celé oblasti nepříznivým způsobem, ať už z přírodního hlediska, tak i z kulturního hlediska a v konečném důsledku mohou zapříčinit celkovou ztrátu původního ducha celé oblasti (Godde, Price, Zimmerman 2000).

Existuje mnoho důvodů, proč se lidé vydávají do hor. Někteří pouze jako návštěvníci, někteří zde našli a nacházejí krátkodobé útočiště nebo i dlouhodobé místo k životu. Není pochyb o tom, že hory mají své kouzlo. Mohou poskytovat prostor pro odpočinek a únik z městského života a každodenního stresu. Tyto aspekty bývají motivací obecně pro pobyt v přírodě. V průběhu let ale začíná převažovat jiná motivace pro návštěvu hor a tou je touha po sportovním vyžití. Postupně se ale důvody pro provozování sportu přesouvají od odpočinku k honbě za sportovními výkony a zážitky a zvyšují se tak nároky na provozování sportovních aktivit (Sekot 2008). Tento fakt se samozřejmě dotýká přírody, ale i obyvatel daných oblastí. Rozvoji sportovních aktivit pomohlo a pomáhá nejen zvýšení množství volného času, ale také čím dál lepší a rychlejší možnosti cestování. Lidé se vydávají do oblastí, které jim přinášejí nejvíce uspokojení pro jejich aktivity, přestože mohou být poměrně vzdálené (Godde, Price, Zimmerman 2000).

Pro mnoho lidí žijící ve sportovních a rekreačních destinacích jsou tyto aktivity základním zdrojem příjmů. Je tedy logické, že se místní lidé, místní samospráva nebo

celkově daný region snaží tyto aktivity podporovat a rozvíjet (Vaško 2002). Někdy je ale tento rozvoj poměrně jednostranný a je veden bez zohlednění udržitelnosti daných kroků. Tyto oblasti se tak stávají křehčí a jakékoliv větší změny, jako například změny přírodních podmínek mohou mít za následek úpadek nebo oslabení dané oblasti (Godde, Price, Zimmerman 2000).

Příznivé přírodní podmínky, které jsou mnohdy základním předpokladem pro provozování různých sportovních a rekreačních činností, představují velké riziko pro udržitelnost daných činností. V současnosti se tato problematika stává čím dál více aktuální v kontextu debat o globálních změnách klimatu. Vzhledem k tomu, že velké množství sportovních aktivit provozovaných v horách je vázané na sněhovou pokrývku, může se provozování těchto aktivit do budoucna zkomplikovat. V průběhu roku bývají pro obživu v horách obecně problematická období přechodu ročních období, kdy není dostatek sněhu pro provozování aktivit, na kterých dané oblasti staví své příjmy. Nyní se ale otevírá zcela nová hrozba, kdy se v důsledku proměn klimatických podmínek mohou tato problematická období prodlužovat. Další problém, který klimatické změny mohou přinést, představuje otázku bezpečnosti daných oblastí, například v podobě zvýšení lavinového nebezpečí (Moldan, Kolářová 2001).

Jakým způsobem se bude daná oblast vyvíjet ovlivňuje mnoho faktorů. Sport, rekreace a podobné činnosti mohou udávat hlavní trend vývoje, mnohdy zde ale působí i tlaky z jiných stran. Důležitou roli zde hrají vlády států, vedení regionů, měst, obcí apod. Neméně důležitou roli často hrají také nevládní organizace, které mohou pomáhat hájit zájmy menšin či slabších skupin, a v neposlední řadě hrají důležitou roli samozřejmě samotní obyvatelé daných oblastí a také lidé podnikající v dané oblasti. Protože každá z těchto skupin může mít rozdílné zájmy, jejich představy o budoucím vývoji se mohou značně lišit. (Godde, Price, Zimmerman 2000).

1.1. Situace v Evropě

V Evropě jsou jednou z nejrozsáhlejších a nejnavštěvovanějších horských oblastí Alpy. Turismus v Alpách se začal rozvíjet již v 18. století. Nejprve do této oblasti putovali umělci, spisovatelé a zástupci aristokracie. Na počátku 19. století začali vrcholky Alp objevovat také horolezci. Turismus se pak začal být čím dál více masovější záležitostí od

druhé poloviny 19. století, když byly postaveny první železnice vedoucí přes Alpy. Díky narůstajícímu počtu turistů pak začaly být budovány lanové dráhy (Půtová 2019).

Alpy jsou velkým lákadlem pro mnoho sportovců a rekreatantů z celého světa. Velkým lákadlem je krásná příroda a také příležitosti pro různé způsoby sportovního vyžití. Ale právě Alpy mohou poskytnout varovné příklady proměny horských oblastí v důsledku sportu, rekreace a víkendového bydlení. Přestože se zdá, že sport a rekreace zde vytvářejí dlouhodobě stabilní zdroje příjmů, můžeme najít příklady z minulosti, kdy došlo ke snížení sportovních a rekreačních činností a lidé si v daných oblastech museli hledat alternativní zdroje příjmů. Pokud se podíváme na současný stav, Alpy se každoročně potýkají s výkyvy návštěvnosti, a to především v letním období. Při současných možnostech rychlého a relativně levného cestování si lidé pro letní měsíce vybírají spíše jiné destinace. Atraktivitě těchto oblastí pro letní měsíce příliš nepomáhá ani infrastruktura vybudovaná především pro zimní využití a stavby mnohdy velmi narušují krajinný ráz (Godde, Price, Zimmerman 2000). Dalším neblahým jevem je také výstavba apartmánových domů, která ovlivňuje danou oblast nejen z hlediska architektury a krajinného, ale má pro dané místo mnoho dalších důsledků (Barker 1982).

1.2. Situace v České republice

Pravděpodobně nejznámějším a nejnavštěvovanějším horským střediskem v České republice je Špindlerův Mlýn. Tato obec je téměř absolutně závislá na cestovním ruchu. Tato obec má určitou pověst „snobského střediska“, kterou vnímají jak turisté, tak místní obyvatelé. Obyvatelé si všímají, že je Špindlerův Mlýn cílovou destinací pro určitou skupinu návštěvníků. S tím souvisí také rychle se měnící výstavba a měnící se typ výstavby, například v podobě apartmánových domů. Mnoho z těchto domů je navíc většinu času opuštěných a jsou využívány pouze nárazově několikrát do roka. Pokud jsou pronajímány, tak často neoficiálně přátelům a známým a obec z nich tedy nemá žádné příjmy. Město přizpůsobuje svou infrastrukturu rekreaci a z hlediska místních obyvatel jsou problematické také ceny nemovitostí, zboží a potravin, služeb atd. Špindlerův Běžný život ve městě tak není pro místní obyvatele příliš jednoduchý a město se tak potýká s úbytkem stálých obyvatel. Tento vývoj také narušil místní společenství a mezilidské vztahy, čímž došlo také k oslabení pocitu sounáležitosti k danému území a k lidem, kteří na daném místě žijí (Svobodová 2014). S obdobnými problémy se potýká například také Harrachov, kde je velké

množství apartmánových domů a svým vzhledem často nezapadají do charakteru horské obce (Kadlecová, Fialová 2010)

2. Kvalita života

Pro život na určitém místě, a tedy i pro horské oblasti a jejich vývoj a udržitelnost, je důležitá kvalita života lidí, kteří na daném místě žijí. Definovat kvalitu života není příliš jednoduché. Literatura poskytuje velké množství definic, zahrnujících mnohé atributy. Jako jedno z nejzákladnějších členění, můžeme kvalitu života rozdělit na subjektivní a objektivní. Subjektivní kvalita života zahrnuje štěstí, subjektivní pocit blahobytu, spokojenost s vlastním životem atd. Zkoumání tohoto typu kvality života se tedy zaměřuje na osobní zkušenost a vnímání vlastního života. Objektivní kvalita života se naopak snaží získávat měřitelná data a zahrnovat ekonomické, sociální, zdravotní a další faktory. Takovým hodnocením je například Mercerův výzkum kvality života (Uysal 2012). Pozornost kvalitě života věnuje mnoho oblastí, příkladem může být například problematika kvality života nemocných. V současnosti ale probíhá mnoho snah o měření kvality života ve velmi širokém měřítku, například na úrovni států. Takové hodnocení je samozřejmě velmi problematické. Hlavním kritériem pro takové hodnocení se stalo hodnocení z ekonomického pohledu, například měřením a porovnáváním hrubého domácího produktu. Jedná se ale o značně zužující pohled na kvalitu života. Najít indikátor, který by byl komplexní a zahrnoval všechny aspekty kvality života, je velmi obtížné. Příkladem snah o měření kvality života z jiného nežli čistě ekonomického pohledu, může být například Index lidského rozvoje nebo index kvality života. Důležitou roli pro určení kritérií hodnocení kvality života na určitém místě mohou mít místní lidé. Ti mohou například formou ankety najít faktory a témata ovlivňující jejich život, což může sloužit jako podklad pro výběr indikátorů pro dané místo (Pomališová 2010).

Pokud se zabýváme kvalitou života na určitém území, často se setkáme také s pojmem udržitelný rozvoj. „Pokud chceme udržitelnost města vyjádřit či měřit, využíváme obdobné nástroje a faktory, jako bychom hodnotily kvalitu života. Jinými slovy, na místní úrovni je vztah mezi udržitelným rozvojem a kvalitou života mnohem užší. Je to pravděpodobně způsobeno skutečností, že na místní úrovni je mnohem jasnější kauzální spojitost mezi klíčovými faktory (jako bezpečí, zdraví, životní prostředí ad.) a kvalitou života obyvatel či udržitelným rozvojem celé komunity.“ (Pomališová 2010, s.7)

3. Udržitelný rozvoj

3.1. Definice udržitelného rozvoje

Abychom se mohli zabývat udržitelným rozvojem území, je nejprve nutné stručně představit koncept trvale udržitelného rozvoje a jeho vývoj. Trvale udržitelný rozvoj je pojem, který bývá často spojován s otázkami ochrany životního prostředí. Tento koncept se ale netýká pouze ochrany životního prostředí, ale je celkovým konceptem pro rozvoj společnosti, přesahující environmentální rozměr. Tento pojem se poprvé objevil v období, kdy se začalo zvyšovat povědomí a rozvíjet diskuze ohledně negativních dopadů ničení životního prostředí. V tomto ohledu byla velmi důležitou událostí konference OSN konaná roku 1972 ve Stockholmu, jejímž výsledkem bylo přijetí Stockholmské deklarace. Na této konferenci byl jedním z témat diskuze konflikt mezi hospodářským růstem a ochranou životního prostředí. Jednalo se o velmi důležitý krok, protože se tak začalo upozorňovat na neudržitelnost hospodářského růstu.

Diskuze na toto téma pak pokračovala na valném shromáždění OSN v roce 1983. Zde byla ustanovena Světová komise pro životní prostředí a rozvoj, která měla vztah mezi hospodářským růstem a ochranou životního prostředí zkoumat. Pod vedením norské ministerské předsedkyně Gro Harlem Brundtlandové vydala tato komise v roce 1987 závěrečnou zprávu s názvem Naše společná budoucnost (Moldan 2009). V této zprávě se objevila v současnosti asi nejznámější definice trvale udržitelného rozvoje: „Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích a aniž by se to dělo na úkor jiných národů.“ (Světová komise pro životní prostředí a rozvoj 1991) Přestože má tato definice určité nedostatky, je v ní obsažen základní princip udržitelnosti. Ten spočívá v přemýšlení do budoucna s ohledem na mnohé generace, které přijdou po nás. Návod pro dosahování trvale udržitelného rozvoje poskytují principy, které byly poprvé podrobněji rozpracovány na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji, konané v Riu de Janeiro v roce 1992. Výsledkem této konference byl akční plán s názvem Agenda 21 a také Deklarace z Ria de Janeiro o životním prostředí a rozvoji. V tomto podrobnějším rozpracování se klade důraz především na hospodářský a ekonomický rozměr udržitelného rozvoje, menší pozornost ale byla věnována sociálnímu rozměru. Význam sociálního pilíře byl zdůrazněn v roce 1995, kdy se konala

v Kodani další konference, díky které byly postupně definovány tři známé pilíře udržitelného rozvoje, tedy sociální, ekonomický a environmentální (Jeníček, Foltýn 2010).

Sociální rozměr se týká odstranění chudoby, zlepšování zdraví, vzdělanosti, dobrých životních podmínek, bezpečnosti a spravedlivosti lidského uspořádání. Ekonomický rozměr nabádá k zachování základního kapitálu při hospodářské činnosti a využívání pouze vytvořeného zisku. Environmentální rozměr poukazuje na to, že člověk je součástí přírody a je na přírodě a jejích zdrojích plně závislý. Mezi těmito třemi pilíři by pak měl být při rozvoji společnosti hledán soulad a měly by se navzájem doplňovat (Moldan 2009).

Od první definice trvalé udržitelnosti proběhlo mnoho let vývoje celého konceptu trvalé udržitelnosti. Proto se i jiní autoři snažili vytvořit novou definici trvale udržitelného rozvoje, která by byla více komplexnější a ukazovala větší hloubku tohoto konceptu. Příkladem může být definice: „Trvale udržitelný rozvoj je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických nástrojů a technologií uspokojovat sociální potřeby lidí, materiální i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů. Aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné nově redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich instituce a procesy.“ (Rynda 2000; 10-11)

3.2. Udržitelný rozvoj území

Udržitelný rozvoj není pouze konceptem pro rozvoj společnosti obecně. Princip trvalé udržitelnosti je možné aplikovat také na konkrétní území, a to od mezinárodní až po místní úroveň. Aplikace trvale udržitelného rozvoje na území, kde se střetává velké množství zájmů a vlivů, jako jsou města, obce atd., je poměrně složitý a komplexní problém. Principy udržitelnosti na takovýchto územích se dotýkají mnoha témat, od samotné zástavby až po sounáležitost občanů (Meier et al. 2012).

Existuje řada autorů, kteří se udržitelným rozvojem území zabývají. Příkladem mohou být udržitelné principy města, které formulovali autoři Jepson a Edwardsovi (2010; 421-422). Ti uvádějí principy jako je například vytvoření co nejméně energeticky náročné zástavby, která by byla šetrná k přírodním zdrojům, využívání čistých a lokálních zdrojů obnovitelné energie, dostupné bydlení pro všechny sociální skupiny, možnost pohybu nemotorizovaným způsobem a dostupnost lokalit tímto způsobem, propojenost území, kvality veřejných prostorů, ochrany přírodních funkcí a biologických procesů, různé formy, typy a vlastnické druhy bydlení, účast občanů na rozhodování atd. Takovéto principy mohou

samozejmě platit i pro menší územní celek nežli pouze město. Stejně jako v obecném konceptu trvale udržitelného rozvoje, i v případě konkrétních území by měla být podstatou snaha o vyvažování všech pilířů udržitelného rozvoje. Na mezinárodní úrovni se lidskými sídly zabývá například Organizace spojených národů, konkrétně program UN-Habitat. Problematiku územního rozvoje a udržitelnosti najdeme i v několika dokumentech Evropské unie, jakými jsou například „Evropská perspektiva prostorového rozvoje, Územní agenda EU, Lisabonská smlouva atd.“ (Maier et al. 2012; 36). V České republice tuto problematiku zmiňuje například strategický rámec Česká republika 2030. Další zmínky nalezneme například v zákoně o územním plánování a stavebním řádu spočívá udržitelný rozvoj území ve „vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky generací budoucích. Územní plánování zajišťuje předpoklady pro udržitelný rozvoj území soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území s cílem dosažení obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území. Za tím účelem sleduje společenský a hospodářský potenciál rozvoje. Územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti. S ohledem na to určuje podmínky pro hospodárné využívání zastavěného území a zajišťuje ochranu nezastavěného území a nezastavitelných pozemků. Zastavitelné plochy se vymezují s ohledem na potenciál rozvoje území a míru využití zastavěného území.“ (zákon č. 183/2006 Sb.; § 18)

Hodnocení udržitelného rozvoje území může být kvalitativní i kvantitativní povahy. Velmi používanou metodou bývá hodnocení pomocí SWOT analýzy, tedy analýzy silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb. Dalším vhodným nástrojem bývají například indikátory. (Maier et al. 2012). Jedná se většinou o určitou skupinu indikátorů. Tyto skupiny existují pro více měřítek, od regionální či místní úrovně až po mezinárodní. V České republice existují indikátory pro několik úrovní, kterými jsou národní, krajská, mikroregionální a místní. Pro sledování udržitelného rozvoje na místní úrovni vznikla například Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, která vyvinula sadu indikátorů pro tuto úroveň. Tato iniciativa převzala a upravila indikátory, které jsou v České republice také používané a jedná se o sadu Společných evropských indikátorů přizpůsobených pro české

prostředí. Pro některé aspekty kvality života, jako je například životní prostředí, mohou být dobrým podkladem pro hodnocení zprávy o stavu životního prostředí. Dále existuje například program Místní Agenda 21, která se mimo jiné snaží o zapojit občanskou společnost do procesu rozhodování a také o vytvoření pocitu zodpovědnosti k území v této společnosti (Pomališová 2010). Místní Agenda 21 tak může poskytnout prostor pro vyjádření mnoha aktérům, zlepšovat jejich informovanost a v neposlední řadě také poskytovat zpětnou vazbu místní veřejné správě. Obce jsou hodnoceny podle určité sady kritérií (Ministerstvo životního prostředí 2017). Vzhledem k tomu, že strategie udržitelného rozvoje je velmi komplexní, poskytují tyto ukazatele do určité míry zjednodušený pohled, obzvláště v některých oblastech. Proto je velmi důležitý způsob interpretace a je důležité věnovat pozornost také kontextu a souvislostem. V oblasti životního prostředí bývají například indikátory prezentovány v rámci modelu DPSIR. Tento model se skládá z pěti oblastí: hybné síly, tlak, stav, dopad a reakce (Pomališová 2010).

3.3. Obecné hrozby pro vývoj území

Určitou oblast můžeme charakterizovat mnoha faktory. Těmi jsou například různé typ krajiny, různá ekonomika, počet a složení obyvatelstva, přírodní zdroje, míra a způsoby turismu, zemědělská produkce, infrastruktura atd. Každá oblast má pak určité specifické problémy a různé podmínky pro jejich řešení. Někdy se ale v obdobných oblastech objevují také obdobné problémy (Zimmermann 2004). Osídlená území a sídla západního světa musejí při svém vývoji čelit několika výzvám. Jednou z kategorií tvoří environmentální výzvy. Mnoho oblastí se bude muset potýkat nejen s problematikou globální změny klimatu, ale také ubývajícím množstvím přírodních zdrojů. Další skupinu představují demografické výzvy. Velkým problémem se v tomto ohledu ve vyspělých zemích stává stárnutí populace. Z dalších oblastí je tu například problematika vytváření tzv. „sídelní kaše“, zvýšení odrazu sociální nerovnosti v prostoru atd. (UN-Habitat 2009) Pokud se zabýváme konkrétním územím, může být problematické například nadměrné využívání určité části daného území, ve městech to bývají například centra. Zde bývá problematická dopravní situace, otázky čistoty a klimatu, množství zástavby apod. Opačným problémem jsou naopak území, která ztratila svou atraktivitu a dochází k jejich úpadku, ať už se jedná o zástavbu a infrastrukturu, složení a množství obyvatel apod. (Maier et al. 2012). V odlehlých oblastech tak může být problémem nedostatečně vyvinutá dopravní infrastruktura, málo pracovních míst, odchod mladých lidí do větších měst, nižší úroveň vzdělání atd. (Zimmermann 2004). K takovému

úpadku může přispět i velmi účelové uspořádání daného místa. Příkladem mohou být oblasti, kde se nacházejí téměř výhradně kancelářské prostory apod. S tím se samozřejmě pojí také problémy s dostupností a dopravou atd. (Maier et al. 2012).

3.4. Obecné zásady rozvoje území

Při snaze vytvářet určitou kvalitu života na určitém území a dodržovat principy trvale udržitelného rozvoje je klíčových několik aspektů. Základem je silné místní vedení s jasným cílem, jakých chce dosáhnout. Pro každé území existují určité výzvy a hroby. Ty je důležité vidět jako příležitosti pro zapojení všech dotčených skupin. Velmi důležité je tak otevření určitého dialogu a komunikace, což může pomoci rozvíjet místní spolupráci. Neméně důležitá je také otevřenost inovacím, předávání zkušeností a následování dobrých příkladů (Zimmermann 2004).

Ne všechna území mají stejné podmínky, potenciál a možnosti. To je také důležitá brát při rozvoji území v potaz. Překračování nějakých přirozených limitů či podmínek je z dlouhodobého hlediska neudržitelné a mnohdy nešetrné (k přírodním zdrojům, společenství atd.). Je tak důležité najít vlastní potenciál místa, ten přijmout a dále rozvíjet a nesnažit se vyrovnat jinému území, které například daný potenciál má. Důležité je také, aby docházelo v rámci možností k vyváženému rozvoji území. Pokud například dochází-li k rozvoji pouze jedné ekonomické činnosti na daném územím na úkor jiných, může vzniknout nerovnováha, která bude mít dopad na podobu celého území. Tento dopad se může týkat i kvality života určité skupiny obyvatel či kvality života celého území. Je tak důležité, aby docházelo k co možná nejvíce vyváženému rozvoji všech pilířů trvale udržitelného rozvoje. (Maier et al 2012).

3.5. Plánování rozvoje území

Základním předpokladem pro vytvoření plánu pro rozvoj určitého území a jeho realizaci je znalost daného území. Je tak důležité shromáždit velké množství dat, vzhledem k tomu, že je potřeba získat co nejkomplexnější obraz celé oblasti. Některá data se získávají z běžné dostupných zdrojů, jiná data se musejí získat samotným průzkumem v dané oblasti. Na základě vyhodnocení těchto údajů je pak možné dále vytvářet určité scénáře a vize budoucího žádoucího vývoje. Představy o takovém vývoji mohou být mnohdy velmi

specifické, a to především v oblastech, které jsou zaměřeny na nějakou určitou ekonomickou oblast nebo činnost, například průmyslovou výrobu, turismus apod. V takových případech je obzvláště důležité zohlednit zájmy všech subjektů, a zároveň posoudit a určit, které mají větší prioritu. To vše je také nutné vytvářet a zohlednit v kontextu celé oblasti, ve které se dané místo nachází. Na základě zjištěných údajů se pak vytvářejí koncepce rozvoje území, od kterých se pak odvíjejí konkrétní plány. Plánování týkající se území probíhá na více úrovních, od obecných zásad na mezinárodní úrovni po územní plánování na úrovni malých celků, jakými jsou například obce. Plánování musí vycházet z vlastností daného prostředí a zohlednit také jeho únosnost (Maier et al. 2012). Nástrojů rozvoje území existuje několik a také na různých úrovních. Na úrovni obcí spadají do těchto nástrojů strategické dokumenty jako strategie obce či program rozvoje, územní plán, případně regulační plán. Nástroji z hlediska finančního zajištění pak bývají investice a dotace a institucionální zajištění představuje především úřad a orgány obce, ale také různé agentury a o. p. s. (Půček Koppitz 2012).

3.6. Územní plán

Kromě určitých strategických dokumentů představuje územní plán základní dokument rozvoje obce, sloužící jako podklad pro rozhodování na daném území. Územní plán je koncepční dokument, který určuje pravidla rozvoje daného území po dobu několika let. Tento dokument je závazný pro rozhodování v daném území a určuje zejména podmínky umístění a uspořádání staveb na daném území, se zohledněním dispozic tohoto území. Územní plán se musí řídit územně plánovací dokumentací vypracovávanou pro oblast České republiky (Politika územního rozvoje ČR) a oblast krajů (zásady územního rozvoje, regulační plán). Územní plán by měl splňovat několik zásad. První zásadou je srozumitelnost. Měl by být zpracovaný tak, aby se v něm určitým způsobem mohl orientovat také občas. Měl by být také konzistentní, tedy obsahovat ustanovení, které nejsou ve vzájemném rozporu. Třetí důležitou složku představuje jednoznačnost. Územní plán by neměl připouštět různé způsoby výkladu. Důležitá je také jeho přiměřenost svému účelu ale i řešenému území. V neposlední řadě by územní plán měl být v souladu s principy udržitelného rozvoje a měl by být komplexní, tedy řešit dané území jako celek (Saktorová Poláchová 2015).

4. Důležité faktory přispívající k udržitelnosti a kvalitě života

Forma ekonomického rozvoje úzce souvisí s udržitelností a kvalitou života na určitém místě. Jaké ekonomické činnosti se na daném místě provozují určuje mnoho faktorů. Mezi základní můžeme zařadit přírodní podmínky a zdroje, institucionální zázemí a infrastrukturu, regionální či celosvětový kontext. Hospodářský vývoj mohou velmi ovlivnit změny těchto faktorů. Existují ale určitá opatření, díky kterým je takovým výkyvům možné lépe odolávat. Mezi ty patří například diverzifikace hospodářství, určitá míra vlastní produkce apod. Aby určitý územní celek prosperoval, musí získávat finance, které pak může investovat do udržení či zlepšení kvality života na daném místě. Tyto příjmy je možné získávat například z vlastního majetku a jeho používání (domy, půda atd.). Další příjmy mohou plynout z poskytování služeb, které jsou spojené s nějakými poplatky. V neposlední řadě mohou příjmy plynout z kontroly a prodeje pozemků a také z místních podnikatelských subjektů a externích zdrojů. V té souvislosti je také žádoucí, aby na daném místě žili stálí obyvatelé, především ti ekonomicky aktivní, kteří by měli v daném místě zaměstnání a využívali místní infrastrukturu. Pokud dané místo není „živé“, může se stát, že provoz místních služeb a infrastruktury nebude efektivní a dojde tak k jejich rušení, úpadku atd. (Maier et al. 2012).

V oblasti rekreace a sportu existuje problematika krátkodobých a dlouhodobých zájmů. Zájmy podnikatelů bývají obecně dlouhodobého charakteru, na rozdíl od zájmů turistů, kteří touží po skvělém aktuálním krátkodobém zážitku. Lidé podnikající v této oblasti touží po tom, aby danou činnost mohli provozovat co nejdéle. Tyto zájmy ale mnohdy nemohou vyhovět krátkodobým požadavkům turistů nebo na ně nelze tak rychle reagovat (Godde, Price, Zimmermann 2000).

4.1. Účast veřejnosti

Pokud se zabýváme udržitelností území, je nejprve nutné zmínit pojem politické participace. Politická participace představuje „aktivní zapojení jednotlivců a skupin do procesů vládnutí.“ (Nekola 2004) Proces vládnutí by měl fungovat ve smyslu governance, dobré správy věcí veřejných a řešení sporů zájmů veřejných, skupinových a individuálních. Dobrou správu věcí veřejných tvoří několik pravidel. Těmi jsou otevřenost, participace, odpovědnost, efektivita, logická soudržnost (Rynda 2019) Tento proces se odehrává v rámci

nějakého politického prostoru, kdy mají mezi sebou jednotliví aktéři určitý vztah. Tento vztah představuje zastupitelská demokracie, kdy dochází ke zprostředkování politické moci a občany, kteří si volí své zástupce a těm je svěřeno vládnutí. Systém zastupitelské demokracie může a je doplňován o nástroje přímé demokracie, jako je například referendum (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010). Využívání participačních procesů začalo přicházet v kontextu proměn principů fungování veřejné správy, kdy hlavním a jediným tvůrcem veřejných politik přestávají být orgány veřejné moci. Začalo oslabování původního hierarchického přístupu „shora“ a pozornost se začala věnovat konceptům založeným na pluralitě a zapojení jednotlivých aktérů v oblasti veřejného rozhodování (PAKT 2015a).

Aby mohla být veřejnost zapojena do procesu rozhodování, je důležité dodržovat princip subsidiarity. Jedná se o přístup, kdy se problémy řeší na té úrovni, která danému problému přísluší. O problémech, které jsou místního rozsahu, by se tak mělo také rozhodovat na místní úrovni, co nejbližší subjektům, kteří jsou daným problémem zasaženi. Tento princip poskytuje příležitost pro zapojení veřejnosti a řešení problému efektivněji. (Pomališová 2010).

Možnost pro zapojení veřejnosti je stanovena v českém zákoně. Základem pro takové možnosti je povinnost zveřejňovat informace a návrhy, například v případě územního plánování zveřejnit návrh územního plánu (Jelínková 2017). Tyto možnosti udává například „stavební zákon (zákon č. 183/2006 sb., o územním plánování a stavebním řádu), jednak ho umožňují některé další normy - eia (zákon č. 100/2001 sb.), sea (zákon č. 93/2004 sb.) či zákon o ochraně přírody a krajiny (č. 114/1992 sb.).“ (Pomališová 2010, 31) Obecné právo na informace upravuje zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Na mezinárodní úrovni problematiku přístupu k informacím řeší například Aarhuská úmluva, a to se zaměřením na problematiku životního prostředí (Jelínková 2017).

Je nutné rozlišovat, v jakých případech a jak velká míra participace je vhodná. Nejdůležitější roli hraje participace v případě projektů, u kterých ještě není zcela jasný konkrétní plán a jsou známy pouze některé parametry (např. pozemky na kterých je plánovaná výstavba) nebo pokud je obecně nutné zabývat se určitým problémem, který je ale nutné nejprve přesněji definovat a dále se pak zabývat jeho řešením. (Collins, Ison 2006).

Pokud v praxi dochází k participaci, nemusí to vždy znamenat stejný princip. V některých případech je pocit participace pouze navozený a lidé ve skutečnosti nemají možnost rozhodovat. Tyto způsoby popisuje žebříček participace vytvořený Arnsteinovou

(1969) Ten rozděluje míru participace na nezapojení, falešné zapojení a plné zapojení. Opravdové zapojení v tomto kontextu představuje partnerství. Zde jsou lidé považováni za skutečné partnery v rozhodovacím procesu, kdy mají lidé nejen možnost být součástí daného projektu, ale sdílí za něj také zodpovědnost. Předposlední místo na žebříčku má delegování moci. Zde mají lidé na starost určité části projektu a mají za ně plnou zodpovědnost. V takovém případě, i v případě partnerství je potřeba, aby lidé představovali do určité míry organizovanou skupinu. Na vrcholu celého žebříčku pak stojí občanská kontrola. V takovém případě plnou kontrolu nad celým procesem od plánování po realizaci přebírá místní společenství. Míra participace je závislá na konkrétní situaci a projektu, protože v některých případech by byla nejvyšší míra participace neproveditelná.

V současnosti bývá často kladen důraz na řešení „shora“, které navrhnou odborníci. Nemělo by ale docházet k opomíjení znalosti a zkušenosti místních lidí, protože některé informace vycházejí z osobní zkušenosti a mohou projektantům zůstat skryté. Mělo by se jednat o spolupráci tří složek: veřejné správy, odborníků a místních lidí, s tím že každá z těchto složek má určité znalosti, úkoly a pravomoci (Maier et al. 2012).

4.2. Místní společenství a občanská společnost

Pro vytvoření trvale udržitelného města je důležité vytvoření určitého společenství. Pro jeho utváření je velmi zásadní, aby se lidé, kteří na daném místě žijí, s daným místem také identifikovali. Tato identifikace může posílit jejich zájem o dané místo, snahu a ochotu spolupracovat a podílet se na různých projektech pro jeho zlepšení. Zvyšuje se tak schopnost lidí navzájem komunikovat, organizovat se a hájit své zájmy. Vytvoření takového společenství a identifikace s daným místem může občanům poskytnout určitý pocit zodpovědnosti za vývoj daného území a podnítit je k aktivitě (Jepson a Edwards 2010).

Celkově se jedná o budování určitého sociálního kapitálu. O ochotu pomáhat ostatním a vytvářet si s nimi vztah. Tento sociální kapitál je pak důležitý v procesech rozhodování a vyjednávání a pro schopnost uskutečnění cílů skupiny (Putnam 2000). Infrastruktura a uspořádání daného místa může vytváření soudržnosti pomáhat, ale také jí narušovat (Maier et al. 2012).

Z hlediska udržitelného rozvoje je důležitá fungující demokratická společnost. Základem takové společnosti jsou aktivní občané. Aktivní ve smyslu takovém, že mají zájem a podílejí se na správě věcí veřejných. V rámci občanské společnosti probíhá mnoho

činností, ať už formálně organizovaných či nikoliv. Může se jednat o individuální jednání, jakým je například sousedská výpomoc, účast na zasedáních, ve volbách atd., může se jednat i o kolektivní aktivity, jakými jsou uspořádání veřejných shromáždění, vyhlášení místního referenda, utvoření formální organizace atd. Může se tedy jednat o individuální neorganizované jednání, ale může to být i angažovanost v občanských organizacích. Občanské organizace mají určitou formální podobu a uskupení a lidé se v nich sdružují na základě společného zájmu, solidarity a důvěry. Jsou založené na dobrovolné účasti, ať už se jedná o samotné členství, dárcovství či další aktivity. Zaměření a funkce těchto organizací může být různá. Může se jednat o (1) zájmové organizace jako jsou různé spolky či sdružení, které pomáhají zajišťovat volnočasové aktivity a posilování místní komunity. (2) organizace zaměřené na sociální a zdravotní péči, vzdělávání, různé formy pomoci (3) organizace, které se snaží hájit zájmy určitých skupin, těch tradičních pro industriální společnost, například zaměstnanců (odborné organizace, zaměstnanecké svazy, komory atd.). (4) organizace zaměřující se na nové oblasti, jakými je například ochrana životního prostředí, práva zvířat apod.

Občanské organizace mohou sloužit pro prosazování a vyvažování určitých zájmů, ale také pro budování mezilidských vztahů a vytváření místních komunit a společenství. V současnosti žijeme ve velmi individualizované době a ukazuje se, že v probíhají tendence lidí spíše se vzdalovat od občanské společnosti. Lidé se chtějí podílet na rozhodování, ale hledají nové způsoby, jak to udělat, nežli prostřednictvím politických a občanských organizací a volí tak spíše individuální a neorganizované aktivity. (Frič et al. 2016).

5. Udržitelný turismus

Způsobů trávení volného času je mnoho. Některé z těchto aktivit mají větší dopad na dané území, některé naopak menší. V té souvislosti se začaly šířit pojmy jako je „měkký turismus“ a „tvrdý turismus“. Tyto dva typy představují dva odlišné přístupy k provozování turismu a mohli bychom říci i celkového přístupu k turistickým a sportovním aktivitám. Měkký turismus představuje obecně uvědomělejší přístup, založený na kvalitních zážitcích při respektování daného prostředí a místních lidí. Tvrdý turismus představuje masové cestování, často externě řízené a materialisticky zaměřené (Librová 1994). Některé výzkumy ukazují, že i na první pohled dobré typy turistických aktivit či projektů, mohou být někdy škodlivé. Důvodem selhání může být například špatné místní vedení, špatná realizace, milné nebo nedostatečné informace apod. Obecně je při rozvoji turismu velmi důležité

systematické plánování, založené na relevantních podkladech a dostatku informací (Godde, Price, Zimmermann 2000).

Turismus může přispívat k udržitelnosti horských oblastí a zároveň uspokojovat ty, kteří tyto oblasti navštěvují. Existuje několik klíčových prvků, kterým je nutné věnovat v souvislosti s rozvojem turismu pozornost. Je nutné více porozumět místním lidem a umožnit jim aktivně se účastnit rozvoje, s čímž souvisí také využívání potenciálu místních společenství. Dalším důležitým prvkem je zajištění spolupráce mezi klíčovými stakeholdery. V neposlední řadě by mělo docházet k rozvoji alternativních forem turismu a také k vytváření efektivního organizačního zajištění a institucionalizace. Nemělo by se zapomínat na to, že současnost je plná nejistot a je nutné zabývat se i alternativními scénáři, pokud nastane případ, kdy dojde k úpadku sportovních a rekreačních aktivit. K tomu může dojít z několika důvodů. Úpadek může způsobit vliv globálních změn klimatu, ztráty zájmu o danou formu aktivity, a to například vlivem rozvoje nových technologií, přeměně hodnot, vysokými náklady apod. Důležité je snažit se vytvářet takový přístup, který by efektivněji vedl k větší udržitelnosti rozvoje horských oblastí zajistil tak dobré podmínky pro turistické aktivity, dobrou kvalitu života místních lidí a ochranu přírodního bohatství (Godde, Price, Zimmermann 2000).

6. Krajina kolem nás a genius loci

Pokud žijeme na určitém místě, chceme, aby toto místo bylo příjemné a my se cítili co nejlépe. To se netýká pouze základních potřeb pro život v podobě určité vybavenosti a infrastruktury (Kubátová 2010). Tento fakt se týká také podoby určitého místa. To, jak dané prostředí vypadá, vytváří určité podněty pro to, jak se potom chováme k okolnímu prostředí dál (Kovář 2014). Z tohoto hlediska může být zajištění spokojenosti větší skupiny lidí poněkud problematické. Přestože určitá skupina lidí žije na stejném místě, jejich představa o žádoucím vzhledu daného místa se může značně lišit. Některé prvky je možné posuzovat z vnějšku, například hodnocením ekologické stability, krajinného rázu, kulturních a historických hodnot apod. Může se jednat například o památné stromy, přírodní památky, kulturní památky apod. Někdy se ale lidem zalíbí věci, které nejsou na první pohled ničím zajímavé ani výjimečné. Přesto pro lidi mohou tyto prvky něco znamenat a utvářet atmosféru místa nejen pro návštěvníky, ale i pro místní obyvatele (Maier et al. 2012). Otázka vztahu člověka a krajiny se stává v posledních letech čím dál důležitější, vzhledem k tomu, že člověk vztah ke svému prostředí pomalu ztrácí. Aby člověk mohl tento vztah znovu

obnovovat, musí být dané prostředí v takovém stavu, aby člověk měl zájem se k němu vztahovat. To může být dané pouze mírou diverzity, stability a celkovým rázem dané krajiny (Hájek, Jech 2000).

Každé místo má svůj charakter, kterým na člověka působí a určuje, jak budeme dané místo vnímat nebo o něm přemýšlet. To pak může člověka ovlivňovat v jeho chování, preferencích, rozhodnutích, obzvláště, pokud v daném místě tráví hodně času či na daném místě žije. Je tedy důležité tomuto charakteru místa věnovat pozornost (Pomališová 2010).

Tímto tématem se konkrétněji zabývá například Norberg-Schulz (1994). Jeho pojetí tohoto tématu je ovlivněno myšlením Martina Heideggera. Jedná se například o vnímání pojmu bydlení. Bydlení je zde vnímáno jako účel architektury, která vede člověka k tomu, že si k ní vytvoří vztah. Nejedná se tedy pouze o obyčejné místo pro přespání a úkryt, ale tvoří pro člověka určitý význam. Každé místo má určitý charakter a ten není možné vystihnout pouze nějakým popisem jednotlivých složek tohoto místa. Jedná se o jedinečný komplexní celek, „místo je dáno jakožto určitý charakter či atmosféra“ (Norberg-Schulz 1994; 8). Tento charakter může mít jak samotná krajina a sídla, tak jejich vzájemné prostorové uspořádání. Důležitou roli hraje také to, z čeho jsou jednotlivé složky místa vytvořeny. Charakter místa vyvolává v člověku určité pocity a emoce, přičemž se může měnit, například v důsledku střídání ročních období. Někdy naopak může dojít k proměně určitého místa, které si ale svůj charakter zachová.

Pojem *genius loci* je řeckého původu a v původním smyslu představuje ochranného ducha, který dává život lidem a místům, je s nimi bytostně spjatý a doprovází je. Jedná se o určitý svazek mezi člověkem a místem, jehož předpokladem je orientace v daném místě a identifikace s ním. „Identifikovat se znamená „spřátelit se“ s určitým prostředím. Seveřan musí být přítelem mlhy, ledu a studeného větru, musí nacházet potěšení v křupání sněhu pod nohama, když jde na procházku...“ (Nordberg-Schulz 1994; 21). V současné době se klade důraz spíše na první aspekt, tedy na orientaci v prostředí, díky čemuž ale lidé ztrácejí tento hlubší vztah k prostředí. V posledních letech je charakter mnoha míst oslaben typem stavitelství. Je vytvářen spíše rozptýlený soubor staveb, čímž se narušuje kontinuita krajiny a oddělení staveb jakožto figur a krajiny jakožto pozadí. Města přestávají být ucelená a postrádají nějaký hlubší řád a vnitřní rozmanitost. Tento rozdíl je možné zaznamenat v případě starých měst, které v nás vzbuzují mnohem více pocitů, než současná zástavba (Nordberg-Schulz 1994).

6.1. Krajinový ráz a architektura

Krajinový ráz je „souborem specifických charakteristik pro určitou konkrétní oblast či místo v krajině, které jsou příčinou jejího komplexního – funkčního, vizuálního, senzuálního a jiného projevu a činí ji tak typickou až nezaměnitelnou.“ (Bukáček, Matějka 1999; 4) Pojetí krajinového rázu je značně široké a jeho vnímání může být velmi subjektivní záležitostí, ovlivněnou vlastními preferencemi. V současné době přibývají tendence tolerovat zhoršení krajinového rázu výměnou za osobní pohodlí, ekonomické výhody apod. Horských rekreačních obcí se tato problematika obzvláště týká, a to především v oblasti výstavby domů (Vorel 2007).

V kontextu krajinového rázu je nutné zmínit pojem ekologická stabilita. Stabilita je schopnost systému přetrvávat ve stavu rovnováhy i za působení rušivého vlivu a zachovávat si své přirozené funkce a vlastnosti. To se děje buďto odoláváním rušivých vlivů nebo spontánním navrácením do původního stavu. Stabilní krajina je důležitá jednak z přírodního hlediska, ale také pro pobyt a život lidí na daném místě. K hodnocení stability území se pak používají koeficienty ekologické stability. Existuje více modifikací výpočtu koeficient ekologické stability (například Rohon, Míchal). V nejjednodušší formě se jedná o poměr relativně ekologicky stabilních ploch a ploch relativně nestabilních (Míchal 1994). „Míra ekologické stability urbanizovaného území hodnotí udržitelnost využití jednotlivých částí území („land use“) obce a je důležitým aspektem kvality životního prostředí i kvality života občanů obce. Plánování využití území je strategickým rozhodnutím, které dlouhodobě ovlivní život v obci a radikálním způsobem a bezprostředně se dotýká všech oblastí rozvoje.“ (Pomališová 2010, 60).

7. Víkendové formy bydlení

Mezi tradiční formy víkendového bydlení patří chaty a chalupy. Rozvoj víkendového bydlení začal narůstat od začátku 20. století v souvislosti s nárůstem volného času. Pobyt na chatě nebo chalupě se postupně stal součástí životního stylu. Lidé začali hledat únik z městského prostředí a venkov se stal ideálním místem (Kadlecová, Fialová 2010). Největší rozmach chalupaření existoval v období tzv. normalizace, chalupa představovala určitou možnost, jak uniknout od všeobecného dohledu. Lidé zároveň neměli příliš mnoho možností pro vlastní seberealizaci či trávení volného času. Mezi hlavní činnosti, kromě odpočinku,

patřilo na chalupách zahradničení či různé opravy a úpravy chalup. Mnohdy se jednalo o objekty zanedbané, které vyžadovaly rekonstrukci. (Schindler-Wisten 2017)

Novým, a stále více populárním trendem se od 90. let 20. století stává apartmánové bydlení. Apartmánové domy jsou bytové domy, kde se nachází několik bytových jednotek, které jsou rozprodávány do soukromého vlastnictví. Jejich majitelé je pak často využívají pro rekreační účely, často tedy pouze několikrát do roka, nebo je za tímto účelem dále pronajímají. Vlastníci apartmánů často nechtějí trávit čas na daném místě pasivně. Čím dál více populární se stává aktivní trávení volného času, mnohdy v podobě provozování různých sportovních aktivit. (Kadlecová, Fialová 2010).

Apartmány se často staví v lákavých lokalitách a bývají tedy prodané již před zahájením stavby. Apartmány jsou ale problematické z mnoha aspektů. Jednak obci a místním podnikatelům příliš nepřinášejí, protože obyvatelé apartmánů jejich služby příliš nevyužívají a nevznikají zde ani pracovní příležitosti. Obci naopak mohou vzrůst požadavky a náklady v souvislosti s úklidem, parkováním atd. Problematický je také režim, ve kterém se obyvatelé apartmánů pohybují. Návštěvnost dané lokality je pak nárazová, sezónní a narušuje se celý chod a život daného místa. Existuje mnoho špatných příkladů z různých míst v Českých horách. Příkladem mohou být například některé stavby v Peci pod Sněžkou, Harrachově, Špindlerově Mlýně apod. Špatným příkladem může být například situace, kdy jsou apartmány viděny jako prostředek rozvoje (Floušková et al 2009).

Je nutné, aby samospráva stanovila, co je z jejího pohledu žádoucí a co naopak ne. Tyto předpoklady by se pak měly odrazit při vytváření územního plánu. Územní plán je v těchto situacích zásadní. Územní plán v této souvislosti určuje směr rozvoje území, jeho uspořádání, využití ploch apod. Přesto existují příklady, kdy apartmánová výstavba pokračuje navzdory místní samosprávě, například ve Špindlerově Mlýně, kde i přes stavební uzávěru narůstal v průběhu let počet bytů. V důsledku toho pak došlo k velkému úbytku místních obyvatel. Důležitou roli hrají i místní obyvatelé a jejich zájem o danou lokalitu. Ti mohou ovlivnit rozhodnutí obce tím, že se k daným záměrům vyjádří. V případě rozhodování by měla obec zvážit budoucí přínosy daného záměru, přestože má třeba určitý výhled rychlého zisku prodeje pozemků (Floušková et al 2009).

8. Jizerské hory

Z geografického hlediska jsou Jizerské hory nejsevernějším českým pohořím, které navazuje na nejvyšší hory České republiky, Krkonoše. Jizerské hory patří zároveň k nejmenším českým pohořím. Na západní straně sousedí Jizerské hory s Lužickými horami a na východní straně přesahují na území Polska. Nejvyšší horou na české straně je tak hora Smrk, vysoká 1124 metrů. Na polské straně je nejvyšší horou Wysoká Kopa, která měří 1 126 m. n. m. Další významnou horou je ale také Jizera, měřící 1122 m. n. m. V Jizerských horách je 12 vrcholů, které převyšují 1000 m. n. m., každoročně je zde pořádán lyžařský závod, Jizerské tisícovky. Masiv Jizerských hor má vzdušnou délku 66 km a šířku 47 km a nadmořská výška se pohybuje mezi 800-1100 m. n. m. Jizerské hory jsou poměrně bohaté na vodní toky, nicméně nejvýznamnější je zde řeka Jizera, podle které jsou také Jizerské hory pojmenované. Velké množství různých říček a potůčků tak utvářejí specifickou krásu Jizerských hor, společně s rašeliništi, které jsou pro tuto oblast typické. Jizerské hory jsou celkově velmi rozmanité. Nalezneme zde smrkové lesy, rašeliniště, připomínky skandinávské přírody, bukové lesy, horské louky atd. Co se týče geologického podloží, převažuje v Jizerských horách žula, nicméně najdeme zde i zástupce jiných hornin, například krystalické břidlice, vápenec atd. (Modrý, Sýkorová 2015) Jizerské hory se proslavily také díky drahým kamenům, například rubínům, jaspisům, iserínům atd. S tím souvisejí také řemesla, která byla v Jizerských horách v minulosti provozovaná, a to především sklářství, šperkařství atd. Jizerské hory jsou výjimečné a krásné nejen pro svou přírodu, ale také zajímavými příběhy místních lidí a obcí, které ovlivňovaly a ovlivňují podobu Jizerských hor tak, jak je známe dnes (Řeháček 2002).

8.1. CHKO Jizerské hory

Chráněná krajinná oblast byla vyhlášena na přelomu let 1967 a 1968. Její rozloha je 368 km². Většinu území tvoří lesy. Ty byly v minulosti poškozeny emisemi a také napadením škůdců. Proto došlo k vytěžení jejich velké části a v Jizerských horách tak vznikly rozsáhlé holiny. V rámci CHKO nalezneme velmi různorodé prostředí jako jsou bučiny, rašeliniště, louky a také prvky lidové architektury. Chráněná krajinná oblast je hojně navštěvovaná nejen turisty, ale především sportovci. Tyto aktivity mohou být někdy rušivé a škodlivé z hlediska ochrany přírody například z hlediska rušení klidu živočichů. Tuto problematiku tak řeší správa chráněné krajinné oblasti (CHKO Jizerské hory 2019).

8.2. Sportování v Jizerských horách

Počátek turistického ruchu a sportu v Jizerských horách byl spojený především s turistikou. Tyto počátky představovaly různé pochody přírodou, které se začaly postupně rozmáhat. Na to navázala tvorba turistického značení a budování míst, kde by bylo možné na cestách přespat. Původní turisté byli schopní ujít za den velké množství kilometrů a pochody často trvaly několik dní. Začaly také vznikat první průvodce na různé výlety s mapami a doporučeními. Postupně se pak začaly rozvíjet další druhy sportů (Kronikářka obce Bedřichov 2019).

8.2.1. Lyžování

Z hlediska sportu je hlavní dominantou Jizerských hor běžecké lyžování. Každý rok se pro běžkaře upravuje okruh Jizerské magistrály, kteří tak mají k dispozici téměř 200 km. Po Jizerské magistrále je tak možné projít velkou část Jizerských hor. Vznik Jizerské magistrály je úzce spjatý se závodem Jizerské 50. Na tento závod se tratě nějakým způsobem upravovaly. Poté, co neustále narůstal počet závodníků, začaly se objevovat požadavky na úpravu trasy i mimo konání závodu. V roce 1984 se tak začalo se strojovou úpravou, kterou od roku 1986 zajišťovala TJ Bižuterie. Zájem o běžecké lyžování se postupem času stále zvyšoval a obec Bedřichov tak v roce 1999 založila organizaci Jizerská o. p. s., která měla profesionální úpravu tratí zajišťovat a zajišťuje jí až do současnosti (Vinklát 2015).

Druhým oblíbeným zimním sportem je zde sjezdové lyžování. V Jizerských horách je vznik prvních sjezdových vleků spojený s osobou Zdeňka Vokatého. Ten přišel v 50. letech 19. století do Jizerských hor a sjezdovému lyžování propadl. Sjezdové lyžování bylo ještě poměrně v začátcích a svahy si tehdy lidé museli sami ušlapávat. Pan Okatý se pak inspiroval vyprávěním o lyžařském vleků a přišel s nápadem vybudovat takový vlek v Jizerských horách. Začátky byly opravdu velmi provizorní a zkonstruovat funkční vlek nebylo jednoduché. Postupně ale začaly vznikat další vleky, které se postupně stávaly čím dál více profesionální. V roce 1960 pak začala výstavba vleků v Tanvaldském Špičáku a kolem roku 1970 vleků na Bedřichově (Šťastná 2007). V roce 1993 byl pak na Malinovce vybudován první zasněžovací systém v Jizerských horách (Vinklát 2015).

8.2.2. Jizerská 50

S Bedřichovem a celými Jizerskými horami je neodmyslitelně spjatý závod Jizerské 50. První start závodu proběhl v roce 1968 a jeho pořadatelem byl horolezecký oddíl TJ Lokomotiva v Liberci. Další rok konání Jizerské padesátky už bylo účastníků dvakrát více a začalo se vytvářet určité „zázemí“ pro závodníky v podobě malého občerstvení. Pro třetí ročník bylo vytvořeno oficiální logo Jizerské padesátky, který navrhl liberecký výtvarník Karel Frej. Čtvrtý ročník tohoto závodu byl ovlivněn nešťastnou událostí smrti Československých horolezců v Andách, přičemž někteří ze zahynulých horolezců stály u zrodu Jizerské padesátky. Tento ročník byl tedy zároveň memoriálem expedice Peru. Závod postupně začal přitahovat čím dál více sportovců a postupně začali přicházet také sportovci ze zahraničí. Přesto ale Jizerská padesátka není závodem pouze pro profesionály. Jizerská padesátka je naopak závodem pro všechny a je zároveň určitým pojítkem mezi lidmi. Na start se tak staví jednak ambiciózní sportovci, ale i amatéři. Tento závod si získal mnoho příznivců a jsou lidé, kteří nevynechají žádný ročník tohoto závodu. Existence tohoto závodu byla ale v minulosti ohrožena a objevily se otázky, zdali by se měl vůbec konat. Ozvalo se ale mnoho příznivců tohoto závodu a roku 1995 se Jizerská padesátka dokonce stala součástí seriálu dálkových běhů Euroloppet, čímž se začal ještě více zvyšovat počet účastníků ze zahraničí. Trať padesátky také nebyla po celou dobu svého konání stejná. Určité ekologické problémy, ale také snaha o zařazení do mezinárodní série závodů Worldloppet, vedla ke změnám v trase a ke zvýšení její obtížnosti. Tato snaha byla úspěšná a roku 1999 bylo schváleno zařazení Jizerské padesátky do této série závodů. (Langer 2001)

9. Vymezení výzkumu

Tato práce se zaměřuje na problematiku vlivu rekreace, sportu a víkendového bydlení na podobu a rozvoj obcí a měst, které jsou s těmito aktivitami bezprostředně spjaté. Tato problematika se týká mnoha míst nejen v České republice, ale i v zahraničí. Každá z těchto obcí či měst má svá specifika, ať už se jedná o geografickou polohu, složení obyvatel apod. Určitě jevy ale mohou být společné pro většinu těchto oblastí. Přestože je vhodné zabývat se každou lokalitou zvlášť, je možné, že poznatky z jednoho místa mohou pomoci při řešení této problematiky i na místě jiném.

Předmětem zájmu této práce je konkrétní obec Bedřichov v Jizerských horách. Jizerské hory se v posledních letech potýkají s velkým náporům sportovců, velmi oblíbenými sporty jsou zde běžecké lyžování, cyklistika a sjezdové lyžování. Díky své poloze je obec vyhledávaná také zájemci o víkendové bydlení. Sportovci a rekreanti sem přicházejí nejen z Libereckého kraje, ale také například z kraje Středočeského a ze zahraničí. Obec Bedřichov je jednou z obcí, která se musí tomuto náporu přizpůsobovat a nacházet řešení proto, aby byla příjemným místem pro turisty a sportovce, ale zároveň příjemným místem pro běžný život a nestala se tak obcí účelově zaměřenou a podřízenou sportu, rekreaci a víkendovému bydlení.

Výzkumným cílem pro tuto práci je co do hloubky a co nejkomplexněji prozkoumat a představit problém, který se týká mnoha oblastí v České republice. Jedná se o problém proměny horských obcí v souvislosti s rozvojem sportu, rekreace a víkendového osidlování dočasnými rezidenty. Mojí snahou je tedy ukázat, s jakými problémy se obec v této souvislosti potýká a jakým způsobem zde dochází k jejich řešení, aby docházelo k vyrovnávání zájmů sportu, rekreace, víkendového bydlení a zároveň zájmů lidí, kteří v obci žijí.

V obci Bedřichov se na první pohled zdá, že je zde vyrovnávání těchto zájmů poměrně úspěšné, alespoň v porovnání s jinými obcemi či městy podobného rázu, kde je již na první pohled patrné, že převažují zájmy sportu, rekreace a víkendového bydlení. Tento předpoklad je hlavním důvodem, proč jsem se ve svém zkoumání zaměřila právě na tuto obec.

9.1. Výzkumná strategie a výzkumné metody

Jedná se o poměrně širokou a komplexní problematiku, která se týká specifických lokalit. Je tedy nutné získat poměrně velké množství informací z různých zdrojů a různými metodami zkoumání (Yin 2009). Tyto skutečnosti mě vedly ke zvolení výzkumu formou případové studie, zaměřující se na jeden případ, kterým je obec Bedřichov v Jizerských horách.

Aby bylo možné splnit cíl výzkumu, je nutné zabývat se problematikou velmi podrobně a do hloubky, v širokém kontextu a také v určitém časovém horizontu. Případová studie umožňuje využívání různých zdrojů a typů informací a metod zkoumání, což je v případě takto komplexního problému důležité (Šťovíčková Jantulová 2019). Jedná se o „empirický výzkum, kdy je zkoumán současný fenomén v reálném kontextu do hloubky; hranice mezi fenoménem a kontextem nejsou jasné; je užíváno více zdrojů evidence“ (Šťovíčková Jantulová 2018) Snahou případové studie je zachycení složitosti a komplexnosti případu, souvislostí a vztahů (Hendl 2005).

Základní výzkumnou metodu tohoto výzkumu tvoří polostrukturované rozhovory. Tento typ rozhovorů mi umožnil získat odpovědi na stanovené otázky, ale zároveň poskytl informátorům prostor pro vlastní vyjádření a interpretaci témat z vlastního pohledu. Mně zároveň poskytl opěrné body pro vedení rozhovoru, aby se příliš neoddaloval od okruhu daných témat. Výhodou této metody je také možnost reagovat na konkrétní situaci kladením doplňujících či vysvětlujících otázek a získat tak hlubší vhled do daného tématu (Hendl 2005).

Základní strukturu otázek uvádím v Příloze č. 1 Otázky jsou sestavené tak, aby tvořily několik tematických celků a já tak v rámci každého celku získala určitý typ informací. Tato skupina otázek byla položena všem informátorům, s cílem získat informace například o jejich vnímání obce, informovanosti o obci, dění v obci, vnímání sportovních a rekreačních aktivit, vnímání krajinného rázu atd. Současně jsem kladla otázky, které byly specifické pro jednotlivé informátory v závislosti na jejich profesním či osobním působení v obci. Jednalo se o případy, kdy jsem potřebovala získat specifický druh informací nebo lépe pochopit dané téma. Před každým rozhovorem jsem si pro danou osobu připravila tato specifická témata nebo okruhy, které jsem chtěla s danou osobou probrat. Obecně se ale otázky týkaly stále stejného okruhu témat. Jako příklad zde uvádím některá témata připravená pro rozhovor se starostou Bedřichova Petrem Holubem: Postoj obce k rozšiřování výstavby a územní plánování, zapojování místních občanů do obecního dění, způsob spolupráce s orgány

ochrany přírody a krajiny a další. Každý rozhovor je tak specifický, daný jednak osobou informátora, ale i osobou výzkumníka, okolnostmi rozhovoru atd. (Novotná 2015)

Každý informátor byl před začátkem rozhovoru seznámen s průběhem rozhovoru a byl mu předložen písemný informovaný souhlas (Příloha 4). Informátoři byli požádáni o souhlas s nahráváním rozhovoru a informování o způsobu nakládání se získanými daty. Každý informátor měl možnost výběru, zdali chce být v této práci uveden pod svým jménem či anonymně.

Další zdroje informací jsem získala pomocí pozorování v rámci návštěv Bedřichova. V rámci těchto návštěv probíhala fotografická dokumentace obce, některé rozhovory, ale samotné vnímání obce mojí osobou, na jehož základě jsem pak mohla udělat lepší popis prostředí. V průběhu celého výzkumu jsem si vedla terénní deník, který slouží k lepší orientaci ve výzkumu a lepší interpretaci získaných dat (Novotná 2013).

Důležitou součástí výzkumu byla také analýza dokumentů.

Samotnému provedení výzkumu předcházelo studium teoretické literatury a dalších relevantních zdrojů. Práce s literaturou je důležitá pro představení kontextu, v jakém se daným tématem zabývám a tedy i směr výzkumu (Punch 2008). V průběhu celého výzkumu jsem si vedla terénní deník, do kterého jsem zapisovala nejen průběh výzkumu, ale také poznámky a poznatky, které mi poté pomohly při interpretaci dat.

Nezbytnou součástí celého procesu výzkumu je pojem triangulace. Triangulace představuje způsob, jak zajistit větší validitu získaných poznatků pomocí použití různých metod zkoumání a využití různých zdrojů dat. Cílem triangulace není pouze validita, ale celkové prohloubení pochopení daného tématu (Olsen 2004). Samotný pojem vychází z geodezie, kdy je tento pojem spojen s vymezením určitého geografického bodu ze dvou již známých míst (Chrastina 2019).

9.2. Výběr vzorku

Informátory pro rozhovory jsem vybírala účelově. Mým cílem bylo, abych zahrnula zástupce či členy, pokud možno všech hlavních skupin, které v obci nějakým způsobem působí. V tomto kontextu můžeme pro tuto skupinu nebo jednotlivce použít pojem aktér. „Aktér je jednatel nebo skupina lidí, kteří jednají v určitém sociálním prostředí a mají zájem na jeho celkové podobě, dílčím tématu nebo konkrétním výsledku. Jejich jednání má

vliv na systém či procesy v dané situaci, a to protože jsou jimi ovlivněni nebo je mohou ovlivnit (mají určitou moc, legitimitu nebo znalosti). Místo pojmu aktér (actor) se ve stejném významu používá slovo „hráč“ (stakeholder), což je termín odvozený z hráčského prostředí a v původním významu znamená ten, kdo má „něco v sázce“; v přeneseném smyslu označuje jedince či skupinu lidí, kteří mají k řešení daného případu nějaký vztah (mají zájem o určitý výsledek nebo na ně bude mít řešení nějaký dopad).“ (Dlouhá, Zahradník 2016; 5) Na základě stanovení výzkumného problému jsem se snažila vytvořit seznam hlavních skupin aktérů, kteří s danou problematikou nějakým způsobem souvisejí. Pro vytvoření seznamu aktérů je standardním postupem využití techniky tzv. nabalování nebo sněhové koule. Pomocí této techniky se na základě vstupních znalostí problému a terénu stanoví úzký seznam aktérů, který se postupně v průběhu výzkumu, získávání znalostí o daném prostředí a realizaci rozhovorů rozšiřuje. Konkrétní osoby je pak možné určit na základě několik kritérií. Jedná se určení sady důležitých vlastností, které by tyto osoby měly splňovat. Dlouhá a Zahradník (2016; 19) uvádějí jako důležité vlastnosti například roli a legitimitu aktéra. Základní seznam aktérů jsem tak vytvořila na základě vstupních znalostí problému a rozšiřovala pomocí metody nabalování. Tento seznam obsahuje aktéry, kteří mají v obci největší zastoupení nebo také největší vliv na podobu obce a dění v obci. Při výběru konkrétních informátorů jsem se snažila zohlednit nejen skupinu aktérů, které jsou součástí, ale také jejich pozici v rámci dané skupiny. Většina informátorů není součástí pouze jedné skupiny aktérů.

9.3. Seznam aktérů

- Zastupitelstvo obce

(V případě informátorů do této skupiny zahrnuji i zaměstnance obce)

- Orgán Ochrany přírody a krajiny
- Obyvatelé

(Uvádím zde kategorii obyvatel místo občan, protože někteří stálí obyvatelé Bedřichova nemají v Bedřichově hlášené trvalé bydliště)

- Spolek Bedřichováci
- Sportovci

- Chalupáři
- Podnikatel v oblasti cestovního ruchu

(V případě jednotlivých informátorů do této skupiny zařazují jednak poskytovatele ubytovacích služeb, ale také provozovatele v oblasti gastronomie)

- Investoři
- Podnikatelé v oblasti sportu

(V případě jednotlivých informátorů do této skupiny zařazují jednak provozovatele závodů, ale také informátory, kteří v oblasti sportu podnikají také jiným způsobem)

9.4. Seznam informátorů

V rámci výzkumu proběhlo dvanáct polostrukturovaných rozhovorů s následujícími informátory. Některé rozhovory probíhaly s více informátory naráz. V prvním případě se jednalo o rozhovor se dvěma informátory naráz a to proto, že jsou dotyčné osoby partneři. V dalším případě proběhl rozhovor se třemi osobami a důvod byl stejný. V tomto případě byla třetí osoba spontánně přizvána k rozhovoru. V posledním případě se jednalo o rozhovor v rámci soukromé společenské akce, kterou pořádal jeden z informátorů. V tomto případě se na daném místě nacházela větší skupina lidí a někteří se vyjadřovali více, někteří méně a někteří vůbec. Z toho důvodu uvedu pouze osoby, které se vyjadřovaly nejvíce, přestože uvádím výroky také dalších osob. Zároveň také proto, že díky povaze celé situace nebylo možné získat identitu všech zúčastněných osob. Přínosem takových rozhovorů byla především možná konfrontace názorů a vzájemné doplňování či vyvracení informací. V rámci informovaného souhlasu malá část informátorů uvedla, že nechce být uvedena pod svým jménem. Zároveň se jedná o takové prostředí výzkumu, kdy je velmi pravděpodobné, že se mezi sebou jednotliví informátoři mezi sebou nějakým způsobem znají. Z tohoto důvodu jsem se nažila věnovat velkou pozornost etickému aspektu výzkumu, protože jako vnější pozorovatel nemohu odhadnout všechny důsledky, které mohou výpovědi informátorů na dané prostředí mít (Novotná 2017). Z etického hlediska jsem se tak rozhodla anonymizovat informátory všechny změnou jména, tedy i ty, kteří souhlasili se zveřejněním svého jména. Vzhledem k prostředí výzkumu není záměna jmen stoprocentní zárukou anonymity, což ale nevadí, protože většina informátorů se zveřejněním jména souhlasila. V těchto případech slouží změna jmen spíše pro jednotnost.

V případě informátorů, které si zveřejnění nepřáli jsem se snažila uvádět takové informace a výroky, abych jejich co největší anonymitu zajistila. Pod vlastním jménem uvádím dva informátory a tím je starosta obce a zástupkyně orgánu ochrany přírody a krajiny.

Důvodem je to, že rozhovor se starostou uvádím jako ukázkou rozhovoru. Starostu obce jsem zvolila právě proto, že je určitým představitelem obce a v tomto smyslu i veřejnou osobou. Druhá osoba do jisté míry také zastupuje určitou Ostatní rozhovory jsou k nahlédnutí na příloženém CD. U každého z informátorů uvádím skupinu aktéru, do které v rámci obce zapadají. Přiřazení barev jednotlivým informátorům bylo čistě náhodné a nepřisuzují jim žádné vlastnosti.

- Petr Holub – 42 let – starosta obce, podnikatel v oblasti ubytování, obyvatel
- Ing. arch. Jana Mejzrová – 60 let – Správa CHKO Jizerské hory
- Pan Šedý – 53 let – bývalý člen zastupitelstva, podnikatel v oblasti cestovního ruchu, obyvatel
- Pan Modrý – 38 let – občan, podnikatel v oblasti sportu, sportovec, obyvatel
- Paní Tyrkysová – 32 let – na mateřské, jinak zaměstnankyně obce
- Paní Bronzová – 38 let – bývalá zaměstnankyně obce, s obcí stále spolupracuje
- Pan Zlatý – 80 let – v důchodu, člen spolku Bedřichováci, obyvatel, dříve chalupář
- Pan Červený – 53 let – podnikatel v oblasti sportu, bývalý člen zastupitelstva, Jizerská o. p. s., obyvatel
- Pan Hnědý – (nezjištěno) - podnikatel v oblasti cestovního ruchu, bývalý zastupitel
- Pan Oranžový – 49 let – investor, chalupář
- Pan Fialový – 60 let – podnikatel v oblasti cestovního ruchu, člen spolku Bedřichováci, obyvatel
- Paní Zelená – podnikatelka v oblasti cestovního ruchu, obyvatelka
- Paní Stříbrná – 72 let – v důchodu, členka spolu Bedřichováci, obyvatelka, dříve chalupářka
- Paní Tyrkysová – 32 let – zaměstnankyně obce
- Paní Okrová – 42 let – investorka, chalupářka
- Pan Bílý – 42 let – podnikatel v oblasti cestovního ruchu, obyvatel
- Paní Běžová – 36 let – obyvatelka
- Pan Žlutý – 71 let – v důchodu, bývalý člen zastupitelstva, člen spolku Bedřichováci

9.5. Vyhodnocování a interpretace dat

Vzhledem k povaze výzkumu jsem data vyhodnocovala současně s prováděním výzkumu. Jako podklady mi sloužila data různé povahy. Velkou část tvořila data získaná pomocí rozhovorů s informátory. Během celého výzkumu jsem si vedla terénní deník, kam jsem zaznamenávala celý průběh výzkumu a který mi pak pomohl k lepší interpretaci dat.

Data jsem nadále zpracovávala s využitím rámcové analýzy dat. Tuto metodu jsem zvolila především díky nutnosti pracovat s velkým množstvím dat různého charakteru. Tato metoda pomáhá k lepší organizaci dat. Tuto metodu poprvé představili výzkumníci Ritchie a Spencer (1994). Základem práce s daty je v tomto případě jejich organizace, rozřídění a jejich redukce, a to za pomoci textových tabulek. Výhody tohoto způsobu jsou například přehlednost, možnost systematického prohledávání dat a jejich porovnávání. Tabulky jsou sestaveny na základě odhalených témat a kategorií. Ty mohou být dále rozděleny do dalších podkategorií. Získaná data se pak do těchto kategorií zařazují. Tímto způsobem se postupuje až do úplného vyčerpání dat (Hendl 2005).

Kromě dat získaných pomocí rozhovorů s informátory a pobytem v obci jsem ve své práci využívala také data jiné povahy. Především se jednalo o data Českého statistického úřadu. Tyto údaje byly veřejně dostupné na stránkách ČSÚ. Při zveřejňování statistických údajů jsem se řídila podmínkami pro využívání a další zveřejňování statistických údajů ČSÚ, které Český statistický úřad uvádí na svých internetových stránkách uvádí. Dále jsem využívala dokumenty obce Bedřichov, jako například územní plán, Strategické plány rozvoje obce Bedřichov či záznamy ze zasedání zastupitelstva obce. V neposlední řadě jsem využívala vizuální objekty, konkrétně fotografie, především pro potřeby ilustrace příkladů (Bryman 20016).

10. Případová studie: Obec Bedřichov v Jizerských horách

Tato část práce je členěná do několika tematických okruhů (kapitol). Každá z těchto kapitol se dále skládá ze dvou hlavních složek. První složku představuje analýza dat získaných pomocí polostrukturovaných rozhovorů a dat získaných dalšími výzkumnými metodami (například pozorováním). Druhou část pak tvoří popisné údaje, které je důležité uvést pro zařazení získaných informací do kontextu. V některých částech se tyto složky prolínají tematicky. V takovém případě vždy uvádím odkaz na příslušnou kapitolu, kde se nachází příslušná část informace. Toto členění jsem zvolila především pro vytvoření komplexního obrazu jednotlivých tematických okruhů.

10.1. Představení obce Bedřichov

Obec Bedřichov leží v horském údolí na horním toku Bílé Nisy v nadmořské výšce 707 m. n. m. Tato obec je určitou „bránou“ do Jizerských hor a je tak významným sportovním a rekreačním centrem (Koláček 2013). Celková rozloha obce je 2 426 ha. Obec je součástí Libereckého kraje a leží v blízkosti dvou větších měst, Liberce a Jablonce nad Nisou. V rámci územně správního členění spadá obec do „obvodu obce s rozšířenou působností a zároveň pověřeného úřadu Jablonec nad Nisou.“ (Strategický plán rozvoje obce na období 2016-2022 2016; 4).

10.1.1. Historický kontext

Obec Bedřichov vznikla díky sklářství, kdy se sklářské rody z Krušnohoří snažily najít nové působiště. Pohraničí bylo ideálním místem díky malému osídlení a využitelnosti (Lacina 2013). První písemná zmínka o této obci pochází z roku 1598. Jedná se o žádost Petera Wandera o povolení pro pálení dřeva a výrobu skla. Tato žádost byla určena majiteli libereckého a frýdlantského panství, panu Melchoiru z Redenu. Ten této žádosti vyhověl a vyhradil Wanderovi místo na horním toku Bílé Nisy. Na daném místě tak vznikla sklárna, která se stala základem budoucího Bedřichova. Obec byla pojmenována podle otce hraběte Melchoira, Friedricha. Od tohoto jména pak pochází německý název Friedrichswald a český název Bedřichov (Koláček 2013).

Když byla sklárna postavena, její okolí se začalo postupně zalidňovat. Díky své poloze v horách musela být do jisté míry soběstačná. Na dané místo se tak začali stěhovat nejen místní pracovníci, ale postupně se zde začalo vytvářet zázemí pro běžný život. Původní sklárna se v průběhu let dostala do rukou několika majitelů, jeden z nich dokonce postavil ještě jednu sklárnu na Nové Louce nedaleko Bedřichova. Po mnoha letech prosperity ale začala původní sklárna upadat. Roku 1807 byla výroba zastavena a budova sklárny byla ponechána svému osudu. Z Bedřichova se ale postupně stala plnohodnotná vesnice, kde se provozovalo mnoho řemesel. To, že se Bedřichov rozrostl v plnohodnotnou obec ukazují i údaje o počtu obyvatel, kterých bylo před válkou asi čtyřikrát více, než je tomu v současnosti. V Bedřichově se postupně rozvinula místní infrastruktura a služby. Byla zde pošta, škola, četnická stanice, knihovna, telegrafní úřad, který byl později přebudován na telefonní hovornu, radiostanice atd. Přestože velké množství této infrastruktury postupně zaniklo, jedná se alespoň o ukázkou toho, že byla tato obec velmi žijícím místem. Škola byla například jedním ze středobodů obecního dění a vedla dokonce vlastní kroniku (Lacina 2013).

Důležitou událostí, která ovlivnila život Bedřichova, byla druhá světová válka. V roce 1938 byla oblast Sudet přičleněná k tehdejšímu Německu a v průběhu války musela velká část mužů narukovat. Ani období po skončení války nebylo pro obec příliš jednoduché. Začalo se vyskytovat mnoho případů rabování a Bedřichovu se nevyhnulo ani vysídlování Němců, které se opět někteří lidé viděli spíše jako příležitost pro vlastní obohacení. Všechny tyto události měly negativní dopad na místní provozy, které už se po válce většinou neobnovily (Kronika obce Bedřichov).

Po válce postupně začaly proměny obce Bedřichov v rekreační oblast. Cena nemovitostí a pozemků zde byla ještě poměrně nízká a přibýlo tak mnoho nových majitelů chat a také jejich výstavba. Události v kronice popisují, že se příliš nedbalo na architektonickou stránku daných staveb a vznikaly tak objekty, které příliš nezapadaly do rázu krajiny. Současně zde ale byly objekty, které postupně chátraly, protože třeba nebyly tak vhodné pro rekreaci. Stále více populární se také stávala aktivní forma rekreace a Bedřichov a začala se zvyšovat obliba Bedřichova jakožto zimního střediska (Kronika obce Bedřichov).

Vliv na další podobu obce měly zajisté události roku 1989, kdy došlo ke zhroucení totalitního režimu. Došlo k zásadním politickým a společenským změnám a pro celou zemi

nastalo období transformace a příležitost. Tyto změny se dotkly snad všech oblastí života, ať už se jedná o pracovní příležitosti, vzdělání, kulturu, náboženství, životní styl, cestování atd. Došlo ke zásadním změnám v množství a způsobu trávení volného času. Lidé začali mít možnost věnovat se svému vysněnému povolání a také začít svobodně podnikat. Pro mnoho lidí se tím ale zároveň snížilo množství volného času. Volný čas také mnoho lidí začalo trávit jinak v souvislosti s možnostmi objevování krás v zahraničí (Schindler-Wisten 2017).

Prvním důležitým krokem pro obec Bedřichov bylo její osamostatnění, protože v letech 1980 až 1990 úředně patřila do Janova nad Nisou (Kronika obce Bedřichov). Mnoho lidí začalo vidět obec jako příležitost pro podnikání v oblasti cestovního ruchu a začala se tak velmi rozšiřovat nabídka ubytovacích služeb (Kronikářka obce Bedřichov 2019).

10.1.2. Zdroje informací o historii a vývoji obce

Určité povědomí o historii obce a jejím vývoji měli až na jednoho informátora všichni, přestože se úrovně vědomostí lišily. Nejvíce znalostí měly starší ročníky informátorů. Ti vyprávěli například o místním kostele „*Ty zvony přežily druhou světovou válku, což se všem kostelům nepodařilo. Ty zvony se tahaly provazem...*“ (Pan Zlatý) Tato míra se ukázala i jako určitý odraz toho, jakým způsobem se k obci vztahují a jak jí vnímají. Například nejmenší povědomí o historii obce měla informátorka, která v obci žije s rodinou, ale příliš jí nezajímá dění v obci.

Určitá znalost vývoje místa se v případě některých informátorů odrážela ve způsobu, jakým se daný informátor později v rozhovoru stavěl k danému místu a jaké má představy či přání o jeho budoucím vývoji. Jednalo se především o případy, kdy už byl daný člověk svědkem nějakého vývoje obce, a zažil třeba dobu, kdy byl ještě sport a turismus na menší úrovni a nebylo s ním spojených tolik doprovodných jevů. Tito lidé se tak opírali o vlastní zkušenosti a zážitky, které jim poskytovaly možnosti porovnávání.

Jedním z důležitých faktorů přispívajících k udržitelnosti území je vztah místních lidí k danému zemi a místním lidem. Člověk si tento vztah může vytvářet různými způsoby a velmi k tomu může přispět znalost historie a či nějakých zajímavých příběhů a pověstí z daného území. To pomáhá utvářet „ducha“ celé oblasti a vytvářet tak pojítko mezi danou oblastí a místními lidmi. „...ale člověk by měl nechat alespoň nějakou tu historii nebo nějaký odkaz, některý místa zachovat nebo zdůraznit a vypíchnout je a udělat z nich klidně pro turisty, dá se udělat naučná stezka nebo něco. A ono se to tady i tak dělá, tam kde byla stará

sklárna tak tam je udělaná nějaká naučná stezka a tyhle věci jsou podle mě důležité a dobrý, aby to jakoby fungovalo nebo bylo zachováno a nejelo se čistě jenom na byznys.“ (Pan Červený)

Diskuze

Povědomí o historii obce mohou lidé získat různým způsobem. Důležitým zdrojem informací je kronika. Kronika může poskytnout místním obyvatelům pojítko k danému území a pomoci jim vytvořit nebo prohloubit vztah k danému území. Sama obec historické informace či pověsti určitým způsobem využívá. Příkladem může být například stezka pro děti s názvem Modré putování za zázračnou vodou. Tato stezka využívá tradovaných pověstí týkajících se Bedřichova a bezprostředního okolí.

Obec Bedřichov má svou kroniku svého kronikáře. Část této kroniky je psaná německy, ale v současnosti je přeložená do českého jazyka. V úvodu kroniky Bedřichova nalezneme popis dané oblasti, tedy okolní krajiny, přírodních útvarů, ale najdeme tu i popis informací týkajících se průmyslu, infrastruktury, školství, samosprávy a celkového života v obci. Podrobně jsou zde také popsány historické události ohledně vzniku obce. Pravidelné zápisy o dění v obci se v kronice objevují až do roku 1939. Do té doby se na zapisování kroniky vystřídal několik kronikářů. V roce 1939 ale bylo vedení kroniky na dlouhou dobu ukončeno, pravděpodobně z důvodu vypuknutí druhé světové války. Po válce už neprobíhaly každoroční zápisy do kroniky, ale zápisy jsou zde rozděleny do určitých období. Prvním obdobím jsou léta 1945-1970, druhým 1971-1976. Pak došlo k návratu ke každoročním zápisům, které byly ale opět přerušeny roku 1980, když byl Bedřichov připojen k Janovu nad Nisou. Tato pauza byla ukončena roku 2006 kdy se začaly do kroniky opět zaznamenávat události Bedřichova a byly do ní zpětně zaznamenány některé události z dřívějších let. Tato kronika je tak velice významným a výjimečným dílem, protože mapuje události od samotného vzniku této obce až po současnost (Lacina 2013).

Určité proměny ve vývoji Bedřichova, především v souvislosti s rekreací a sportem, je možné zaznamenat z charakteru zápisů v kronice. Ještě předtím, než se obec stala převážně rekreační oblastí, věnovala kronika pozornost především běžnému životu v obci. Období vlády komunismu je určitým způsobem patrné v životě obce, a tedy i v kronice. V té je například věnováno velké množství prostoru tématu budování.

10.2. Vnímání obce a vztah k obci

Hlavním způsobem vnímání obce z hlediska informátorů byl Bedřichov jakožto sportovní a turistické centrum. Tato označení zmínili v rámci představení obce z vlastního pohledu čtyři informátoři. „*Bedřichov je vyloženě výletní místo*“ (Pan Zlatý) „*Bedřichov je původní horská obec, která se stala rekreačním střediskem, dejme tomu nejatraktivnějším v rámci Jizerských hor a nejvíce zatíženým.*“ (Jana Mejzrová) Přesto ale bylo z naprosté většiny výroků v rámci rozhovorů jasné, že všichni informátoři obec jakožto populární sportovní a rekreační středisko vnímají.

V souvislosti s vnímáním obce se objevilo v rámci rozhovorů několik označení, která jsou velmi důležitá z hlediska toho, co v současnosti pro některé obyvatele Bedřichov znamená. Některé z těchto výroků zmínilo více informátorů, některý pouze jediná osoba.

- (1) Bedřichov jako „*proměňující se obec*“. Toto označení použil jeden informátor, který je dlouholetým obyvatelem obce a zároveň místním podnikatelem v oblasti cestovního ruchu. Tuto proměnu vyjádřil především v kontextu rozvoje cestovního ruchu. V rámci popisu těchto proměn například zmínil také že je Bedřichov proměňující se obcí, ale určitým způsobem reflektovala většina informátorů, někteří v pozitivním a někteří spíše v negativním smyslu.
- (2) Bedřichov jako „*novodobej Špindl*“. Toto přirovnání se vyskytlo ve výpovědích více informátorů a v některých případech bylo použito pro srovnání, v jiném případě spíše jako hodnocení.
- (3) Bedřichov jako „*dobrá adresa*“. Toto označení v nějaké formě zmínilo také více informátorů. Dobrou adresu zde vnímají především z hlediska cen nemovitostí a pozemků a motivace lidí koupit si v Bedřichově dům či pozemek.
- (4) Bedřichov jako „*vesnice*“. Toto označení zmiňovalo více informátorů, a to především v souvislosti popisu vztahů v obci.
- (5) Bedřichov jako „*domov*“. Přímě toto označení použila jediná informátorka. Toto označení poukazuje na silný vztah k danému jakožto místa pro život, které má člověk rád.

Diskuze

V rámci polostrukturovaných rozhovorů mě zajímalo vnímání obce Bedřichov z hlediska informátorů. Jejich pohled mi pak pomohl lépe určit, jaký mají informátoři

k danému místu vztah a nastínit určité souvislosti, ale také případně odhalit některé aspekty, které mohou být běžnému návštěvníkovi skryté. Obecně je Bedřichov prezentovaný, ať už v médiích, na různých internetových stránkách či v literatuře jakožto hlavní sportovní a rekreační centrum Jizerských hor, spojené především s běžeckým lyžováním a závodem Jizerské 50. „*Dnes jde o oblíbenou oblast pro letní i zimní rekreaci, kterou proslavil především dálkový lyžařský běh Jizerská padesátka.*“ (WEB1) Tento fakt vnímali všichni informátoři nehledě na roli, kterou v obci zastávají. V tomto kontextu byly ale zmíněny i jiné podoby obce, které vyjádřili lidé, kteří na daném místě žijí a jednalo se tak o pohled z hlediska jejich specifické role jakožto obyvatele.

10.3. Kladné a záporné stránky obce

Zjišťováním, co lidé považují za pozitivní a negativní stránky určitého místa je možné ukázat, s čím jsou tito lidé v současnosti spokojeni a jakým směrem by se měl do budoucna ubírat rozvoj daného místa. V průběhu všech rozhovorů se také informátoři vyjadřovali pozitivně a negativně k mnoha tématům. Tato hodnocení tedy uvádím v kontextu daných témat v příslušných kapitolách.

10.3.1. Kladné stránky

Prvním kladem, kteří informátoři zmiňovali, je krásná příroda a s tím spojené možnosti sportovního vyžití, ale i možnosti relaxace a odpočinku. Sami často některé ze sportovních aktivit provozují a okolní přírodu tak využívají. Některý z těchto aspektů zmínilo devět informátorů. „...*tím že jsem dřív lyžoval, tak se mi tady líbí okolí, příroda...*“ (Pan Červený) „*Ale ten sánkařskej svah my jsme ho využívali, děti ho využívaj do dneška...*“ (Paní Okrová) V této souvislosti zmínily dvě informátorky také klid. Jedná se o ženy, které v obci vychovávají děti anebo zde s dětmi tráví hodně času. Tyto ženy vidí hlavní klad v tom, že zde děti mají možnost trávit čas v přírodě, v čistém životním prostředí, a že je tu pro děti bezpečno. Z pohledu těchto že je tak Bedřichov dobrým místem pro život rodin s dětmi. „*Myslím se, že je tady teda tūkám bezpečno, hlavně v tý mimosezóně a že je to takový klidný, určitě vhodný pro rodiny no.*“ (Paní Tyrkysová) Tento názor potvrdil také místní starosta, který má v obci děti také.

Jako další velké pozitivum Bedřichova, zmiňovali informátoři polohu. Výhody, které poloha obci přináší, zmiňovali především tři. Někteří zmínili výhodnou polohu Bedřichova

z hlediska možnosti využívat infrastrukturu blízkých měst | Jablonce nad Nisou a Liberce. „*A další, kultura, muzeum, divadlo v Liberci, Jablonci, takže to si myslím, že ta poloha toho Bedřichova z tohoto pohledu je geniální.*“ (Pan Červený) Jakožto druhou výhodu pak uváděli dobrou dostupnost Bedřichova pro sportovce a rekreanty nejen z přílehlého okolí, ale také ze středních Čech. „*má prostě ideální polohu jako východisko do Jizerských hor*“ (Jana Mejzrová) V tomto kontextu ale místní ubytovatel uvedl, že tato výhoda s sebou zároveň nese také nevýhodu ve formě jednodenních návštěvníků a následného přelidnění Bedřichova. „*Zároveň ta výhoda tý dostupnosti k městům je i nevýhoda, protože tam jsou takový ty jednodenní návštěvníci...*“ (Pan Šedý) Tento informátor zároveň uvedl třetí výhodu, která představuje možnost lidí jednak vyjíždět za prací, ale také za prací z přílehlých měst a okolí dojíždět. „*Ještě jednu výhodu ta dostupnost těch dvou měst má, a to z hlediska zaměstnavatele, že Liberec a Jablonec generuje lidi, který jsou ochotný a schopný na těch horách pracovat*“

Místní podnikatel pak uvedl jako pozitivum snahy obce nějakým způsobem udržovat svou podobu z hlediska výstavby. „*Libí se mi, že se ta obec snaží nějak udržet, že se snažej, dělaj nějakou stavební uzávěrku nebo něco, aby tady nevznikaly nějaký paneláky a aby se to úplně nezvrtlo, tak to se docela snaží, to je pozitivní.*“ (Pan Modrý) Obdobné téma zmínila také bývalá pracovnice obce. „*Myslím, že třeba posledních deset, dvacet let je vidět, že vždycky v té obci je někdo, kdo je aktivní, což je pozitivní.*“ (Paní Bronzová)

10.3.2. Problematické stránky obce

K negativním stránkám obce a života v obci se velká většina informátorů vyjadřovala v souvislosti s cestovním ruchem a jevy, které sportovní a rekreační aktivity do obce přinášejí. (Tuto problematiku tak podrobněji rozvádím v dalších kapitolách této empirické části, např. Sportovní aktivity-přínosy a úskalí, Druhé bydlení) Několik informátorů, kteří jsou v obci především jako obyvatelé (například jsou již v důchodu nebo na mateřské) zmínili problematické stránky z hlediska běžného života v obci a života na horách obecně. „*Je blbý, že ta zima je tu dlouhá. To město je v tomhle asi trošku jiný. Zase když nasněží tak je to aspoň hezký, že to není to bláto, rozježděný a tak.*“ (Paní Běžová) Tato informátorka vnímá obec především z hlediska běžného života v obci a z pohledu rodiče, který se stará o děti. Zároveň byl z jejího rozhovoru patrný určitý kontrast v tom, její manžel se v obecním dění angažuje v souvislosti s tím, že obci podniká a také zde dlouho žije. Tyto skutečnosti naznačují, že různou problematiku vnímají spíše lidé, kterých se obecní dění nějakým

způsobem více dotýká z hlediska jejich role v obci (například ubytovatelé, podnikatelé, sportovci apod.) Důležitou věcí zmínili také dva místní informátoři. „*Prostě jsme si to vybrali jako domov a jsme tady rádi.*“ (Paní Stříbrná) Jejich výrok naznačuje, že někdy místní lidé potlačují určité zájmy z hlediska občanů z důvodu toho, že jim dané místo poskytuje výhody, které by nikde jinde neměli (například krásná příroda, možnost podnikání apod.)

Diskuze

Kladné a záporné stránky určitým způsobem reflektuje také obec v rámci Programu rozvoje obce Bedřichov 2016-2022. Tato analýza je pak východiskem pro návrh dalšího vývoje obce. V rámci této analýzy jsou zpracované klady a zápory týkající se mnoha oblastí života obce a místních lidí. Informátoři dokázali uvést pro ně několik důležitých kladů obce, a to nejčastěji z hlediska role obyvatel a pak také z hlediska podnikatelů. V některých případech tyto klady nesouvisely s cestovním ruchem. V případě problematických stránek ale informátoři zmiňovali problémy, které souvisejí téměř výhradně s cestovním ruchem, a to z hlediska mnoho rolí. Tato skutečnost poukazuje na to, že negativní stránky turismu vnímají určitým způsobem všechny skupiny lidí a ovlivňují tak obec jako celek.

10.4. Vybavenost a infrastruktura

Nejdůležitějším aspektem obce z hlediska vybavenosti je poloha obce v blízkosti dvou větších měst, Liberce a Jablonce nad Nisou. Tento fakt reflektovala naprostá většina informátorů. Dostupnost těchto měst zmiňovali jako výhodu nejen z hlediska obyvatel a běžného života (možnosti nákupů, kulturního života atd.), z hlediska návštěvníků (snadná dostupnost přírody) a také z hlediska pracovních možností (možnost dojíždět za prací z Bedřichova ale i do Bedřichova) (viz kapitola 10. 4. 1 Kladné stránky).

Velká většina informátorů hodnotila vybavenost obce poměrně kladně. „*Jak je to v blízkosti měst, tak tam není žádné větší obchody, zaplat' pánbůh ten, co tam je, tak se drží.*“ (Pan Šedý) „*A je tím pádem ten Bedřichov docela dobře vybavenej tou infrastrukturou. My máme dva obchody, kde se něco může koupit, my máme poštu, která funguje, i v sobotu. Krám i v neděli a ve svátek. My máme čtyři sportovní obchody.*“ (Pan Zlatý) Tento informátor zároveň uvedl, že je zde tato vybavenost právě díky návštěvníkům, na rozdíl od jiných malých obcí, kde je třeba problematické, aby se krám uživil. Tento názor potvrdila také další

informátorka. „*Ale na druhou stranu se tam zase těm lidem, těm stále žijícím, žije líp, než v nějakým úplným zapadákově, kde se opravdu nic neděje...kde nejsou žádné obchody, hospody*“ (Paní Bronzová) Z hlediska těchto informátorů tak turistický ruch určitým způsobem přispívá vybavenosti obce a tedy i života v ní.

Vybavenost z hlediska vzdělávání zmínil například místní starosta. To, že v Bedřichově není škola nevidí jako problém, protože dojezdová a tím i časová vzdálenost zde není velká. „*Moje děti jezděj dneska už mhdčkem do školy, nemaj s tím vůbec žádné problém, není to žádná přítěž, zátěž. My je nemusíme vozit jako když se odstěhujete někam v podstatě za Jihlavu do nějakýho domečku.*“ (Petr Holub)

Kladně informátoři hodnotili také to, že je zde zavedeno dopravní spojení veřejnou dopravou do Jablonce nad Nisou, ale i do Liberce. Místní podnikatel ale vnímal jako trochu problematické intervaly autobusů. „*...tak zase musí bejt z Liberce nejakej autobus, kterej sem bude jezdit pravidelně, ne jednou za hodinu.*“ (Pan Bílý) V souvislosti s dopravou a běžným životem uvedla místní obyvatelka, že si veškeré věci musí obstarat autem. „*Prostě všude jezdím autem. Nic není blízko ve finále. Nakoupit musím do Jablonce, do školky jedem do Janova, škola tu má taky v Jablonci, tréninky, kroužky, všechno je daleko, nic není na to to dojít pěšky.*“ (Paní Běžová)

Z hlediska infrastruktury byl často zmiňovaným tématem pohyb po obci a s tím spojená problematika chodníků. Jedná se o problém, který se podle informátorů v obci řeší už mnoho let. „*Už x let řeší chodníky, dělá to našťestí na etapy, takže každěj rok, dva se otevře nějaká část...*“ (Pan Modrý) Z hlediska starosty obce, ale i některých dalších bývalých členů zastupitelstva či zaměstnanců obce je řešení tématu chodníků poměrně problematické, a to především kvůli pozemkům. „*U těch chodníků je vždycky problém kam ho dát, kde je místo a komu ty pozemky patří.*“ (Paní Bronzová) Tato informátorka zároveň uvedla, že je možný pohyb i jinými cestami, ale někdy je zde problém v tom, že člověk musí projít přes soukromé pozemky.

Pět informátorů zdůraznilo, že je z hlediska infrastruktury a služeb důležité, v jaké část obce člověk bydlí nebo se nejčastěji pohybuje. *A z hlediska občana, tak ono taky dost záleží, kde tady člověk třeba bydlí.* (Pan Červený) Provozovatelka, která se pohybuje spíše v horní části Bedřichova například zmínila problém vody a kanalizace v této části Bedřichova. „*...určitě by to bylo jednodušší, kdyby tady byla voda, odpady a tyhle věci, připojení na kanalizaci...*“ (Paní Zelená)

Informátoři hodnotili stav služeb uspokojující, protože mnoho věcí je možno zajistit v okolních městech a Bedřichov tedy nemusí být v tomto ohledu na nějaké vysoké úrovni. „*Některé věci samozřejmě Bedřichov nepotřebuje, to se dá dojet do Jablonce do Liberce.*“ (Pan Oranžový) Jako nedostatek z hlediska služeb ale vnímali někteří informátoři místní podniky. Nikoliv z hlediska množství, ale z hlediska otevírací doby. „*Oni třeba v tý Pastě mají otevřeno celý týden. Ale ty ostatní, v neděli všichni odjížděj tak už se zavíraj. A když jste tady přes týden, tak nemůžete nikam, možná ještě dole na Jarmilce*“ (Paní Okrová) Tato informátorka uvedla, že velké množství podniků bývá otevřených pouze ve dnech a obdobích, kdy se očekává příchod turistů. Zároveň si byla vědoma toho, že z hlediska podnikatelů by bylo mnohdy nevýhodné mít podniky otevřené, protože by se jim provoz nevyplatil. Místní investor a chalupář uvedl, že celá situace je z jeho pohledu o určitém kompromisu „*Ale ty provozovatelé tu musí mít ten plán tak, že teď teda budu chvíli investovat, ale časem se tam ty lidi naučej chodit a pak budou sklízet to ovoce*“ (Pan Oranžový) Přínos stálé otevírací doby se potvrdil také jednomu z místních provozovatelů. „*Tady je dobrý to, že jsme zavedli jednu věc, že máme pevnou otevírací dobu. ...A ty lidi to vědí a ať je jakýkoliv počasí, tak vědí, že to tady bude otevřený. Což dělá strašně moc.*“ (Pan Bílý) Roli v návštěvnosti ale v tomto případě pravděpodobně hraje také to, že se majitelé snaží přistupovat ke gastronomii poněkud odlišným způsobem a někteří lidé tak tento podnik navštěvují proto, že zde najdou trochu něco jiného než ve většině místních podniků.

Diskuze

Z hlediska infrastruktury a služeb je nejdůležitější poloha Bedřichova, a to nejen pro místní, ale také pro návštěvníky obce. Z Bedřichova vede autobusové napojení na obě tyto města. V samotné obci se nacházejí dva obchody, jeden z nich je zároveň propojený s poštou a kavárnou. Dále je zde několik restaurací, některé z nich ale mají během týdne a mimo hlavní sezóny zavřeno. Dále je zde pár obchodů zaměřených na prodej sportovního vybavení a servis tohoto vybavení. Nejbližší školka a škola se nachází v Janově nad Nisou. Obci se také nachází informační centrum a stanice horské služby. Jedním z důležitých faktorů z hlediska kvality života je možnost pohybu po daném místě. V obci Bedřichov představuje hlavní cestu pohybu silnice vedoucí obcí, kterou projíždějí auta směrem na Jablonec nad Nisou a na Liberec. Problematika pohybu po obci bývá znatelná především v zimním období, a to v souvislosti se sportovci, kteří obcí procházejí. Tím se komplikuje nejen dopravní situace, ale jedná se o problém i z hlediska bezpečnosti. Obec se ale tento problém

snaží řešit a je to jedna z priorit, kterou zastupitelstvo uvedlo ve svém programovém prohlášení na roky 2018-2022.

Z rozhovorů bylo patrné, že některé druhy služeb a vybavenosti vnímají informátoři jako pozitivní, ale sami je spíše nevyužívají. Příkladem může být například veřejná doprava, protože většina lidí v Bedřichově jezdí autem. Obdobně je to s problematikou chodníků. Přestože místní lidé chodníky tolik nepotřebují, vyřešením této situace selepší život v obci. Jedná se tedy o případy, kdy zlepšování podmínek návštěvníkům zároveň do jisté mírylepší život v obci. Toto určitým způsobem platí také pro udržování místních služeb, jako je například obchod.

10.5. Obyvatelé obce a místní společenství

Informátoři rozdělovali složení obyvatel do několika skupin, a to nejen z hlediska věku, působení, ale také z hlediska zájmů. Zaměstnankyně obce například rozdělila obyvatelstvo na dvě hlavní skupiny. První skupinu podle ní tvoří lidé, kteří v Bedřichově žijí a zároveň podnikají v oblasti cestovního ruchu, tedy poskytovatelé ubytování, provozovatelé nějakého restauračního zařízení a také lidé pohybující se v oblasti sportu. „...*tak devadesát procent lidí tady podniká v ubytování nebo v nějakém restauračním zařízení.*“ (Paní Tyrkysová) Tato informátorka zároveň uvedla, že je mezi stálými obyvateli poměrně dost mladých rodin s dětmi. Druhou skupinou jsou podle ní starousedlíci, tedy lidé už staršího věku a lidé žijící v Bedřichově dlouho. Tuto skupinu vnímá jako skupinu obyvatel, kteří současnou situaci v Bedřichově vidí spíše kritičtěji. „...*ti mají někdy pocit, že to tady samozřejmě pro ně není úplně fajn, protože ten ruch je tady velikej.*“

Poměrně velkou skupinu obyvatel-podnikatelů uvedla většina informátorů. Někteří uváděli toto rozdělení podrobněji, například s ohledem na dobu, kdy tito obyvatelé do obce přišli. „...*třetina jsou takový, co přišli, když to řeknu po revoluci, to skoupili tady, jako investici nebo nějak se tady dostali k majetku*“ (Pan Modrý) „*Pár je tam těch starších rodin a zbytek je to v podstatě až z devadesátých let, kdy začal ten turismus. A říkám, třetina lidí se přistěhovala v posledních deseti letech.*“ (Petr Holub) Tento vývoj ukazuje, že doba po revoluci se stala jedním ze zlomových bodů ve vývoji obce a příchodu nových obyvatel. Tento vývoj pravděpodobně souvisí s celorepublikovým porevolučním vývojem.

Naprostá většina informátorů v souvislosti s popisem obyvatel zmiňovala skupiny osob, které se v obci vyskytují pouze občasně, jako například chalupáři nebo někteří

podnikatelé. „*No a pak jsou tady chalupáři, který sem jezděj.*“ (Pan Červený) Zároveň ne všichni, co v Bedřichově bydlí, zde mají hlášené trvalé bydliště. Taková situace není příliš žádoucí z hlediska příjmů obce a nákladů obce. „*Tady žije 330, ted' přesně nevím, obyvatel, žije jich tam reálně 800, takže kdyby všichni byli hlášení, zase by to bylo lepší.*“ (Petr Holub)

Podle velké části informátorů do Bedřichova v současnosti přicházejí převážně movití lidé, a to především díky ceně pozemků, která za poslední roky velmi vzrostla. „*...koupíte třeba jenom pozemek za miliony a pak teprve si na tom něco postavíte.*“ (Pan Bílý) Tento informátor vidí problém v tom, že si zde bydlení do budoucna bude moci dovolit pouze určitá vrstva lidí. „*Ve finále pár starousedlíků a pár mladejch lidí tady je a plno to jsou lidi, který tady vyrostli nebo rodiče to tady vybudovali a tak ten barák mají třeba po rodičích a potom je tady zase ten extrém lidí, který tady nějakou dobu žijou a vlastně tady dožívaj. Ale to je právě to, zase narážíme zpátky na problém tý ceny těch realit, že si to tady moc těch mladejch nemůže dovolit.*“ Na to opět navazuje problematika toho, jestli zde nově příchozí lidé budou chtít bydlet nebo si zde koupili nemovitost či pozemek za účelem zisku. Z hlediska informátorů se druhá varianta stává čím dál častější.

Většina informátorů tedy vnímá určité proměny obyvatelstva a obecně lidí v Bedřichově, které jednak proběhly a stále probíhají. Někteří z nich pociťovali, že mají tyto proměny vliv na místní soudržnost a celkově na společenství v obci. „*Tý soudržnosti lidí to vůbec nepomáhá.*“ Obecně se v této souvislosti jedná o střety zájmů různých skupin „*Jsou tam skupinky, skupinky tam jsou a samozřejmě do tý politiky, do toho směřování obce se to vnáší.*“ (Petr Holub) Podle některých informátorů pak bývá problematické prosazování osobních zájmů některých skupin, konkrétně zájmu vlastního zisku. „*...pak je tady taková horda zbohatlíků, který nemusim a nechci ani o nich mluvit.*“ (Pan Žlutý)

10.5.1. Společenský život a místní společenství

Problematika místního společenství v obci se určitým způsobem odrážela v názorech na to, jakým způsobem se mezi sebou lidé v obci znají. Například starosta obce uvedl, že už se podle něj lidé mezi sebou tolik neznají, a to především s ohledem na neustále se zvyšující počet nových lidí. „*...za posledních deset let se tam možná těch třicet lidí přistěhovalo a ty lidi se tolik neznaj.*“ (Petr Holub) Tento názor sdíleli někteří další informátoři. „*No už taky moc ne. Jsou tady lidi, který se tu v poslední době nastěhovali a já kolikrát nevím, jestli jsou místní nebo nejsou.*“ (Pan Žlutý)

Většina informátorů ale uvedla, že oni sami znají určitou část obyvatel obce. Tato skutečnost byla v rozhovorech patrná, protože informátoři zmiňovali i některé další osoby. Zároveň byla často popisovaná určitá atmosféra vztahů mezi lidé pod pojmem vesnice. Toto označení zmiňovali v kontextu toho, že se mezi sebou lidé určitým způsobem znají, ale že také vznikají různé pomluvy. „*Já vim, že tady to lidi hodnotěj a tak, prostě jsme klasická vesnice.*“ (Pan Červený)

Co se týče společenského dění, někteří informátoři zaznamenali zkušenost s tím, že se tato oblast života v Bedřichově určitým způsobem proměnila. Jednalo se především o informátory starší. Několik z nich uvádělo, jaký společenský život v obci zažili oni sami. „*No ten kulturní život tady byl. Pokaždý se hrálo v sobotu nebo v pátek na Zátiší a většinou ještě na Lesní chatě. Tancovalo, tanečky byly... Vzali jsme nástroje a prostě se hrálo. A to bylo něco. Ty lidi se v tý hospodě sešli.*“ (Pan Žlutý) Tuto proměnu pak tento informátor viděl v několika ohledech. První proměnu viděl v tom, že už zde není nějaké stálé místo společenského dění, jako třeba na malých obcích bývá místem setkávání nějaký místní podnik. Tento nedostatek z hlediska místa společenského dění zmínili další čtyři informátoři. „*Zase bohužel se na těch akcích neschází celá vesnice. Tam je to různě rozdělený, a přistěhovalci, tak je to prostě, že není taková ta hospoda. To by bylo ideální, kdyby byla jedna hospoda, kam chodí všichni, to tam nikdy nebude. Ale třeba ten spolkovej život a ty akce, to je důležitý udržet.*“ (Petr Holub) V současnosti je určitým místem kulturního dění kostel, a to především v souvislosti s různými kulturními akcemi, které často pořádá spolek Bedřichováci. „*Ted' jsme měli první advent. Rozsvítili jsme velkej stromek, zazpívali jsme si.*“ (Paní Stříbrná)

Dva informátoři popisovali, jakým způsobem se spolek angažoval a angažuje například v údržbě kostela. Tyto aktivity ukazují, že spolková činnost nemusí pomáhat pouze při udržování místního společenství a společenského života, ale může také pomoci v udržování podoby obce. „*Ten kostel je moc hezkej, ten spolek se o něj stará, uklízí se tam, že se to upravuje, natírá se, malovali chlapi a je pohlednej ten kostelíček.*“ (Paní Stříbrná) Zároveň jsou tyto aktivity odrazem určitého vztahu k danému místu.

Druhým aspektem, který byl v kontextu proměn zmíněn je to, že se lidé setkávají, ale setkávají se v rámci určitých, spíše zájmových skupin. „*...když je nějaká akce, scházej se tam pořád stejný lidi svym způsobem...*“ (Pan Fialový) Přesto někteří uvedli, že to, že se někteří lidé příliš neúčastní společenského dění neznamena, že by k danému místu neměli

vztah a to i přesto, že zastupují různé zájmové skupiny a jsou ochotní určitým způsobem přispět k údržbě místní infrastruktury nebo podpořit místní společenský život. Toto hodnotil kladně i starosta obce.

Dva informátoři pak zmínili určité důvody pro to, proč se podle nich lidé, nebo i oni sami příliš neúčastní společenského dění.

Několik informátorů uvedlo, že je důležité spolkové dění zachovávat, aby. „*Takže spolkovej život, kostel, kterej tam je pěkněj. Prostě aby se ty lidi mohli někde scházet.*“ (Petr Holub). „*No určitě by to měla bejt živá obec. Aby to nebylo právě jenom o tom, že tam přijede spousta cizích lidí...*“ (Paní Bronzová)

Diskuze

V obci Bedřichov je v současnosti hlášeno 365 obyvatel. Z toho je 184 mužů a 181 žen. Je zde poměrně nízký průměrný věk obyvatel, 38 let. Počet obyvatel neustále vzrůstá, jednak díky velkému počtu přistěhovalých, ale rodí se zde i poměrně velké množství dětí s ohledem na velikost obce a množství obyvatel. Například v roce 2018 se zde narodilo 7 dětí. (ČSÚ) Spolkovou činnost zde zastupuje spolek Bedřichováci. Tento spolek se zasazuje o konání mnoha kulturních akcí. Příkladem je například akce Na Bedřicha na Bedřichov (karneval na lyžích), Antonínská pout', Adventní setkání, Půjdeme spolu do Betléma a další. Některé z kulturních akcí organizuje také obec v rámci kulturní komise. Jedná se například o různé návštěvy divadel nebo návštěvy Vánočních trhů v zimním období.

Oficiální údaje počtu obyvatel nejsou odrazem toho, kolik lidí se v obci ve skutečnosti vyskytuje. Informátoři při rozdělování obyvatel určitým způsobem zohledňovali také osoby, které se v obci vyskytují občasně (například chalupáři). Tato skutečnost poukazuje na to, že i tyto skupiny lidí určitým způsobem zasahují do života obce a jsou považovány za určitou součást Bedřichova. Informátoři také obyvatele určitým způsobem hodnotili z hlediska vztahu k obci, a to především v kontextu zájmů. Naprostá většina obyvatel vnímala proměny obyvatel. V této souvislosti pak někteří vnímali určitá negativa, která se s těmito proměnami pojí (narušování místního společenství a života obce obecně).

Z hlediska místního společenství je důležitý nejen vztah k danému místu, ale také k lidem, kteří na daném místě žijí. Vztah k místním lidem nemusí nutně znamenat vřelé osobní vztahy. Jedná se spíše o zohlednění zájmů jiných skupin lidí a schopnosti potlačení vlastních zájmů pro dobro daného místa nebo místního společenství. Informátoři

v rozhovorech často popisovali, že se v tomto ohledu v obci vyskytují lidé či skupiny lidí a má to důsledky na další aspekty obce (například problematiku zástavby)

Přestože ne výslovně, informátoři rozdělovali život v obci na dvě kategorie. První kategorii tvoří společenský život. Ten představuje běžné setkávání, v případě vesnic často v místní hospodě. Tento typ života z hlediska informátorů spíše upadá v této tradiční formě a děje se v rámci jednotlivých skupin a obecně se společenský život přesouvá spíše do soukromého prostoru. Někteří vidí jako důvod celkovou proměnu trávení volného času a zájmů

Druhou kategorii pak tvoří kulturní dění. Kulturní dění se v obci určitým způsobem udržuje, jednak z iniciativy obce, ale také z iniciativy spolku. V rámci tohoto spolku se odehrává i společenský život, ale opět se jedná spíše o určitou skupinu lidí. Kulturního dění se podle informátorů účastní i návštěvníci obce, například v období Vánoc. Z hlediska kulturního dění je důležitým místem kostel.

Rozhovory ukázaly, že se jedná stále ještě o živou obec, ke které mají místní lidé vztah, ale to se může v budoucnu změnit s ohledem na příchod velkého množství nových obyvatel a také nárůstu apartmánového víkendového bydlení.

10.6. Informovanost, zájem a aktivita, možnosti participace

Z hlediska podoby obce a jejího dalšího vývoje jsou důležití aktivní občané. V této souvislosti je důležitý zájem o dané místo. Většina informátorů uvedla, že se o dění v obci zajímají nebo byl jejich názor takový, že se obecně lidé v obci o obecní dění zajímají. Tento zájem byl u některých dán z hlediska jejich roli v obci (například v případě zaměstnanců obce nebo v případě podnikatelů). „*Tak vždycky se všichni zajímají před volbama...*“ (Pan Modrý) Lidé tak mají zájem spíše, pokud se jim dané dění nějak osobně týká. Což ukazuje například názor jedné informátorky, která uvedla, že se o obecní dění příliš nezajímá. Její prioritou jsou v tomto ohledu jiné věci vzhledem k tomu, že se stará o rodinu. „*Spíš ne, spíš se o to nezajímám vůbec.*“ (Paní Běžová) Jeden z informátorů uvedl, že se lidé zajímají o obec obzvláště v době před volbami.

Informátoři uváděli několik způsobů, jakým se mohou dozvědět nebo jakým se dozvídají informace o tom, co se v obci děje, plánuje, chystá. Ve většině případů ale jako zdroj, ze kterého se informace dozvídají osobní předávání informací mezi lidmi. Tento

způsob předávání může být přínosný pro budování určité soudržnosti, ale jistým úskalím může být vytváření či šíření milných informací.

Co se týče aktivní účasti, někteří z informátorů uváděli, že se účastní setkání zastupitelstvem. Starosta obce uvedl, že obec je ochotná s lidmi věci řešit. To potvrzují i výroky některých informátorů, že pokud něco potřebují, tak se rozhodnou se starostou osobně jednat. Vzhledem k velikosti obce a poměrně malému počtu obyvatel je zde snaha řešit věci osobním způsobem poměrně častá. Mezi lidmi a vedením zde tedy existuje určitá komunikace a snaha řešit problémy.

Diskuze

Informace o dění v obci se mohou lidé dozvědět několika způsoby. Základní zdroje informací mohou poskytnout internetové stránky, kde se mohou dozvědět informace jednak návštěvníci, ale i obyvatelé obce, v tomto ohledu například o chystaných společenských akcích, důležitá sdělení na úřední desce apod. Na těchto stránkách se nacházejí také základní informace o obci, zastupitelstvu, historii, internetová podoba obecní kroniky, dokumenty vydané obcí apod. Další informace se mohou lidé dozvědět díky Bedřichovskému občasníku, který obec pravidelně vydává dvakrát ročně, kde obec například uvádí také programové prohlášení zastupitelstva. Obec pak dále komunikuje s občany pomocí zasílání informačních sms a e-mailů v případě ubytovatelů. Další možností je účast na zasedání zastupitelstva obce.

Přes všechny zmíněné zdroje informací informátoři nejčastěji uváděli, že informace získávají velmi často osobním předáváním mezi lidmi, se kterými se v obci stýkají či přes rodinné příslušníky. Z hlediska aktivity se často zapojují v kontextu voleb. Obec má vysokou volební účast. Objevila se zde také forma jiné aktivní účasti, konkrétně formou petice.

10.7. Sportovní aktivity

V kontextu návštěvnosti Bedřichova uváděli informátoři několik skupin návštěvníků. Zmiňovali jednak návštěvníky z přilehlého okolí, tedy například z Jablonce nad Nisou a Liberce, ale i z dalších míst, například z Prahy. Dále pak zmiňovali návštěvníky ze zahraničí, například z Německa. „*Občas nějaký jako Žitaváci i třeba přijížděj Němci shora, ale myslím si, že hlavně střední Čechy.*“ (Paní Tyrkysová) Ze skupin zaměstnanců obce a podnikatelů vnímali informátoři především dvě kategorie návštěvníků. První představují jednodenní návštěvníci a druhou skupinu lidé, kteří se v místě ubytovávají a zůstanou po nějaký čas.

„No buďto jsou to ty jednorázový, který sem přijedou na lyže, na kolo na pěší turistiku...“ (Pan Červený) Mezi hlavní provozované sporty v Bedřichově uváděli informátoři běžecké lyžování, sjezdové lyžování, cyklistiku a v malé míře také pěší turistiku. „...je to takový to místo, kde se dá chodit pěšky, na kole, na běžkách.“ (Paní Zelená)

Bývalá pracovnice obce uvedla, že se v současnosti trendy v návštěvnosti mění a lidé zůstávají na určitém místě kratší dobu. Tomu podle ní přispívá jednak snadná možnost cestování, ale také zvyšující se nároky návštěvníků. *„Hlavně v tom hrálo roli, že dřív si člověk zabojoval dovolenou a byl tam od soboty do soboty. Dneska ty lidi říkají, že budou od soboty do soboty a najednou se zhnusí počasí a oni jedou domů.“ (Paní Bronzová)* Tyto proměny vnímali i další informátoři, především ti, kteří mají z cestovního ruchu určité příjmy.

10.7.1. Běžecké lyžování

Informátoři vnímali běžecké lyžování jako hlavní sportovní aktivitu provozovanou v návaznosti na Bedřichov. Mnoho z nich ale popisovalo určité proměny, kterými tento sport prochází a jaké mají tyto proměny důsledky pro podobu a život v obci. Tyto proměny například popsal místní podnikatel. Podle něj se podoba běžkaře za posledních pár let výrazně proměnila. *„A na ty běžky jezdily ty chudý, ty v podstatě turisti, co chodili v létě v po horách, měli tu šušťákovku s jednou kapsou, měli tu svojí svačinu...“ (Pan Šedý)* V současnosti se tak podle něj běžecké lyžování stává určitým trendem, kterým bylo před několika lety sjezdové lyžování ve Špindlerově Mlýně. Lidé si tak pořizují dražší vybavení a oblečení a mají také vyšší nároky na kvalitu tratí i infrastrukturu. *„A za prvý očekávají stoprocentní servis, stoprocentní komfort...“ (Petr Holub)* Tímto způsobem se také proměňuje klientela a vytváří se tak určitý tlak nejen na místní provozovatele, ale také na úpravu tratí a budování infrastruktury. *“To znamená, že i ty Bedřichovský museli na to reagovat...“ (Pan Modrý)*

Jeden místních podnikatelů v oblasti sportu vyjádřil názor, že se v současnosti tohoto přívalu bohatých lidí příliš nevyužívá, právě především v kontextu služeb a infrastruktury pro sportovce. *„Dneska jsou ty běžkaři bohatý a nebaví je sjezdovky, chtějí sportovat, jsou to taky bohatý lidi, který přinesou ty peníze a vlastně oni je tady nemají kde utratit teďka v současný době.“ (Pan Modrý)* Tento názor vyjádřila i další informátorka. Oba tito informátoři jsou aktivní sportovci a také jsou často v kontaktu s návštěvníky a dívají se na

danou problematiku i z tohoto pohledu. „*Nechci tady nějaký stavby, slavobrány, ale nějakou vyšší úroveň by to být mohlo.*“ (Paní Okrová) Tato informátorka hovořila o prostředí stadionu.

Dle starosty obce je ale současná podoba stadionu výsledkem kompromisu mezi jednotlivými zájmy. Původní plán by počítal s poměrně velkými stavbami. Z hlediska nákladů, které by musela obec vynakládat na údržbu a provoz velkého zázemí, je podle něj výsledný stav nejlepším řešením. „*Pro ty lidi to bohatě stačí, je to nízkonákladový, na údržbu to skoro nic nestojí, takže to jsme tam udělali, to je asi jediný, co se tam dalo prosadit.*“ (Petr Holub)

10.7.2. Sjezdové lyžování

Sjezdové lyžování hodnotili informátoři jako přínos pro obec a jako aktivitu, která doplňuje běžecké lyžování. Výhodu místních sjezdových svahů viděli především v tom, že jsou svahy vhodné pro začátečníky a především děti, což je přínosné vzhledem k tomu, že rodiny s dětmi tvoří poměrně velkou část návštěvníků Bedřichova. „*Tak Bedřichov je celkově krásný centrum pro rodiny s dětma. Těma svahama jaký jsou, tak je to podle mě ideální prostor pro rodiny s dětma.*“ (Pan Bílý)

Naprostá většina informátorů se ale shodla na tom, že současný stav vleků je špatný a nedělá dobré jméno obci. Tento názor nesdíleli pouze místní provozovatelé, ale i občané, kteří v oblasti cestovního ruchu nepodnikají. „*Akorát ty vleky, ty jsou starý.*“ (Paní Běžová) Přestože si řada z informátorů nepřála budování nějaké velké infrastruktury pro běžecké lyžování, většina se shodla na potřebě určité modernizace lyžařských vleků. V oblasti běžeckého lyžování jsou si tak tyto lidé pravděpodobně vědomí toho, že zde tato aktivita naráží na určité limity.

Starosta obce uvedl, že se obec tento problém snaží s provozovateli vleků (TJ Bižuterie) řešit. V této oblasti se zde ale naráží na určité střety zájmů. „*Ono tam je hodně kolem těch sjezdovek zainteresovanejších osob, který tam mají nějaký vlivy, takže uvidíme, jestli se nám to vůbec podaří.*“ (Petr Holub)

10.7.3. Cyklistika

Cyklistika z pohledu informátorů představuje hlavní letní aktivitu, která nabývá na stále

vyšší popularitě. Pro místní podnikatele v oblasti cestovního ruchu začínají být cyklisté čím dál důležitější skupinou návštěvníků vzhledem k nejitým sněhovým podmínkám v zimě. „*Ty horský kola jako takový nám svého času úplně zachránili život.*“ (Pan Šedý) Podle starosty obce lidé začali jezdit do Čech na druhou dovolenou, tedy i na kola a jedná se pro jednoznačný přínos pro celou obec z hlediska problematiky hlavních a vedlejších sezón. „*...a pak jedou ještě na hory a tady jako trošku sportujou a něco poznávají.*“ (Petr Holub)

10.7.4. Závody

Všichni informátoři se shodli na tom, že Jizerská 50 je závod, který je s Bedřichovem bezprostředně spjatý a vnímají ho velmi pozitivně. „*Tak já tomu fandím. Určitě se Bedřichov dostane do televize, dostane se do podvědomí lidí...*“ (Paní Tyrkysová) Tento závod vidí jako přínos z několika důvodů. Prvním z nich je přínos pro místní ubytovatele a podnikatele.

Druhou hlavní výhodou je určitá prestiž pro obec. Jizerská 50 přináší obci popularitu a díky této popularitě do Bedřichova přicházejí lidé z různých koutů České republiky, ale i ze zahraničí. Tímto způsobem ze závodu nepřímo profituje také obec. „*...ale chceme aby my jsme byli všude uvedený jako institucionální partner, abysme byli propagovaný ...A vedle toho chceme profitovat z jejich vztahu s Čezem, s čepsem, se společnostma, který nám díky těm vztahům jsou schopný přes jejich dotační programy posílat peníze.*“ (Petr Holub) Přímé příjmy ze závodu ale nemá.

Kladně tento závod hodnotila také zástupkyně orgánu ochrany přírody. Problém vidí v některých jiných závodech, které se v Bedřichově a především v okolí pořádají. „*Myslím si, že ten vztah s těmi pořadateli je poměrně korektní, ta jednání probíhají každý rok a už je to zaběhlé.... No a ty ostatní závody, s těmi začíná být větší problém...Na některé ty trasy nebo některý území potřebují souhlas a někteří organizátoři to nerespektují.*“ (Paní Mejzrová)

Dle starosty obce by se ale neměl počet závodů nadále rozšiřovat. „*Víc už těch závodů nechceme, vedle toho máme pár menších, takovejch lokálních...*“ (Petr Holub) Někteří informátoři tak vidí určitou nevyváženost v tom, jaké výhody mají ze závodů samostatní pořadatelé a jaké výhody má obec. „*A tady se dělá závod, kterej zorganizujou agentury, který jsou na to najatý, proleze tady tisíce brabenců, myslim ty lidi, ale prostě ty stopy po nic jsou...Ty agentury na tom vydělávají miliony...*“ (Pan Žlutý)

10.7.5. Ostatní druhy sportu a jiné aktivity

Starosta obce uvádí, že zájmem obce v oblasti cestovního ruchu není budovat velké projekty, vzhledem k tomu, že se nejedná o lokalitu, která by měla potíže s návštěvností „*Ještě k tomu turismu řeknu, že strategie obce Bedřichov není dělat nějaký velkolepý projekty, protože my nemáme problém s návštěvností, ani v létě ani v zimě.*“ (Petr Holub) Obec se snaží držet spíše malých záměrů a vytvářet určité doplňkové aktivity, kterými by motivovali návštěvníky k delšímu pobytu v obci nebo je přesunuli také do jiných částí obce a okolí. Příkladem takových snah může být budování naučných stezek.

10.7.6. Problematika hlavních a vedlejších sezón

Díky snadné dostupnosti se obec příliš nepotýká s problémem hlavních a vedlejších sezón. Zaměstnankyně obce uvedla, že jsou tu měsíce, kdy je obec velmi klidná, ale mnozí tuto dobu využívají pro různé opravy a přípravy na další sezónu či pro dovolenou. „*A dost z nich se třeba věnuje nějakému odpočinku nebo přípravám.*“ (Paní Bronzová)

10.7.7. Přínosy a úskalí

Sport je představuje určité pojítko mezi lidmi. Určitá část obyvatel se těchto aktivit účastní, ať už jako účastníci, pozorovatelé nebo střídavě v obou rolích. Především ale ze sportu velká většina lidí profituje, ať už přímo (místní provozovatelé) nebo nepřímo (zlepšením kvality života díky investování peněz plynoucích z cestovního ruchu). „*...prostě jsme si zvolili, že budem napojený na turisty. Prostě že nás živí ta turistika tady.*“ (Pan Červený)

Mezi hlavní problematickou stránku zmiňovala naprostá většina informátorů skutečnost, že cestovní ruch přivádí do obce a do místní přírody mnoho návštěvníků, a to především v určitých částech roku nebo i v určitých dnech, nejvíce v zimě a o víkendech. „*Přelidněnost. Úplně jednoduše přelidněnost.*“ (Paní Bronzová) Někteří viděli tento problém jednak v množství lidí, ale většina tento problém viděla především v množství aut, problematikou s parkováním a celkovým zhoršením dopravní situace. „*V létě taky sem tam někdo projede, ale to není tak hrozný, jako ta zima. Teď třeba ještě někdo zapadne. provoz nejde.*“ (Paní Běžová) Jako určitý problém vnímali danou situaci informátoři ze stran zástupců či pracovníků obce, ale i podnikatelé v oblasti cestovního ruchu, přestože jim

návštěvníci obce přinášejí určitý zisk. „*Tak furt je to ten cestovní ruch. Na jednu stranu ty lidi tady jsou, my jsme za ně strašně rádi, ale zároveň jsou pak potom termíny, kdy je těch lidí tady přehršel.*“ (Paní Tyrkysová) Nepřímým důsledkem sportovních aktivit jsou pak problémy s výstavbou, apartmánovými byty apod.

Diskuze

Většina informátorů si byla vědoma toho, že Bedřichov naráží na určité limity, a to především v zimním období, kdy do obce přichází velké množství jednodenních návštěvníků. Zároveň se zvyšují nároky na provoz jednotlivých sportů, v současnosti především běžeckého lyžování. Tyto limity vnímají i představitelé obce, přestože má obec z návštěvníků příjmy. Obec si je vědoma, že je nutné tuto situaci nějakým způsobem řešit, a to v rámci zájmu běžného chodu obce.

Pro řešení v oblasti jiných sportů, jako je sjezdové lyžování, je naopak podle informátorů žádoucí, aby zvítězil zájem sportu. Existují tak případy, kdy zájmy sportu a běžného života mohou jít určitým způsobem souběžně.

10.8. Druhé bydlení

Chalupaření hraje v obci důležitou roli. Jana Mejzrová zmínila, že období po válce bylo důležité období především proto, že se díky tomu zachránilo mnoho chalup. „*Ono takhle chalupaření obecně v Jizerských horách má dlouholetou tradici od padesátých let, kdy se dá říct, že ti chalupáři zachránili řadu těch chalup tradičních roubených. Tu lidovou architekturu, protože ta první generace si k tomu získala srdeční vztah. Díky tomu se mnoho chalup zachránilo, protože je lidé začali opravovat a udržovat.*“ Někteří lidé pak začali chalupy využívat k trvalému bydlení.

V současnosti dle některých informátorů chalupaření prodělalo jisté proměny. „*Dneska jde o to, kdo je to chalupář.*“ (Pan Hnědý) Další informátoři pak zmiňovali tyto proměny v kontextu náplně času chalupáře. Tito informátoři uvedli, že už se z velké části nejedná o chalupaření v tradičním slova smyslu a hlavní náplní chalupaření se stává sport. „*Ale myslím si, že to není taková ta klasická rekreace jako třeba dřív byl ten charakter toho chalupaření. Asi se tohle mění, ty lidi mají málo času. Jedou na skok a potřebují si hlavně zalyžovat.*“ (Jana Mejzrová) „*Oni chtějí jet na to kolo, běžky, běhat a nechtěj sekat zahradu. A nechtěj ani vařit dneska.*“ (Pan Oranžový) Tento výrok odkazuje také další formě

moderního chalupaření, kterou jsou apartmány. Informátor v tomto kontextu zmiňoval motivace lidí, proč si zakoupili apartmánový byt. Apartmánové bydlení, jakožto moderní forma chalupaření, se tedy objevuje také v Bedřichově. „*Tak za prvý, moderní chalupaření je koupit si na horách apartmán. To je moderní chalupaření.*“ (Petr Holub) Apartmánové bydlení zde představuje model, kdy si lidé koupí apartmán, v případě Bedřichova převážně lidé ze středních Čech, ale jezdí na dané místo spíše jen několikrát do roka, především za účelem sportu. Většina informátorů v rozhovorech zmínila, že je tento trend v Bedřichově čím dál častější. „*...takže obecně těch lidí přibývá a přibývá hodně apartmánovejch bytů novejch dalších.*“ (Pan Modrý)

V souvislost s apartmánovým bydlením zmiňovali informátoři problematiku aspekty, které pro obec a její obyvatele tento druh bydlení přináší. Někteří zmiňovali jako významný problém, že rozvoj apartmánového bydlení určitým způsobem ovlivňuje život místního společenství. „*Ten život se stahuje do těch ulit těch domečků a baráků a podobně.*“ (Pan Žlutý) „*Jenomže to stavění má jiný důvody, to je hlavně komerční záležitost, stavěj se apartmány, stavěj se byty, který se prodají přímo a ty lidi sice choděj na ty akce, který tu pořádáme, to choděj a o těch svátcích a o dovolený tady nějakou dobu jsou, ale jinak se do toho Bedřichovskýho života nijak nezapojou.*“ (Pan Zlatý) Tento problém zmiňovali především starší informátoři, kteří často zažili Bedřichov v době, kdy ještě trend apartmánového bydlení nebyl tak rozvinutý. Jejich výroky poukazují na to, že si lidé, kteří přebývají na daném místě pouze občasně, vytvářejí k danému místu jiný vztah nežli lidé, kteří na daném místě trvale žijí. Tyto skutečnosti pak narušují tvorbu a udržování místního společenství, ale i problémy s celkovým chodem obce a fungování jeho infrastruktury. Tento problém informátoři zmiňovali především v souvislosti s otevřeností místních podniků (Podrobněji je tato problematika zpracovaná v kapitole 10. 5 Vybavenost a infrastruktura).

Apartmány mají pro obec určité dopady také z ekonomického hlediska. Obec z občasných návštěvníků apartmánů nemá žádné příjmy. Tito lidé zároveň využívají zázemí obce (infrastrukturu: sítě, nakládání s odpady atd.), se kterým má ale obec často spojené určité náklady. Tento problém reflektoval bývalý člen zastupitelstva „*Což je zase velká nevýhoda z hlediska tý samosprávy, protože vy děláte servis na těch 600 lidí, ale peníze berete na těch 300 a daně taky jenom z těch 300.*“ (Pan Šedý) Žádné příjmy z těchto občasných návštěvníků nemají ani místní ubytovatelé a mnohdy ani poskytovatelé služeb. Další aspekt, který apartmánové bydlení ovlivňuje, je otázka zástavby a také ceny pozemků

a nemovitostí. Této problematice se věnuji v následující kapitole (10.11. Výstavba a územní plánování).

Developer, který v Bedřichově postavil apartmán uvedl i jisté přínosy výstavby jejich apartmánu pro obec, jako třeba využití místní pracovní síly či postavení chodníku. Zdůrazňoval, že se nejedná o výhody apartmánů obecně, pouze této konkrétní stavby. „*My jsem to i v tý naší výstavbě hodně využívali, že na tom pracovalo hodně lidí odsud.*“ Sám by naopak nepovažoval za žádoucí, aby se v obci stavěly nové apartmánové domy, konkrétně na ještě nezastavěných územích. Dále také uvedl, že si uvědomuje, že tímto projektem mohli určitým způsobem nastartovat další stavbu apartmánů v obci.: „*Samozřejmě si trochu uvědomujeme a teď to začínáme trochu vnímat, že jsme otevřeli trochu tu pandorínu skříňku.*“ Jednak zmiňoval využití místních pracovníků v procesu stavby, dále také

Většina informátorů nějakým způsobem vnímala, že efekty apartmánového bydlení začaly poměrně velkým způsobem ovlivňovat jednak podobu obce, ale také život v obci a často způsobem, se kterým nejsou úplně spokojeni. Zároveň uváděli, že tento trend se bude ještě pravděpodobně nadále rozvíjet, protože se z Bedřichova stalo lákavé místo z hlediska sportu, ale především investic. „*...chtějí koupit něco v těchle oblastech, kde vlastně to má nějaký progres. Že to není zahozená investice. Takže je to obec nějakým způsobem atraktivní, to už tak prostě je.*“ (Pan Hnědý) Tento vývoj ale z jejich pohledu pro obec a pro její budoucnost není žádoucí.

Diskuze

V souvislosti s chalupařením a chatařením v Bedřichově je nutné zohlednit celkový obecný kontext proměn v oblasti sportování a trávení volného času. V Bedřichově má svou tradici chalupaření a chataření. Z hlediska vývoje obce byly tyto aktivity důležité především po druhé světové válce, kdy se obec postupně začala stávat rekreační oblastí. V kapitole 7 v teoretické části jsem uvedla, jakým způsobem se proměnilo chalupaření obecně v České republice a tyto proměny je možné vidět také v Bedřichově. V Bedřichově kromě různých typů chalup existuje také chatová osada, které místní lidé říkají „Šanghaj“.

Na rozdíl od jiných rekreačních středisek, jako je například Harrachov, v Bedřichově zatím není velké množství velkých apartmánových domů, které jsou často problematické z hlediska narušování krajinného rázu a celkového charakteru horské obce. Tyto stavby se navíc často staví na dosud nezastavěných plochách. V Bedřichově se nacházejí dva větší

apartmánové domy (Padesátka a Kravín), které vznikly na místě původních budov. Fotografie apartmánových domů Padesátka v Příloze č 5.

10.9. Výstavba a územní plánování

Všichni informátoři se nějakým způsobem vyjadřovali k otázce výstavby. Ti z nich, kteří v obci podnikají v oblasti ubytování, lidé starší, kteří v obci působí již dlouhou dobu a také účastníci spolkového života, se k danému tématu vyjadřovali nejkritičtěji. „...*de facto se sem všichni cpou, co mají nějaký investiční záměry a skupujou tady, co se dá.*“ (Pan Fialový) Tito lidé danou problematiku popisovali jako věc, která se dá těžko řešit, přestože jim není lhostejná. „... *a nikdo proti tomu nic neudělá.*“ (Paní Stříbrná) Reakce na tento výrok: „*Ono to nejde s tím něco dělat totiž.*“ (Pan Žlutý) Tento názor jeden z informátorů vyjádřil také v souvislosti s kompetencemi obce v této oblasti. „*Ale zase to nikdo s tím nic neudělá, to je soukromej majetek a argumentuje s tím. To obec neovlivní.*“ Informátoři, kteří se nějak více angažují v oblasti sportu pak častěji zmiňovali téma výstavby také v kontextu těchto aktivit.

Starosta obce tuto problematiku vnímá také, a to především v souvislosti s výstavbou apartmánových domů a výstavby na zelených loukách. Zároveň poukázal na to, že se jedná o problematiku zimních středisek obecně a uvedl příklad Špindlerova Mlýna či Harrachova, kde už je negativní vývoj opravdu velmi znatelný. Problém vidí především v nastavení legislativního systému „*Bohužel česká legislativa, stavební zákon je na tom šíleně, ze dvou důvodů. První důvod je to, že vám nikde žádný zákon nedefinuje apartmánovej dům. Vy můžete stavět buď bytovej dům, nebo hotel, penzion. Ale když stavíte podle legislativy hotel, penzion a nazvete to apartmánovej dům, tak to potom můžete klidně na bytový jednotky rozprodat. Akorát to neprodáváte jako byt, ale část toho celého komplexu, což je úplně jedno. Takže my se tomu nevyhneme, nemůžeme proti tomu brojit. Aby se na zelenejch loukách stavěly apartmánový domy, snažíme se teda.*“ (Petr Holub) Obec tedy nechce, aby v Bedřichově vznikaly nové stavby apartmánových domů, a to především na zatím nezastavěných plochách.

Důležitou roli v oblasti zástavby a určité možnosti její regulace z hlediska obce, hraje územní plán. Klíčovou roli územního plánu zdůraznili starosta obce, zástupkyně orgánu ochrany přírody a krajiny, také bývalý člen zastupitelstva a místní podnikatelka. „*Protože ten základní dokument v té obci je územní plán.*“ (Pan Šedý). Jedná se o osoby, které

v rámci svých rolí a profesí přišly s danou problematikou do styku nikoliv jako pouzí pozorovatelé, ale jako angažované osoby. Na základě zkušeností ale někteří z nich zmínili problematiku tvorby územního plánu z hlediska odbornosti a jeho následného uplatňování v praxi. „*když se dělá ten územní plán, aby ho dělali kompetentní lidi a aby ty formulace v tom územním plánu byly jednoznačné.... Je potřeba říct, že oni nejsou ty odborníci. Když se dělá územní plán, je to poměrně složitý dokument, je to takhle tlustý a oni se v tom nevyznaj a někdo řekne, to udělejte takhle a takhle a oni sice mají nějaký ty požadavky a třeba to i myslej dobře a nějak se to tam napiše, ale pak přijde někdo, to máte jako se zákonama. A vy si pak přečtete ten územní plán a řeknete si tohle tady postavit můžu, takže to vyhovuje té definici a oni řeknou no ale takhle my jsme to nemysleli, ...*“ (Paní Okrová) „*Dneska nastává situace, kdy si obec trošku neví rady s těmi většími projekty uvnitř obce, s těmi apartmánovými domy, protože ta pravidla v tom územním plánu jsou nastavená, jak jsou*“ (Jana Mejzrová) „*...tak si tady řekneme, že takhle se tady bude stavět a nebude to jinak. A hned při první stavbě se to zkroutí*“ (Pan Šedý). Tento informátor v tomto kontextu také zmiňoval důležitou roli spolupráce a komunikace s orgány ochrany přírody a krajiny. Tento orgán se ale ze své podstaty dívá na danou problematiku především z hlediska ochrany přírody a krajiny, což se odráží i v hodnocení současného stavu. „*Z našeho hlediska je to nějaký kompromis ještě možný, teď z hlediska nějaké praxe se ukazuje, že možná už to je moc, jak to vnímají zase lidi, tak bude se to i řešit teď v další změně územního plánu.*“ (Jana Mejzrová) I tento orgán ale zastává názor, že není v jejich zájmu, aby v obci vznikaly další stavební pozemky. „*A ten Bedřichov je pořád ještě, přestože se rozvíjí poměrně hodně, tak pořád tam je těch rozvojových ploch dostatek a mají tak dostatečnou rezervu, že z hlediska veřejného zájmu, ne z těch soukromých zájmů, není nutné ty další plochy přidávat.*“ (Jana Mejzrová)

Diskuze

Dle údajů z ČSÚ se v obci Bedřichov k roku 2019 nachází 1752 objektů a každoročně nové objekty přibývají. Obec Bedřichov má platný územní plán od roku 2012. Ve svém programovém prohlášení na roky 2018-2022 zastupitelstvo obce uvádí, že nechce otevírat územní plán. Výjimky připouští pouze v případech, kdy se bude jednat o zásadní strategický zájem obce. Stanovisko obce a také orgánu ochrany přírody a krajiny je tedy takové, že nechtějí rozšiřování zástavby. Stanovisko orgánu ochrany přírody navíc vychází ze zájmu o ochranu přírody. Jejich prioritou v tomto směru tedy je, aby se zástavba nerozšiřovala do zón CHKO. Současný stav výstavby je z jejich pohledu určitým ještě možným kompromisem.

Jedná se ale o kompromis z hlediska ochrany přírody a krajiny, nikoliv z hlediska udržitelnosti obce a kvality života v ní.

Téma výstavby se určitým způsobem prolínalo všemi rozhovory, někteří ho zmiňovali spontánně. Jedná se tedy o velmi aktuální téma, které výrazně vstupuje do života obce. Většina informátorů zmiňovala tuto problematiku především v kontextu apartmánového bydlení, koupě pozemků a objektů, ale také v kontextu střetu různých zájmů.

V tomto ohledu hrají důležitou roli dva aktéři. Prvním z aktérů je obec a zastupitelstvo. Ti jsou zadavatelé územního plánu a mohou do jisté míry ovlivnit jeho nastavení. V této oblasti ale hraje důležitou roli odbornost. Jedná se o osoby různého vzdělání a zaměření. Současný (i minulý) starosta navíc působí v úřadu jako neuvolněný starosta, a má tedy ještě své civilní zaměstnání. Druhým důležitým aktérem je orgán ochrany přírody a krajiny, který zde funguje jako vyvažovací prvek z hlediska prosazování soukromých zájmů.

10.10. Krajinový ráz a ochrana přírody

Všichni informátoři hodnotili vzhled obce a jejího okolí velmi pozitivně. „*Já si myslím, že Bedřichov vypadá velice dobře.*“ (Pan Červený) Toto hodnocení se týkalo jednak okolní přírody, ale také místních budov. Informátoři hodnotili kladně především péči lidí o místní budovy „*...některý lidi to tady mají, i to opravili...*“ (Pan Modrý) Mnozí si uvědomovali, že součástí hor je také určitá horská architektura a některé budovy se do hor nehodí „*Já jsem konzervativní člověk, takže já bych potřebovala, aby tam byly jenom horský chalupy, jizerskohorský, to by mi bohatě stačilo.*“ (Paní Bronzová) Někteří informátoři uvedli, že nejsou proti, pokud se starý zanedbaný dům zbourá nebo opraví a postaví se nový, přestože se může jednat o apartmánový dům. „*...ale za mě v pořádku, protože starej hnusnej objekt opravili...*“ (Pan Červený) Z hlediska zástupkyně ochrany přírody a krajiny si Bedřichov udržuje svůj vzhled v jejich hlediska přiměřené podobě. „*...řekla bych že si pořád drží ten ráz takový spíš tradičnější, ale já teď tradičnější nemyslím, to že tam jsou chaloupky. Tradičnější myslím takovými těmi hlavními tvary a měřítkem a uspořádáním. Přeci jenom tam převažují ty sedlové střechy, které dávají ráz té vsi, tomu středisku. Samozřejmě je tam několik ale už historicky objektů, které nejsou úplně ideální, ale převažují takové ty přiměřeně vhodné.*“ (Jana Mejzrová)

Diskuze

Z hlediska zonace CHKO Jizerské hory a katastrálního území obce spadá největší část zastavěného území do 4. zóny ochrany přírody a krajiny. Na území této zóny jsou podmínky pro stavbu nejméně přísné a jedná se o území centra obce, tedy v okolí hlavní komunikace. Zástavba pokračující dále od údolí pak spadá do 3 zóny. Obecně se v těchto dvou zónách jedná o souvislou a také rozptýlenou zástavbu. V 2. zóně se pak z hlediska zástavby nacházejí stavby tradiční lidové architektury, například stavba na Nové Louce (Územní plán). Tyto zóny stanovují určité atributy, které by měly stavby splňovat, aby docházelo k respektování urbanistické struktury zástavby, krajinného rázu, místní architektury a ochrany přírody. Na základě těchto atributů pak orgán ochrany přírody a krajiny vydává rozhodnutí o povolení daného stavebního záměru. V obci se nacházejí různé typy budov. Některé objekty jsou staré a odpovídají architektuře horských obcí, jiné jsou pozůstatkem komunistického režimu a pak jsou zde také stavby nové.

Informátoři si uvědomovali, že je Bedřichov horskou obcí a že má horská obec určitý charakter. Tuto věc reflektovali s ohledem na architekturu. Někteří uváděli příklady domů, které podle nich do charakteru horské obce nezapadají. Zároveň si byli vědomi toho, že si to neuvědomují všichni a někteří lidé se při stavbě řídí spíše svým vkusem. Tento vzhled je podle nich těžké ovlivnit, protože budovy odpovídají parametrům v územním plánu. Zároveň charakter horské vesnice narušují stavby, které byly vybudované už v období komunismu. Mnoho informátorů tak domy hodnotilo spíše z hlediska udržovanosti. V tomto kontextu mnozí hodnotili přínos chalupářů, kteří sice nepřinášejí obci přínosy z ekonomického hlediska, ale jsou přínosem v tomto smyslu.

Určitým kompromisem je i hodnocení z hlediska zástupkyně ochrany přírody a krajiny v tom smyslu, že budovy odpovídají určitým technickým parametrům, typem střechy apod. Staré budovy utvářejí určitého ducha obce, protože mají mnohdy velmi zajímavou historii. Například jeden z rozhovorů probíhal v domě, který byl původně mačkárnou.

Z hlediska architektury do horské obce příliš nezapadají poměrně velká parkoviště. Žádný z informátorů se o těchto plochách v souvislosti se vzhledem obce nezmínil. Tato skutečnost může poukazovat na to, že jsou lidé ochotní tolerovat určité stavby proto, že jsou zde z hlediska fungování obce nutné a obec z nich má užitek.

10.11. Genius loci

Čtyři informátoři uvedli jako důležitou součást obce z hlediska atmosféry kostel. Dva z informátorů zdůrazňovali především zvony, které je slyšet po celé obci a přinášejí zajímavou atmosféru nejen pro místní obyvatele, ale také pro návštěvníky. Kostel pak pomáhá vytvářet určitou atmosféru především v období Vánoc, čemuž napomáhají také akce, které se v blízkosti kostela konají. Jeden z informátorů takto popisoval živý betlém. *„Tak jsme si vymyslel, že se udělá sraz na tom parkovišti u horský služby a že na tom parkovišti bude stát kapela, udělali jsme tam kiosky a byly tam takový drobnosti a pila se tam griotka a svařák a mezitím jsme tam dorazili my, což byla Jizerská chasa, která čítala několik pasáků a pasaček, já měl tenkrát ovce, tak jsem vzal ovce s sebou, kolega vzal koně a že budou tři králové. Pak se to jako svolalo, vyzvalo, udělal jsem úvodní slovo a za zpěvu koled se šlo s loučema od toho parkoviště k tomu betlému.“* (Pan Žlutý) Dále bylo z rozhovorů s informátory jasné, že celkovou atmosféru obci udává okolní příroda. *„....tak když jsme se v noci vraceli, když bylo jasno, tak bylo na obloze miliony hvězd a blízko, to bylo opravdu na dosah ruky, to byla velká krása.“* (Paní Stříbrná) Z vyprávění informátorů byly zřetelné rozdíly v celé atmosféře obce v různých ročních obdobích. Svého ducha danému místu propůjčují také staré budovy, kterých je v obci stále ještě poměrně dost. Jeden z informátorů například našel u sebe v kůlně staré sáně, které byly v Bedřichově vyrobené. Tyto věci jsou důležité nejen z hlediska atmosféry, ale celkově pro vytváření pocitu domova.

10.12. Bedřichov a jiná horská střediska

Poměrně velké množství informátorů zmiňovalo v souvislosti s Bedřichovem i jiná horská střediska, jako je například Špindlerův mlýn a Harrachov. Často se jednalo buď o srovnávání, ale také porovnávání. Tento fakt naznačuje, že jsou si informátoři vědomi určité hrozby nebo možného vývoje, kterým se Bedřichov může ubírat, podle některých informátorů již ubírá.

Diskuze

V této diplomové práci jsem se zaměřovala na problematiku rozvoje horských obcí v kontextu sportu, rekreace a víkendového bydlení. Tyto aktivity mají vliv na podobu nejen daných míst, ale na celkový život těchto obcí. Mým předmětem zájmu byla konkrétní obec Bedřichov v Jizerských horách, která je s těmito aktivitami bezprostředně spjatá. K volbě této konkrétní obce mě přivedl předpoklad, že se v této obci poměrně daří vyvažovat zájmy sportu a běžného života.

Pro zodpovězení výzkumného problému jsem zvolila formu případové studie. V rámci této případové studie tvořily základní výzkumnou metodou polostrukturované rozhovory. Vzhledem k šířce a komplexnosti problému jsem využívala i jiné výzkumné metody, například pozorování v rámci pobytů v Bedřichově. Jednotlivé informátory jsem volila nejprve na základě vymezení skupin, které na daném místě působí, v čemuž mi dopomohla určitá znalost terénu. V průběhu rozhovorů mi informátoři sami doporučovali jiné vhodné informátory a mnohdy jsem tato doporučení využila. V pokročilejší fázi výzkumu už pak lidé doporučovali stejné informátory. V rámci celého výzkumu takto proběhlo 12 rozhovorů. Někdy se těchto rozhovorů účastnilo více informátorů najednou. Toto nebyl můj původní záměr, ale tato situace často vznikla samovolně, z iniciativy některých informátorů. To se nakonec ukázalo jako přínosné z hlediska vzájemného doplňování či opravování informací. V rámci pobytů v obci jsem si pak všímala podoby obce a jejího celkového každodenního fungování. V průběhu rozhovorů jsem si postupně začala všimnout určitých etických problémů, které jsou s tímto výzkumem spojené a které jsem z počátku spíše nepředpokládala. Tyto problémy se týkaly celkového prostředí, kde se lidé mezi sebou vzájemně znají a kolikrát hájí zcela odlišné zájmy. Kromě otázek, které byly společné pro všechny informátory, jsme měla připravené ještě otázky pro jednotlivé informátory pro získání komplexního obrazu. Data jsem poté následně analyzovala pomocí rámcové analýzy s pomocí tvorby tabulek a vkládání informací do těchto tabulek. Výhodou byla možnost kombinovat více druhů dat najednou, tedy například rozhovory písemné dokumenty.

Závěr

Obec Bedřichov je jednou z horských obcí, kde se střetávají zájmy běžného života a zájmy sportovních a rekreačních aktivit. Prvotním předpokladem pro tuto práci bylo, že je obec Bedřichov ve vyvažování zájmů sportu a rekreace a zájmů běžného život poměrně úspěšná.

V rámci výzkumu jsem došla k následujícím zjištění:

Obec Bedřichov je obcí, kde je běžný život se sportem a rekreací úzce propojený. V některých případech ke střetům zájmů dochází, v některých případech se naopak zájmy sportu a běžného života doplňují. Díky sportovním aktivitám zde do určité míry dochází ke zlepšování kvality života.

Místní lidé i vedení obce si uvědomují, že má obec dané určité limity. Jejich zájmem je, aby nedocházelo k překračování těchto limitů na úkor běžného fungování obce.

V obci se udržuje společenský a kulturní život, především díky místní spolkové činnosti, ale také díky iniciativám obce. Z hlediska společenského dění ale dochází v obci k určitým proměnám, a to především vlivem rychlého zvyšování obyvatel.

Místní lidé mají zájem o dění v obci a podoba obce jim není lhostejná. Díky tomu jsou ochotní zohlednit zájmy ostatních a podílet se na zlepšení obce nebo života v obci.

Obec si snaží udržovat svou podobu z hlediska krajinného rázu a architektury, čemuž přispívají orgány ochrany přírody a krajiny. Určitý přínos má v tomto ohledu i chalupaření. Vyskytuje se zde i další forma víkendového bydlení ve formě apartmánového bydlení. Tento typ bydlení má největší negativní dopady na život v obci, ať už z hlediska místního společenství, tlaků na rozšiřování zástavby a ceny pozemků.

Obec Bedřichov se v posledních několika letech velmi proměňuje, a to především v důsledku proměn sportovních aktivit a nároků na provozování sportovních aktivit. Jedná se především o proměny běžeckého lyžování, které láká stále více movitějších skupiny lidí. Z Bedřichova se tedy začíná stávat lákavé místo z hlediska investic.

Seznam literatury

ARNSTEIN, Sherry R., *A Ladder of Citizen Participation*, Journal of the American Planning Association, Vol. 35, No. 4, July 1969, 216-224.

BARKER, M.L. Traditional landscape and mass tourism in the Alps. *Geographical Review*. 1982, 72(4), 395–415. ISSN 00167428.

BRYMAN, Alan. *Social research methods. Fifth Edition*. New York: Oxford University Press, 2016. ISBN 978-0-19-968945-3.

BUKÁČEK, Roman; MATĚJKA, Petr. *Hodnocení krajinného rázu. Péče o krajinný ráz – cíle a metody*. Ed. I. Vorel, P. Sklenička. Praha: ČVUT, 1999, 159-187.

COLLINS, Kevin, ISON Raymond (2006). Dare we jump off Arnstein's ladder? Social learning as a new policy paradigm. In: Proceedings of PATH (Participatory Approaches in Science & Technology) Conference, 4-7 June 2006, Edinburgh.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada, 2010. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3061-5.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.

DLOUHÁ, Jana; ZAHRADNÍK, Martin. 2016. *Metodika analýzy aktérů*. Centrum pro otázky životního prostředí, Univerzita Karlova v Praze. 35 s.

FLOUSKOVÁ, Zdeňka. HARČARIK J., KLIMEŠ M., KULICH J., HUŠKOVÁ B., HUŠEK J. & MEJZROVÁ J. *Apartmány ano či ne?: průvodce procesem plánování a rozhodování pro obce a veřejnost na příkladu Krkonoš*. Liberec: Náš kraj, 2009. ISBN 978-80-86527-24-6.

FRIČ, Pavol, Tamara KATUŠČÁK, Pavel MIČKA a Vít SKÁLA. *Občanský sektor v ohrožení?*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2016. Studijní texty. ISBN 978-80-7419-243-2.

GODDE, Pamela M., Martin F. PRICE a Friedrich M. ZIMMERMAN. *Tourism and*

development in mountain regions. New York, NY, USA: CABI Pub., c2000. ISBN 0-85199-391-5.

HÁJEK, Tomáš; JECH, Karel (ed.). *Kulturní krajina, aneb, Proč ji chránit?: téma pro 21. století*. Ministerstvo životního prostředí, 2000.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

CHRASTINA, Jan. *Případová studie - metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu: Case study - a method of qualitative research strategy and research design*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019. ISBN 978-80-244-5373-6.

JELÍNKOVÁ, Jitka. *Občan, spolek, obec a úřad v ochraně životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0508-3.

JENÍČEK, Vladimír a Jaroslav FOLTÝN. *Globální problémy světa: v ekonomických souvislostech*. V Praze: C.H. Beck, 2010, xix, 324 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-326-4.

JEPSON Edward J., EDWARDS Mary M., EDWARDS Jr. *How possible is sustainable urban development? An analysis of planners' perceptions about new urbanism, smart growth and the ecological city*. Planning Practice and Research 2010, 25(4), 417 – 437, ISSN 02697459.

KADLECOVÁ, Veronika a Dana FIALOVÁ. 2010. Recreational housing, a phenomenon significantly affecting rural areas. Moravian Geographical Reports. 18. 38-44.

KOLÁČEK, Luboš Y. *Krajinou Jizerských hor*. Praha: Regia, 2013. Tajemné stezky. ISBN 978-80-87866-01-6.

KOVÁŘ, Pavel. *Ekosystémová a krajinná ekologie*. Vyd. 3. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2788-5.

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2456-0.

LACINA, Lubor. *Bedřichov: z předválečné kroniky obce*. Ročenka Jizersko-ještědského

horského spolku. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek, 2013, 12, 17-38. ISBN 978-80-87095-11-9. ISSN 1214-1585

LANGER, Jiří. *Jizerská padesátka: 35 let dálkového závodu na lyžích - Memoriálu expedice Peru 1970*. Praha: Armex, 2001. ISBN 80-86244-24-5.

LIBROVÁ, Hana. *Pestří a zelení: kapitoly o dobrovolné skromnosti*. Brno: Veronica, 1994. ISBN 80-85368-18-8.

MAIER et al., Karel. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.

MÍCHAL, Igor. *Ekologická stabilita*. 2. rozš. vyd. Brno: Ministerstvo životního prostředí ČR, 1994. ISBN 8085368226.

MODRÝ, Martin – SÝKOROVÁ, Jarmila: *Maloplošná chráněná území Libereckého kraje*. Liberecký kraj – resort životního prostředí a zemědělství, 2004.

MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1580-6.

MOLDAN, Bedřich a Hana KOLÁŘOVÁ. *(Ne)udržitelný rozvoj: ekologie - hrozba i naděje*. Praha: Karolinum, 2001, 141 s. ISBN 80-246-0286-5.

Naše společná budoucnost: Světová komise pro životní prostředí a rozvoj. Přeložil Pavel KORČÁK. Praha: Academia, 1991, 297 s. ISBN 80-85368-07-02.

NEKOLA, Martin : *Politická participace a efektivita vládnutí [Political Participation and Effectiveness of Governance]*. In: Kabele, J. - Potůček, M. - Prázová, I. - Veselý, A. (eds.): *Rozvoj české společnosti v Evropské unii 1. díl*. Praha, Matfyzpress, 2004

NEVRLÝ, Miloslav. *Kniha o Jizerských horách*. 3. vyd., 1. vyd. v nakl. Civitas. Ilustroval Milan JANÁČEK. Janov nad Nisou: Civitas, 1996, 396 s. ISBN 80-902086-3-0.

NEVRLÝ, Miloslav; SIMM, Otokar; ŘEHÁČEK, Marek; PIKOUS, Jan. *Připomínky zašlých časů: pomníčky Jizerských hor*. 2., opr. a aktualiz. vyd. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek, 2013. ISBN 978-80-87095-10-2.

NOVOTNÁ, HEDVIKA. *Etnografický výzkum[prezentace]*. Praha, 2013. Sociální a

kulturní ekologie, FHS, UK. [cit. 2019-12-02].

NOVOTNÁ, Hedvika. *Kvalita a etika kvalitativního výzkumu* [prezentace]. Praha, 2017. Sociální a kulturní ekologie, FHS, UK. [cit. 2019-10-02].

NOVOTNÁ, HEDVIKA. Reflexe aktérů: polostrukturovaný rozhovor, rámcová analýza, segmentace a kódování [prezentace]. Praha, 2015. Sociální a kulturní ekologie, FHS, UK. [cit. 2019-12-02].

NORBERG-SCHULZ, Christian. *Genius loci: k fenomenologii architektury*. Praha: Odeon, 1994. ISBN 80-207-0241-5.

OLSEN, Wendy. (2004). *Triangulation in social research: Qualitative and quantitative methods can really be mixed*. *Developments in sociology*. 20. 103–118.

PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN isbn978-80-7435-329-1.

POMALIŠOVÁ, Michaela, ed. *Hodnocení kvality života ve městech se zapojením veřejnosti: (zrcadlo místní udržitelnosti): praktická příručka pro politiky, zástupce místních úřadů a neziskové organizace k hodnocení kvality života ve městech a obcích České republiky se zapojením veřejnosti*. Praha: Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, 2010. ISBN 978-80-904490-6-0.

Programové prohlášení zastupitelstva obce 2018-2022. 2018. Bedřichov. Uvedeno v Bedřichovský občasník. 2019.

PUNCH, Keith. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-468-7.

PUTNAM, Robert D. 2000. *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. 1. touchstone ed. New York: Simon & Schuster. ISBN 0-7432-0304-6

PŮČEK, M., KOPPITZ, D. *Strategické plánování a řízení pro obce, města a regiony*. Vydání 1. Praha: NSZM, 2012, 196s.

PŮTOVÁ, Barbora. *Antropologie turismu*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4354-0.

RITCHIE, J., SPENCER, L.: *Qualitative data analysis for applied policy research*. In:

Bryman A, Burgess RG, eds.: *Analysing qualitative data*. London: Routledge, 1994, s. 135-153.

RYNDA, Ivan. 2019. *Politika a ekonomie udržitelného rozvoje*. [prezentace] Praha: Sociální a kulturní ekologie, FHS, UK.

RYNDA, Ivan. *Trvale udržitelný rozvoj*. Geografické rozhledy, 2000, roč. 10, č. 1, s. 10–11, 2 s. ISSN 1210-3004

ŘEHÁČEK, Marek. *Jizerské hory: turistický průvodce po horách a jejich okolí*. Liberec: Kalendář Liberecka, 2002, 256 s. ISBN 978-80-87213-12-4 (brož.).

SAKTOROVÁ, Dagmar a Martina POLÁCHOVÁ. *Územní plán: základní dokument rozvoje obce*. Ostrava: Moravskoslezský kraj, 2015. ISBN 978-80-87503-87-4.

SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2562-8.

SCHINDLER-WISTEN, Petra. *O chalupách a lidech: chalupářství v českých zemích v období tzv. normalizace a transformace*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, 210 s. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-3613-9.

SVOBODOVÁ, Nikola. *Percepce turistických destinací Špindlerův Mlýn a Rokytnice nad Jizerou rezidenty*. Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Přírodovědecká fakulta.

ŠŤASTNÁ, Jana. *Jizerské hory: Téma - Jak vznikala první lyžařská střediska v Jizerských horách*. Časopis Krkonoše-Jizerské hory. 2007, 2. 30-31.

ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdaléna. *Případová studie jako výzkumná metoda*. [prezentace]. Praha, 2019. Sociální a kulturní ekologie, FHS, UK. [cit. 2019-11-22].

ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdaléna. *Případová studie jako výzkumný design: úvod* [prezentace]. Praha, 2018. Sociální a kulturní ekologie, FHS, UK. [cit. 2019-11-22].

TIŠEROVÁ, Gabriela. *Škodí Jizerkám kolo-běžky?* Spor dobra s dobrem – ochrana přírody vs. rekreační využití CHKO Jizerské hory na příkladu cyklistiky a běžeckého lyžování. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií.

UN-Habitat, *Planning sustainable cities: global report on human settlements 2009*. London, VA: Earthscan, 2009. ISBN 978-1-84407-899-8.

UYSAL, Muzaffer, Richard R. PERDUE a M. Joseph SIRGY. *Handbook of tourism and quality-of-life research: enhancing the lives of tourists and residents of host communities*. New York: Springer, 2012. International handbooks of quality-of-life, 1. ISBN 978-94-007-2287-3.

VAŠKO, Martin. *Cestovní ruch a regionální rozvoj*. Praha: Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0445-6.

VINKLÁT, Pavel D. *Jizerské hory: Kronika - Horská zimní střediska v Jizerských horách /IV/ Jak se lyžařské vleky potkávaly s životem v obci*. Časopis Krkonoše-Jizerské hory. 2015, 3. 34-35.

VINKLÁT, Pavel D. *Jizerské hory: Téma - Jizerská lyžařská magistrála*. Časopis Krkonoše-Jizerské hory. 2015, 3. 32-33.

VOREL, I. *Krajinný ráz a jeho ochrana*, 4. část–Cíle a limity ochrany krajinného rázu. *Ochrana přírody*, 2007, 2: 16-19.

YIN, Robert K. *Case study research: design and methods*. 4th ed. Los Angeles, Calif.: Sage Publications, c2009. ISBN 978-1-4129-6099-1.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

ZEIDLER, Miroslav a Marek BANAŠ. *Vybrané kapitoly z ekologie horských ekosystémů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3457-5.

ZHELEZOV, Georgi. *Sustainable development in mountain regions: Southeastern Europe*. New York, NY: Springer Berlin Heidelberg, 2015. ISBN 978-3-319-20109-2.

ZIMMERMANN, Friedrich M. a Susanne JANSCHITZ. *Regional policies in Europe: soft features for innovative cross-border cooperation*. Graz: Institute of Geography and Regional Science, University of Graz, 2004. ISBN 3-7011-0043-8.

Internetové zdroje:

Kronika obce Bedřichov [online]. Oficiální stránky obce Bedřichov © 2019 [cit. 2019-11-22] Dostupné z: <http://www.bedrichov.cz/soucasnost-a-historie/obecni-kronika/>

Ministerstvo životního prostředí, 2017. [online] CENIA [cit. 2019-12-01]. Dostupné z: <https://ma21.cenia.cz/Úvod/Proveřejnost.aspx>

PAKT. (2015a). *Analýza občanské participace v České republice*. Mička, P. (ed.), Agora CE, o.p.s. Dostupné z: <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/analyza>

Strategický plán rozvoje obce na období 2016-2022. 2016. Zastupitelstvo obce Bedřichov. [cit. 2019-12-22] Dostupné z: <http://www.bedrichov.cz/dokumenty/uzemni-plan/>

WEB1 Kudy z nudy - Bedřichov. Kudy z nudy - Homepage [online]. Copyright © 2020 CzechTourism [cit. 2019-11-01]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/kam-pojedete/ceskolipsko-a-jizerske-hory/jizerske-hory/bedrichov>

Základní údaje o CHKO. [online] AOPK [cit. 2019-11-01]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/>

Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1. Struktura otázek k rozhovoru.....	77
Příloha 2. Ukázka rozhovoru	80
Příloha 3. Projekt diplomové práce.....	96
Příloha 4. Informovaný souhlas	99
Příloha 5 Mapy a fotografie.....	100
Příloha 6. Mapa začlenění v rámci CHKO Jizerské hory.....	103

Příloha 1. Struktura otázek k rozhovoru

1. Obecné představení diplomové práce
2. Ústní poučení a předložení písemného informovaného souhlasu informátora s rozhovorem, nahráváním a zveřejněním v diplomové práci.
3. Rozhovor

1. Tematický okruh – znalost místa, vztah k místu

Cílem je zjistit jednak povědomí informátora o daném místě a jeho vztah k místu, ale zároveň také získat informace o možných problematických aspektech, které se v obci vyskytují. Dále jsem chtěla zjistit jaké zájmy a priority daný člověk má v souvislosti se současným stavem obce.

Můžete mi povědět něco o Bedřichově?

Znáte o Bedřichově a okolí nějaké příběhy? (informace o historii, pověsti atd.)

(Pokud ano, můžete mi nějaké povědět?)

Co se Vám na této obci líbí/co považujete za klady obce?

(Pokud se jedná o obyvatele obce, tak i klady života v obci)

(Pokud se jedná o chalupáře nebo návštěvníky obce, tak i klady pobytu v obci)

Co se Vám na této obci naopak nelíbí/co považujete za zápory obce?

(Pokud se jedná o obyvatele obce, tak i zápory života v obci)

(Pokud se jedná o chalupáře nebo návštěvníky obce, tak i zápory pobytu v obci)

Čeho si na obci Bedřichov nejvíce ceníte?

Co je podle Vás důležité, aby se v obci zachovalo nebo co by mělo nadále pokračovat?

Co je podle Vás důležité proto, aby se lidem v obci příjemně žilo?

Co si myslíte o tom, jak Bedřichov a jeho okolí vypadá?

2. Tematický okruh – sezónní výkyvy, dění v obci, účast na rozhodování

Tento okruh se zaměřuje na problematiku hlavních a vedlejších sezón, dále pak na dění v obci a informovanost o tomto dění. Cílem je také zjistit, odkud lidé čerpají informace a

jak s těmito informacemi nakládají. Dále bylo snahou zjistit, zdali mají informátoři zájem aktivní účasti na rozhodování.

Jak se z Vašeho pohledu mění život v obci v průběhu ročních období?

Zajímáte se nějak o dění v obci? (Pokud ano, tak jakým způsobem a proč a odkud čerpáte informace?)

Co se podle Vás v této souvislosti momentálně v obci nejvíce řeší?

Jakým způsobem podle Vás můžete ovlivnit dění v obci?

Je něco, co byste chtěl/a v tomto ohledu změnit?

Účastníte se Vy osobně nějak tohoto dění?

Co byste Vy konkrétně chtěl/a v této obci aktuálně nejvíce změnit nebo zlepšit?

3. Tematický okruh – místní společenství, složení obyvatel

Cílem je zjistit, zdali je v obci vytvořena místní komunita.

Znáte se/jste v kontaktu/stýkáte s nějakými dalšími lidmi z obce?

Kdo jsou podle Vás obyvatelé Bedřichova?

Kdo jsou podle Vás návštěvníci Bedřichova?

4. Tematický okruh – sportovní a rekreační aktivity

Cílem je zjistit vztah informátorů ke sportovním a rekreačním aktivitám a víkendovému bydlení. Zajímá mě jejich pohled na výhody a nevýhody těchto aktivit pro obec.

Co si myslíte o Jizerské padesátce a podobných závodech v souvislosti s Bedřichovem?

Co si myslíte o sjezdovém lyžování a cyklistice v souvislosti s Bedřichovem?

Zlepšuje podle Vás sport a turismus život v obci?

Jaké výhody podle Vás tyto aktivity pro obec přinášejí?

Jaké naopak podle Vás přinášejí negativa?

Co si myslíte o chalupaření v obci?

5. Tematický okruh – konkrétní informátor a jeho role v obci

Jaký je Váš osobní vztah k obci Bedřichov (Co pro Vás Bedřichov znamená)?

Jaké je Vaše profesní působení v obci, pokud nějaké je?

Jak dlouhé je toto působení?

Sociodemografické údaje (věk, bydliště, vzdělání, zaměstnání, pokud žijí v Bedřichově, tak jak dlouho)

Příloha 2. Ukázka rozhovoru

Rozhovor

Informátor: Petr Holub

Věk: 42

Zaměstnání: starosta obce Bedřichov, podnikatel v oblasti cestovního ruchu, člen správní rady Jizerské o. p. s.

Vzdělání: vysokoškolské Bc. (ekonomické)

Bydliště: Bedřichov (10 let)

Přepis rozhovoru:

Informátor byl seznámen s průběhem rozhovoru, byl mu předložen informovaný souhlas a také souhlasil s nahráváním rozhovoru.

T: Na úvod bych se Vás zeptala, jaké je Vaše působení v obci?

I: Já jsem starostou druhý období, takže celkem pět let, od roku 2014, jsem teda neuvolněnej starosta, bez politické příslušnosti. Vedle toho mám ještě zaměstnání, vedle toho mám ještě penzion na Bedřichově, takže toho mám hodně. Takže se tomu věnuju v podstatě na nějakou hodnou zkrácenou úvazek, většinou jeden až dva dny v týdnu maximálně, plus nějaké schůzky, telefony a tak. Dostal jsem se k tomu úplně náhodou, jako každej starosta na malý obci, není teda mimochodem co závidět, protože dělat starostu na malý obci je náročný a nikomu se nezavděčíte. Ale ten důvod byl hlavně, že jsem chtěl do toho jít v podstatě ještě s nějakou lidma, kvůli tomu, že ten Bedřichov my jako podnikatelé, v podstatě malopodnikatelé, takže jsme chtěli podpořit ten turismus, protože za působení předchozího pana starosty, tak jsme měli pocit, že se tomu turismu tolik nevěnujou. Ale ono se nebylo čemu divit, on ten Bedřichov se turisticky začal uplatňovat až v podstatě poslední, tak zásadně posledních těch dejme tomu šesti, pěti letech. Takže předtím nebyly ani moc finance, protože ty obce získávaly ty finance ze státního rozpočtu. A až v poslední době, kdy teda, kdy nám rostou příjmy, nejen teda s růstem ekonomiky, příjmů do státního rozpočtu, ale roste nám i trošku procento, který starostové prosadili v parlamentu před časem, takže je to o něco lepší a my samozřejmě se snažíme v Bedřichově chovat ekonomicky, takže si vybíráme vlastní peníze, takže ten rozpočet poměrně umožňuje, pokud se nám povede sezóna zimní dobře, ne jako teď to vypadá jako divně, tak máme v podstatě milionový částky na investice. Třeba pět milionů na investice, což není špatně.

T: Do čeho tedy obec nejvíc investuje?

I: No my investujeme, samozřejmě jsou tam dva segmenty. První věc je ta infrastruktura, ty věci v podstatě pro ty stálý obyvatele, který ale samozřejmě taky využívají ty turisté, takže my se snažíme to rozdělovat na půl, stavíme chodníky, opravujeme cesty, mosty, děláme prostory pro recyklaci, pro bioodpad, osvětlení, kamerový systém a vedle toho se snažíme podporovat ten turismus a tam teda se věnujeme především tomu našemu majetku. Na stadionu Bedřichov jsme udělali v posledních pěti letech investice zhruba za šest milionů korun, vybudovali jsme tam takové nějaké malé zázemí a ski servis pro návštěvníky, trošku jsme opravili záchody na centrálním parkovišti, udělali jsme nový zasněžovací systém ve spolupráci s Libereckým krajem, s nějakou dotací pěti milionovou, kterýj teda shodou okolností dneska otevíráme slavnostně na Bedřichově a potom teda se snažíme soustředit na, ještě teda důležitá věc, provozujeme vlastní infocentrum pod obcí se všema nákladama a snažíme se soustředit na menší projekty, kterýj jsme schopný investovat z vlastních zdrojů nebo třeba za pomoci kraje, že jsou to desítky až stovky projektů, do nějakých různých interaktivních stezek, kterýj jsou interaktivní v tom smyslu, že nejsou to nějaké stavby po lesích, protože ty za prvé si nepřejou ochráněři ani lesáci a hlavně to lidi ničeť různým způsobem, takže musíte do toho investovat. Takže my se snažíme ty místa, kterýj tam máme, nějakým způsobem oživit a přivést nějaké stezky zajímavé, přivést ty lidi na ty místa a tím pádem si zajistíme to, že ty lidi se pohybují po obci. Takže za prvé je usměřňujeme, nejdřív je udržíme v Bedřichově, že tam jsou, že neodjížděť, třeba v létě, tu zimu ne, tam lidi choděť na běžky a na sjezdovky, ale v létě nám většinou odjížděť různě do Libereckého kraje, což teda v létě taky dělají, ale my bysme je chtěli aspoň pár dní udržet v Bedřichově, takže to je první věc, tady ty nějaký peníze, protože je to pro nás pro všechny byznys. Ale hlavně je taky usměřňujeme, aby nám chodili určiteťma směrama, aby nevymějšleli věci a tak. Takže máme tam pár věcí, kterýj se snažíme vymyslet, cestu na Královku jsme osázeli třeba soškama dřevěněma, i děti tam mají nějakou interaktivní stezku, je tam takovej viklan což je kámen na kameni velikánskej útvar v lese takhle v houště, tak tam vede takováhle stezka, no a teďj jsme udělali stezku po nějakých starých pověstech úplně na druhou stranu, takovou delší a tam provázej v podstatě jenom takový kamínky zasazený do skály. Je to něco takového co uděláte z vlastního rozpočtu a máte to hned a ty lidi to v podstatě oceneť a ten důvod je, že chceme ty lidi dostat trošku do té přírody, takže to je ta otázka těch dvou věcí. Ten turismus a i ta infrastruktura té obce. Ještě k tomu turismu řeknu, že strategie obce Bedřichov není dělat nějaký velkolepý projekty, protože my nemáme problém s návštěvností, ani v létě ani v zimě. A nechceme teda stezky v korunách stromů, to

je prostě záležitost jiných destinací, kde buď je infrastruktura nebo tam ty lidi musej na to nalákat, aby tam přijeli. My to chceme mít v souladu s přírodou, ale ne úplně jako tím sluníčkářským způsobem, samozřejmě je to byznys, komerce a ten Bedřichov je komerční v podstatě. Je komerční a bude komerční. Jsme spíše pro tu turistickou komerci. Nejsme pro závodníky, tímhle způsobem to situujeme, ale zase nějak lehce vyváženě, aby to zase nebylo úplně komerční, tak jako v nějakém zábavném parku.

T: Co se Vám tedy na obci Bedřichov líbí nebo co považujete za jeho hlavní klady?

I: To nejzásadnější pozitivum té obce, a i ten důvod, proč já jsem se tam přistěhoval, před deseti lety, protože já tam žiju deset let, tak je to, že je to hrozně blízko velký infrastruktury dvou velkých měst, velký aglomeraci dvou velkých měst, jejich infrastruktury jakýkoliv, kulturní, sportovní, sociální a taky Praze. Po dálnici jste za hodinu z Prahy. To znamená, že ten Bedřichov je obrovsky navštěvovaně i z tohoto důvodu. Proto my se nemusíme snažit ty lidi lákat na nějaký extra buřty, když to tak řeknu, ale ty lidi přijedou sami, i když tam jako relativně nic není. Takže se je snažíme jenom tak jako lehce usměrňovat. To je obrovská výhoda toho Bedřichova, řekl bych že jako jediná. Jinak tam úplně žádná jiná výhoda není, je to 750 metrů nad mořem, to znamená, že ta jistota sněhu tady není, kdyby to bylo 1200, tak je to jiná písnička, takže samozřejmě se potýkáme s těma problémama úplně stejně jako ty horské obce. Naopak jestli se chcete ptát i jako na negativa, tak já vám řeknu veliký negativum. To si nikdo moc neuvědomuje, on tady každě vidí Bedřichov, Jizerská 50, furt tam jezdějí lidi, parkoviště plný, tam se topějí v prachách. OK jako podnikatelé tam relativně vydělají, ale vydělají tam hodně peněz v úzkém období. Jako oni si nestěžují, oni vydělají i normálně, ale problém je s tou obcí. Že ta obec je opravdu obec, není to město jako Harrachov nebo Špindl nebo Pec, který mají samozřejmě rozpočty díky počtu obyvatel a díky nemovitostem podstatně vyšší. My máme z těch daní i poměrně nízký rozpočet. My máme zhruba 8 milionů rozpočet, včetně ubytovacích poplatků a rozpočet celkově máme ale dvacet milionů. Zbytek máme z ekonomických činností a pokud bysme tu ekonomickou činnost neměli, třeba ty parkoviště, tak bysme na tom byli totálně špatně. A neříkám, že jsme na tom dobře, jsme na tom možná líp než kdejaká obec, kde je 300 obyvatel, to jako rozhodně, ty obce mají třeba rozpočty tři, čtyři miliony, některý. Ale zase na druhou stranu my máme obrovské náklady. My máme šílené náklady. Na zimní údržbu, my nemůžeme dělat zimní údržbu tak jak se to dělá v nějaký více v Lužické horách, my prostě musíme sněh odvážet, my musíme zprůjezdňovat komunikace, protože kdybysme to neudělali, tak ten nával turistů bude ještě daleko horší a ty kolapsy jsou větší. To samozřejmě hradíme my. My musíme opravovat po zimě samozřejmě tu infrastrukturu, takže to jsou další stovky tisíc až

miliony, který nikdo nevidí. Teď všichni návštěvníci, který tam jezdějí, by tam rádi měli tu infrastrukturu na nějaký vysoký úrovni. Ale to ta obec sama nezvládne. A když potom jdete a žádáte o dotaci ministerstvo pro místní rozvoj nebo ministerstvo školství, tak jí nedostanete. Ty dotace jsou špatně nastaveny, takže tady je trošku disproporce. Sice je to horský středisko, ale furt vesnice a málo peněz. Ta obec nemá moc peněz, to je problém. Samozřejmě pomáhá nám Libereckej kraj, ale těch priorit je tam v těch sociálních oblastech spousta, ten Libereckej kraj je malej, není extra bohatej, to nejsou střední Čechy, takže v tomhle směru je to horší.

T: Některé z těch nákladů přebírá také Jizerská o. p. s.?

I: Jizerská o. p. s. je v podstatě o. p. s. založená obcí Bedřichov a je to samostatná instituce, která má správní radu, která je kontrolovaná obcí Bedřichov, protože jí jmenuje. Já jsem i členem správní rady Jizerské o. p. s. Ale zase ta o. p. s. je v podstatě dotovaná nejen tedy obcí Bedřichov, ale i Libereckým krajem, oběma statutárníma městama a určitejma sponzorama. Takže jizerská o. p. s. není servisní organizací obce, ale je trošku něco navíc, takže ta by měla řešit maximálně tak stadion a pak Jizerskou magistrálu. Takže obec Bedřichov do opsky dává patnáct procent z výtěžku parkoviště po odpočtu DPH, takže nejdřív se odečte DPH z té tržby a pak se dá 15 procent té opsce, což je zhruba milion korun. Libereckej kraj dává taky milion korun. Obě statutární města dávaj myslim dvě stě, tři sta tisíc, takže ten Bedřichov furt dává hodně peněz. Na druhou stranu my z toho profitujeme, od nás je zájem, aby tam byla magistrála, aby tu byl vstup, protože my pak profitujeme z toho parkoviště především v souvislosti s těma běžkařema. Takže my jsme zakladatelem, ale podporujem jí formou financí.

T: K těm negativům, to jste některá už řekl, ale je třeba ještě něco na co jste zapomněl?

I: Tak samozřejmě negativa jsou samotný lidi. Zpovynost nejen teda Pražáků, ale i Liberečáků, Jablonečáků je obrovská. A ty lidi se chovaj hrozně. Někteří, ne všichni. A za prvý očekávaj stoprocentní servis, stoprocentní komfort a nejsou ochotný všichni za to platit. Pak nadávaj, že máme drahý parkování, přitom přijede člověk sám v autě, s výbavou na běžky za padesát tisíc a je mu za těžko zaplatit teď po zdražení parkovnýho o víkendu dvě stovky. Za to že tam může osm hodin nebo celej den vlastně lyžovat, že si objedne padesátku. To mě přijde hrozně hloupý od těch lidí. Myslím si, že už z těch diskuzí vyplývá to, že to není většina, že ty lidi to chápou. A pak samozřejmě ten vandalismus, ty lidi se chovaj jak na návštěvě, kde je nikdo nezná, takže občas ohňostroje, odpadky. To je prostě problém, zbytečnej hluk, i když to se jako zlepšilo v posledních dobách, rušení nočního klidu a tyhle věci. Ale řešíme často i čistotu, odpady, nás stojej strašně moc odpadky, který tam ty lidi po

sobě nechaj, to nám taky nikdo nezaplátí. To jsou zase desetitisíce ročně, který obec dá za úklid a úpravu. Chceme, aby to nějak vypadalo, aby to bylo hezký, ale stojí nás to peníze. Ta obec přímý peníze z těch lidí nemá, který tam přijedou. Jedině z toho parkoviště, ale ty lidi, který jsou ubytovaný, tak ta obec má peníze z nějakých ubytovacích poplatků, což je zhruba 800 tisíc ročně do rozpočtu, ale jinak má ta obec příjem hlavně z daně z nemovitosti a z fyzickéjch osob, daně z příjmů fyzickéjch osob lidí, který jsou tady hlášený. Tady žije 330, ted' přesně nevim, obyvatel, žije jich tam reálně 800, takže kdyby všichni byli hlášení, zase by to bylo lepší. Firmy samozřejmě, ale samozřejmě většina těch firem jsou hlášený mimo Bedřichov, včetně mojí teda. Ale to s tím nesouvisí s tím místem. Tam to jde předurčení daní do státního rozpočtu nějakým způsobem. Je to další negativum, ty lidi. Ten boom toho turismu s sebou nese ty negativa. Už to jistě každej zaznamenal z těch Českéjch Krumlovů, Barcelon, z Prahy. Na druhou stranu dobře, my víme, my místní, někde bydlíme, máme ty nemovitosti na určitý úrovni, je to i dražší tam, tak máme možnost, když chceme bejt v klídku, to prodat a jít někam, kde turismus není. Ale my taky nechceme, aby tam byl úplnej klídek. Některý lidi jo žejo, ale to je extrém. My zase chceme, aby se ty lidi nějakým způsobem chovali, alespoň trošku, aby k tomu přistupovali že jsou v přírodě, že jsou třeba ve třetí zóně CHKO až ve druhý, že se musej nějak chovat. Což bohužel mnohdy nefunguje, protože ty lidi si myslej, že si můžou dělat co chtěj. Ne všichni teda, ale je to vidět. V létě, v zimě pořád.

T: Takže ti lidé, kteří žijí v Bedřichově, tak většina z nich podniká, mají třeba nějaké ubytovací kapacity...

I: 80 procent obyvatel, ať už tam jsou hlášený nebo nejsou, to je jedno, se přímo nebo nepřímo věnujou turismu. Těch 20 procent lidí to je pár doktorů, který tam bydlej, nějaký lidi, který jezdej normálně do práce, koupili barák, protože chtějí bejt na Bedřichově, ale to je fakt 20 procent lidí. Protože i lidi, který tam třeba mají nějaký firmy, ať už zemní práce, tesařský práce, tak ty dostávaj tu práci většinou od těch místních lidí, nebo choděj pomáhat na brigádu místní děti jejich. Takže ten Bedřichov tím turismem jde, máme tam spory mezi „starousedlíkama“ a nějakýma novejma, protože ta přistěhovanost do toho Bedřichova je veliká. Tam se přistěhovalo za posledních deset let včetně mě třicet, čtyřicet procent obyvatel. A naopak starousedlíci pomalu vymíraj, případně se stěhujou pryč, to asi nevim, spíš je tam úbytek v tomhle smyslu. Takže nezaznamenáváme moc nějaký střety s nějakýma skalníma starousedlíkama, který by jako chtěli zakonzervovat Bedřichov, to jako ne. Ale spíš ta většina těch lidí, i který tady podnikaj, tak si myslim, že chtěj ten umírněnej rozvoj v tom turismu.

T: Takže ti lidé, kteří přicházejí do Bedřichova, tak tam nejdou čistě za účelem zbudovat si tam podnikání?

I: Ne. Ono víte co. Jsou tam některý lidi, který tam mají nemovitosti, provozují tam penziony, některý lidi, který se samozřejmě živěj díky tomu, že tam jsou nějaký tyhle možnosti. Ale pak je tam celá řada lidí, který si tam koupili starý baráky, za drahý peníze, přestavěli si je a bydlej tam, protože chtějí být na tý „dobrý adrese“. Ale hlavně mají vztah k těm horám. Chtějí na lyže, baví je to tam. Dobrá adresa je to jako z hlediska ceny nemovitosti, ale z hlediska toho života jako do budoucna ke stáří to není úplně. Protože ono přeci jenom odklízet furt ten sníh, prší vám tam na podzim, není to úplně značka ideál. Ale je tam čisto, my jsme se tam třeba přistěhovali s dětma hlavně z toho důvodu, že je tam čistý prostředí, děti můžou lítat venku a nemusíte se v podstatě strachovat, jestli tady přejdou přechod a tak. Je to napojený na mhdčko Jablonec, Liberec, což je obrovská věc, to se nám povedlo skvěle a to je obrovská výhoda pro ty lidi právě mladý, že se tam nebojey přistěhovat. Moje děti jezděj dneska už mhdčkem do školy, nemaj s tím vůbec žádněj problém, není to žádná přítěž, zátěž. My je nemusíme vozit jako když se odstěhujete někam v podstatě za Jihlavu do nějakýho domečku.

T: Jak jste mluvil o těch lidech, tak plno lidí se tam asi tak nějak zná?

I: No ne ne. Heleďte to je taky zajímavý, tam je, jak jsem řekl za posledních deset let se tam možná těch třicet lidí přistěhovalo a ty lidi se tolik neznaj. Totiž v Bedřichově, když máte vesnici tři sta obyvatel támhle někde ve středních Čechách nebo tady na Českolipsku, tam máte jednu hospodu a tam všichni choděj. Tady ne, tady je těch restaurací třeba deset, některý jsou otevřený jenom v sezóně, málokterá je celoročně a v podstatě nechoděj lidi. Jsou tam skupinky, skupinky tam jsou a samozřejmě do tý politiky, do toho směřování obce se to vnaší. Ty lidi mají relativně peníze, kupujou si tam baráky relativně elity, lidi, který jsou úspěšný ve svejch profesích. Tyhle lidi mají většinou pocit, nebo ty lidi jsou většinou vůdčí osobnosti v rámci svejch profesí, v rámci svejch firem a to samý chtějí mít ve svym okolí. A teď, když se střetnou ve svym sousedství, tak to nedělá dobře. To znamená, když já jsem tam přišel jako starosta, tak hlavní cíl, aby ta obec fungovala a myslim, že se to dalo dohromady, nebylo to, dát za pravdu jedný skupině nebo druhý skupině. Ale prostě od každýho něco si vzít a nějak to jako pospojovat a dělat akorát to, na čem se všichni shodnou. Protože jakmile najdete jednu skupinku, která je zásadně proti, tak v tý politice zastupitelský nic neprosadíte. Proto to takhle blbě funguje v celým státě. Ta demokracie a transparentnost je kontraproduktivní tomu vývoji. To tak prostě je. Ale funguje to, v tom Bedřichově si myslim to funguje, ty lidi jsou spokojený, ono když těmhle elitám nešaháte na jejich věci, tak jsou i

schopný pomoci. Jsou schopný fungovat a když vidí, že se ty peníze, který v tom rozpočtu jsou, samozřejmě znají věci, jak to funguje a když se investují do té vesnice a je to vidět, tak oni jsou spokojení a naopak vám pomůžou. Tadyhle dají peníze na chodník, tadyhle dají peníze opsce, a v tom Bedřichově se relativně dobře žije, protože díky třeba padesátce, díky těm lidem získáme milion dva miliony z nějakých peněz, který jsou dotační od nějakých třeba nadací a tak. To je jenom proto, že to někdo z těch lidí, který k tomu mají vztah, to prosadí v těch správních a dozorčích radách třeba.

T: Takže ty lidi jsou i schopní podílet se nějak na tom rozvoji.

I: Jsou. Teď jako další negativum, který vám řeknu, který se objevuje a to je záležitost úplně stejná Harrachova, úplně stejná Špindlu a Pece, ale ty už si to prošly v minulosti, myslím si, že teď už je to takový relativně stabilizovaný v tom negativním slova smyslu, tak je samozřejmě rozvoj výstavby a těch apartmánovejch domů. Bohužel česká legislativa, stavební zákon je na tom šíleně, ze dvou důvodů. První důvod je to, že vám nikde žádný zákon nedefinuje apartmánovej dům. Vy můžete stavět buď bytovej dům nebo hotel, penzion. Ale když stavíte podle legislativy hotel, penzion a nazvete to apartmánovej dům, tak to potom můžete klidně na bytový jednotky rozprodat. Akorát to neprodáváte jako byt, ale část toho celého komplexu, což je úplně jedno. Takže my se tomu nevyhneme, nemůžeme proti tomu brojit. Aby se na zelených loukách stavěly apartmánový domy, snažíme se teda. My nemáme problém, když se starej barák přestaví ať už na cokoliv, tak to je dobrý. Tam byly některý starší brownfieldy, který se předělaj teď na nějaký takovýhle objekty, ale nechceme, aby tam bylo dalších deset patnáct apartmánových domů a vypadalo to tam stejně jako ve Špindlu a Harrachově. Navíc teda oproti Harrachovu máme od roku 2011 schválený územní plán, Harrachov to udělal ve strašnejch bojích v 2015. Takže my tam máme zakotvený výšky, rozměry, ale bohužel na ty dnešní poměry těch financí, který jsou veliký, určitejch skupin lidí, tak jsou pořád hodně benevolentní. A my už s tím teď už těžko něco můžeme udělat. Takže my se samozřejmě snažíme, aby na těch zelených loukách ty baráky, který se tam budou plánovat, aby byly v nějakých rozumných intencích, aby ten územní plán nebyl vytěženej na sto procent a aby tam nebyl znásilněnej. Na druhou stranu neříkám, že se nám podaří vždycky uspět. Máme problém s tím, udělat něco zpětně. Abysme udělali nějaký stavební uzávěry, to neuděláte, protože vždycky se s váma budou soudit ti majitelé pozemků, že je omezujete na svých právech, to prostě nejde. Takže to je trošičku problém. A druhý problém, co se týká toho stavebního zákona, to je teda daleko zásadnější, že ta obec má jedinej nástroj, jak ovlivnit výstavbu, a to je ten územní plán. A územní plán není černobílý. Územní plán je nějaký dokument, kterej většinou dělá architekt, nedělá ho

právník a když developer si najme dobrého právníka, tak mu tam najde možnost jak to udělat, i když to autor územního plánu myslel úplně jinak. A ta obec je účastníkem řízení, v rámci jakýkoliv stavební činnosti na svém území, ale její stanovisko není závazné. Takže stavební úřad vydá stanovisko, i když obec nesouhlasí se stavbou, což je zásadní problém. A my pak máme jenom možnost zasílat námítky a pak se odvolávat na nadřazený orgán. A na to je samozřejmě omezený čas a my nejsme architekti ani právníci, abysme to jako zvládali. Občas se nám to povede načasovat, že to uděláme, jako třeba teď je jeden případ. Další případ se chystá, ale je to fakt špatný. A to chci říct, že je to zásadní problém. Bohužel nově stavební zákon to nebude vůbec reflektovat, ani se nedivím, protože je prolobované developerama, ta obec by měla být zásadní, tam by se to mělo rozhodovat. Protože ta obec je pod kontrolou těch lidí, který tam bydlí. Když starosta rozhodne postavte tady činžák, tak to starosta neustojí. Bude na něj podaný trestní oznámení, odvolaj ho a mají problém. Dneska už je to transparentní, takže si dohledáte všechno v katastrech, co kde máte kde, ale když to rozhodne někdo támhle někde na stavebním úřadě v Jablonci nebo ještě vejš, tak nad tím nemáte vůbec žádnou kontrolu. Nevím vůbec, jak to bude dál, takže ten stavební zákon podle mého názoru bych spíš decentralizoval, to rozhodování bych dělal na těch lokálních úrovních, protože ve výsledku to odnesete vy, protože za mnou choděj lidi, proč jste tady povolil to a to. Já dneska nic nepovoluju. To povolil stavební úřad na základě územního plánu, kterej se schvaloval v roce 2011, co s tím uděláme. Takže to je trošku problém.

T: Takže v tomhle smyslu tam ty tlaky poměrně jsou?

I: Jsou a budou. Jsou jednak tlaky na výstavbu v rámci platného územního plánu a samozřejmě to znásilňování toho územního plánu. A pak budou tlaky a jsou, na rozšiřování, vytváření nových stavebních pozemků, což si nikdo z obyvatel Bedřichova nepřeje. 90 procent. Jsou tam nějaký skupiny, který mají tam nějaký pozemky nezastavitelný, chtěli by, ale velká vůle, to bylo vidět v těch posledních volbách, je proti tomu. A je to docela logický, že my nechceme nějaký nové stavební pozemky a pokud by něco vzniklo tak to musí být jenom na základě nějakého zásadního strategického zájmu obce. Třeba, že potřebuje obec udělat nějaký chodník, ale abysme udělali desítky stavebních pozemků nových, to nepřipadá v úvahu. V následujících třeba deseti letech, já si umím představit, že v Bedřichově vzniknou třeba dva tři stavební pozemky kvůli nějakým strategickým záměrům obce, ale ne desítky a spíš žádné. To samozřejmě závisí nejen na zastupitelstvu, ale i na těch ostatních orgánech.

T: Existuje v této souvislosti i nějaká iniciativa těch místních lidí? Protože jsem koukala že letos třeba vznikla nějaká petice?

I: Ano to se řešil takovej jeden projekt, kterej byl podpořenej nějakou velkou dotací z ministerstva dopravy, ale vážly nám nějaký dohody, který, od začátku to bylo rizikový, takže my jsme do toho šli, protože jsme nechtěli přijít o ty peníze. Ty peníze jsme nakonec získali, ty dohody jsme zrušili a udělali jsme to trošku jinak a proinvestujeme 27 milionů peněz, který jsme získali na jiný projekty, který jsou potřebnější pro obec. To byl třeba jenom důkaz pro některý zastupitele, který si mysleli, že ty lidi zkousnou díky tomu něco a nezkusnou. Já si myslím, že dneska, i kdyby jsme přišli s tím, že máme 100 milionů peněz od někoho, že tam udělá všechny chodníky, udělá tam prostě přemostění nový sjezdovky, tak si myslím, že ty lidi nebudou chtít, aby tam vniklo deset stavebních pozemků. Myslím si to, to je můj soukromej názor. Myslím si, že to složení obyvatel jsou lidi spíše movitější, který nechtěj v susedství, aby měli další susedy. Takže nechtěj ten rozvoj další, v tomhle směru. Chtějí ten rozvoj infrastruktury, opravy, to samozřejmě chtěj, chtěj samozřejmě i rozvoj sjezdovýho areálu, ale nějakým umírněným způsobem, což samozřejmě si vyžádá nějaký investice, možná i nějaký dohody, ale uvidíme, jestli vůbec ty dohody budou akceptovatelný těma lidma.

T: Když plánujete nějaké ty projekty, tak tedy zohledňujete názory těch lidí, co si třeba přejí?

I: No jasně já jsem si udělal za ty první tři roky zkušenost, že se vůbec nemá smysl zabývat věcmi, u kterých nevíte, jestli vůbec dopadnou. To je zbytečná ztráta času, můžete se zabývat jenom projektama, který víte, nebo vy si myslíte, máte k tomu ještě nějaký svoje podklady, že prostě dopadnou. Protože já jsem si prošel případ stadionu, kde teda tam je diskuze třicetiletá, jestli na stadionu bude barák vpravo vlevo, velkej malej, co tam bude, můj předchůdce Petr Šmaus tam měl nějakej projekt velikej, ten jsem mu shodil ze stolu, já jsem tam přišel, pověřil jsem tam mýho kolegu, udělejte tam teda nějakej jednodušší projekt. Zbouráme tam ty Jabkenice, postaví se tam jinej barák, aby tam bylo zázemí nějaký a tohle a taky to samozřejmě neprošlo kvůli nějakým politickejím konsekvencím, kvůli ješitnosti lidí. Pak už jsem si říkal kašlu na vás, nic tam nebude, zbouráme všechno, uděláme tam rovný plochy, maximálně to dotáhneme nějakějma pěknějma dlažbama a tak, uděláme tam normálně tu montovanou budovu, která tam je. Protože když za tři roky řeknete, potřebujeme větší, tak jí rozšíříte vpravo, vlevo. Pro ty lidi to bohatě stačí, je to nízkonákladový, na údržbu to skoro nic nestojí, takže to jsme tam udělali, to je asi jediný, co se tam dalo prosadit. Takže takhle to je. Takže nemá smysl vytvářet moc velký projekty, protože těžko seženete podporu a ty čtyři roky do těch voleb je hrozně málo. Protože před těma volbama ty lidi se chovaj už trošku jinak, já to teda dělám víceméně proto, že to na mě tak nějak zbylo a nemám úplně ambice, do budoucna bych to ani nemusel dělat, ale uvidíme, co bude. Tim chci říct, že se

soustředím pouze na projekty, který vím, že projdou a který si prokonzultuju s těma skupinama, s těma lidma v zastupitelstvu. A hlavně reflektuju veškerý věci v průběhu těch projektů. Jakmile se tam objeví nějaký problém, tak řeknu to nemá cenu, nebo to pozměníme tak, aby to fungovalo.

T: Co si myslíte o tom, jak Bedřichov vypadá?

I: Tak já samozřejmě s tím úplně nejsem spokojenej, jak vypadá Bedřichov. Ale jak jsem říkal, jsem rád, že ten územní plán máme, že to vypadá alespoň tak jak to je, některý samozřejmě lidi ty starousedlíci nebo takový ty Jablonečáci, který tam jezděj už padesát let, tak jsou zhrozený z toho co tam je, na druhou stranu si myslím, že to mohlo vypadat taky daleko hůř. Takže buďme rádi a poděkujme mému předchůdci a těm zastupitelstvům, těm dvoum předchozím, těch deset let, který ten územní plán vytvářeli a dotáhli, že alespoň nějaký je, protože kdyby nebyl, tak to tam může bejt patnáctimetrovej barák jen to hvízdne, to by s tím těžko něco udělali. Ale tak samozřejmě bylo by hezký, kdyby ty baráky byly všechny stejný, měly všechny stejnou střechu, ale to bohužel je značka ideál. To se dá vytvořit v nějakym skanzenu, kde to má opravdu přísný kritéria, nechtěj tam lidi moc bydlet, žít. Přejde vám člověk, kterej má peníze a chce mít moderní prosklenej barák, v podstatě udělá tam jenom takovou šikmou střechu a nějak se to vymyslí, aby to šlo a ten barák udělá větší, širší, vypadá to jako akvárium. Já samozřejmě proti tomu baráku nic nemám, je asi pěkněj, ale nehodí se tam. Na druhou stranu pak přijde člověk a chce mít krásnou roubenku, která se tam hodí. Takže to je o tom vkusu těch lidí víceméně. Pokud někdo přijde a chce si tam opravdu prosadit něco, co tak nějak není úplně extrémní, ale je to na hraně nebo lehce za hranou, tak se to tam vždycky prosadí. Je to tak jak to je a do budoucna budeme mít problém to udržet, aby nám tam nevznikly nějaký ty apartmánový domy, který ale mají nějaký limity, který jsou daný územním plánem a ty mají. Ty výšky jsou omezený, tam je dvanáct metrů u hlavní komunikace a 8 metrů, potažmo 9 v těch krajích. To je dobrý, tam nevyroste dvaceti metrovej barák, nevyroste. Samozřejmě co se týká procenta zastoupení těch budov, tak v tom hlavním pásu kolem ty hlavní komunikace je to docela dost benevolentní. Můžou tam udělat nějaký podobnej barák, kterej teďka tam vyrost, jak je Bílá Vrána, nemyslim ten původní, ten vysokej, tam oni vycházeli, to je 21 metrů vysoký, tam vycházeli z původní stavby, to rekonstruovali, zachovali. Ale myslím ten, co tam vyrostl u ty silnice. To je prostě podle regulativů správně, protože u ty hlavní silnice můžou tyhle baráky ještě vyrůst a nic s tím neuděláme.

T: K tomuhle se nějakým způsobem může vyjadřovat i AOPK?

I: Může, ale do jistý míry. Oni se vyjadřujou závazně ve třetí zóně, což není případ té hlavní

komunikace. V té čtvrté zóně se k tomu taky můžou nějak vyjadřovat, ale myslím si, že ne závazně. Ale můžou dávat nějaký doporučení, takže můžou. Tam je zásadní stanovisko AOPK, CHKO Jizerské hory a odboru územního plánování v Jablonci a životní prostředí samozřejmě, ale ty řešej, jestli tam je odkanalizování plus hygiena, ty řešej nějaký světla a takovýchle věci. Ale tyhle dvě instituce jsou nejzásadnější proto, aby to mohlo bejt, ale taky samozřejmě na ně je obrovská tlak ze strany investorů, daleko větší než na obec. Oni to všichni vědí. V okamžiku, kdy ten investor získá souhlas CHKO a územního plánování, tak když obec dá nesouhlasné stanovisko, tak stavební úřad stejně vydá stavební povolení a obec má šanci se jenom odvolat. A většinou to tak je, že víme až jako poslední a už není čas reagovat. Když je ten investor opravdu chytrý a dělá to opravdu že ví, že to je za hranou. Takže pokud by na obci seděl starosta nebo referent, kterej bude architekt, bude právník a bude mít desetiletý zkušenosti s územním plánem, tak má šanci s tím něco dělat.

T: Jakým způsobem mohou lidé získat informace o dění v obci a ovlivnit to dění?

I: No já si myslím, že je to dobrý. My jsme obec, která tyhle věci vybuďovala na docela slušný úrovni. Takže za prvé máme velice příjemný zaměstnankyně na infocentru, ale i na obci, protože tam my dáváme důraz na tu vřelost, tam nesmí sedět někdo zamračený, tam když přijde člověk a má nějaký dotazy už po desátý, tak mu musí hezky odpovědět. To prostě tak je. Druhá věc, máme samozřejmě webový stránky, který máme rozdělený zvlášť občan, zvlášť turista, takže si tam každej najde veškerý informace, pak zasíláme pravidelně smsky, máme smskovéj systém, všechny akce, všechny důležitý věci posíláme smskou, ubytovatelům to posíláme e-mailem, máme s nima mailovou komunikaci. No a děláme i pravidelně jednou za rok nějaký setkání s občany, tam každej může cokoliv říct ať už v plénu nebo individuálně, no a vydáváme občasník dvakrát do roka, takže si myslím, že tyhle věci máme a hlavně většina těch lidí nás zná, takže se doptá. Když někdo extra něco chce, tak má možnost. Myslím si, že už ani moc nefunguje, možná jsem naivní, to že by se jako pomlouvalo po hospodách, jako samozřejmě to furt funguje jo, ale že opravdu ty lidi v tom Bedřichově už dneska jich je většina jsou na tolik asertivní, že když jim něco vadí, tak přijdou a řešej to. Samozřejmě někteří řešej furt dokola věci, který nejsme schopný vyřešit, ani nechcem, protože to jsou individuální věci, který ta obec nebude řešit. Ale zase nebráníme se jim, když do toho chtějí dát vlastní prostředky, to jako ať to udělaj, to my jim souhlas dáme.

T: Co si myslíte o Jizerské 50 a podobných závodech v souvislosti s Bedřichovem?

I: Jizerská 50, ČT Author cup, Jizerská 50 běh, Night light maraton a mistrovství horskejch kol. To je pět top závodů, který mají účastníků od deseti tisíc až do tisíce. To jsou top závody.

Víc už těch závodů nechceme, vedle toho máme pár menších, takovejch lokálních, jako je třeba Bastard nebo Decathlon cup pro děti nebo menší školní závody, nemocnice tady je a tak dále. Ale dneska je to nastavený tak, že ty akce tady chtěj. Bedřichov je díky tomu známej, ty lidi tam přijedou, vědí to, i jsou samozřejmě dražší ty nemovitosti, který všichni vlastnime, takže to podporujeme. Samozřejmě, v souvislosti s těma akcema je to úplně stejně jako s tím boorem toho turismu, přináší to spoustu negativ. Ten Bedřichov jak je neprůjezdněj, je tam spousta odpadků, večer tam je hlahol, ale nějak to bereme, že to jako chceme. My se snažíme prostřednictvím těchto akcí ten Bedřichov propagovat, zadarmo. To znamená veškerý tyhle akce si musí zaplatit svoje náklady, který tam mají, my po nich nechceme nějaký extra peníze, abysme chtěli miliony nebo sta tisíce, že to tam můžou dělat, ale chceme aby my jsme byli všude uvedený jako institucionální partner, abysme byli propagovaný v televizi, ve všech těch spotech, což jsme téměř tři čtvrtě roku v Český televizi a zároveň chceme, aby ty dopravní záležitosti byli na profesionální úrovni. Aby tam byli lidi, aby tam bylo všechno zorganizovaný. A vedle toho chceme profitovat z jejich vztahu s ČEZEM, s ČEPSEM, se společnostma, který nám díky těm vztahům jsou schopný přes jejich dotační programy posílat peníze. Takže jsme třeba na základě nadace ČEZ za poslední dva roky proinvestovali 1,5 milionu. Takže tímhle způsobem.

T: Takže z toho máte příjmy takhle zprostředkovaně.

I: Ono je to nepřimo. Samozřejmě ten dosah pro celej Libereckej kraj celý Jizerský 50 je třeba 30 milionů korun v tržbách. Pro samotnej Bedřichov jenom když vezmu obec Bedřichov, ten víkend Jizerský 50 je nějakých 10, 12 milionů na tržbách. Samozřejmě obec z toho nemá nic. Ty lidi, který tam žijou, tam prostě vyberou tyhle peníze relativně veliký. Author cup je třeba tři čtyři miliony. My se toho nechceme zbavovat, my víme, že nám to přinese nějakej problém, ale zase tihle organizátoři zaplatěj všechny náklady, Padesátka zaplatí parkování, Author cup ten parkování neplatí, tam si vybírá obec, takže my vybereme třeba sto tisíc na parkovnym, tím pádem máme peníze, abysme případně řešili nějaký problémy, nicméně oni stadion všechno ukliděj. Když je tam nějakej problém, tak se to uhradí z nějaký pojistky nebo z nějakých více nákladů, který oni zaplatěj, takže tímhle způsobem. Takže my netlačíme na majitelé Jizerský 50, Author cupu, aby nám dali milion korun aby to tam moli dělat. My chceme, aby si zaplatili náklady a abysme z toho profitovali tím nepřímým způsobem. To se nám bohatě vyplatí zatím.

T: Jakou roli tam hraje to sjezdové lyžování?

I: Sjezdový lyžování hraje samozřejmě zásadní roli, protože hlavní klientela Bedřichova v zimě jsou rodiny s dětma a aktivní rodiny s dětma, to znamená rodiny, který jezděj

s malejma dětma učit lyžování a zároveň mají rádi běžky. To buď sami, jakože rodiče nebo tatínci anebo prostě i s těma dětma. To se takhle pěkně kombinuje. Ale bez těch sjezdovek by ten Bedřichov nebyl v zimě tak zajímavý. Protože oni potřebují ty lidi, který tam přijedou na tejdny, aby se ty děti na těch sjezdovkách vyblbli. Takže to je problém teď v Bedřichově, protože tam je dlouhodobě neuspokojivý stav sjezdovýho areálu. A to z toho důvodu, že tam byly nějaký spory o pozemky, ty se teďka vyřešili a teď řešíme, jakým způsobem tam udělat zasněžovací systém. Ale bohužel tam obec nemá žádný majetky, máme tam pár pozemků. Takže je to záležitost spíš provozovatele TJ Bižuterie, která to nějakým způsobem řeší, nicméně pro ní to není úplně prioritní. Ale jsme teď domluvený, že v případě, že najdeme nějaký možnosti a zase to budou možnosti, který budou znamenat změnu územního plánu, kdy v některých pozemcích a jsou to většinou soukromý pozemky, takže za to něco budou chtít ty majitelé, kdy uděláme nějaký retence na zasněžování a postupně to zainvestuje ten Bedřichov. Tam není potřeba zainvestovat miliardu, ale padesát šedesát milionů, něco takovýho, a to se bohatě vrátí tomu provozovateli. Na tom se nějakým způsobem pracuje, ale upřímně řečeno, já když jsem to skupoval, tak jsem si myslel, že to půjde jednodušeji, ale jednodušeji to nejde a chtělo by to tam někoho, kdo to bude řešit nezištně a ve prospěch aby se to pohybovalo a takových lidí tam moc bohužel není. Ono tam je hodně kolem těch sjezdovek zainteresovaných osob, který tam mají nějaký vlivy, takže uvidíme, jestli se nám to vůbec podaří. Takže sjezdový lyžování je důležitý, pokud bude zima bez sněhu, tak ten zasněžovací systém, který tam je na Bedřichově na sjezdovkách nedostatečný a samozřejmě lidi nejsou spokojený, na druhou stranu už se mi i stalo, že lidi u nás přijeli radši do Bedřichova, protože to ubytování a ty služby jsou na takový úrovni jako třeba nejsou jinde v Jizerkách, na rozdíl třeba od Severáku. Ale není to úplně značka ideál. A je to samozřejmě naše snaha, nicméně nejsme úplně typ, který to můžou takhle vyřešit.

T: A cyklistika?

I: Ta letní klientela, to je především taky rodiny s dětma, taky sportovně založený, ale tam bych řekl, že ta většina, která převažuje dneska, jsou ty spíš lidi, který sem přijedou, třeba z Moravy nebo z Jižních Čech a cestují tady po pamětihodnostech. V tom Bedřichově strávěj nějakou dobu, třeba jeden dva dny, ale zbytek jedou třeba do Českýho ráje nebo na Libverdu do sklárny a tak. Takže nejsou to úplně ty sportovci, který by trávili celý dny na kolech. Taky jsou, ale není to určitě většina. Takže ta většina letní je ta klasická letní dovolená v Čechách, kdy vezmete rodinu s dětma, protože se vám nechce táhnout do Chorvatska dvanáct hodin s dětma anebo jedete, letíte někam do Řecka a pak jedete na

druhou dovolenou do Čech. Takže většina to jsou lidi, který v podstatě sem přijedou poznávat ten kraj a líbí se jim ta aktivnější dovolená, že jedou někam na výlet a tohle. A co jsem teďka nakous, pozorujem, že bohatne společnost, že lidi jezděj do Českéjch hor na druhou dovolenou. Že jedou prostě na Mallorcu, jedou do Řecka normálně k moři, protože to se musí, žejo, a pak jedou ještě na hory a tady jako trošku sportujou a něco poznávaj.

T: Myslíte si, že je třeba problém to, že lidi přijíždějí jenom na to odpoledne a pak zase jedou zpátky?

I: Ne ne, my tady máme jednodenní návštěvníky pouze v zimě magistrály, běžkaře, to trošku problém je, protože ty lidi nám platěj akorát za to parkovný a nedaj si nikde nic. Ten přínos z nich je pouze z toho parkovného, proto ho samozřejmě chceme zpoplatnit, když jich tam jezdí spoustu a ještě jeden člověk v autě a chce zaparkovat si vedle stopy, tak to musí zaplatit. Ale jinak na odpoledne to Bedřichov je zajímavěj pro Liberec, Jablonec, že lidi jezděj v létě třeba na odpoledne. Nebo i na tu magistálu, ale tam ten problém s tím nemáme, protože my tu infrastrukturu máme vystavěnou na tyhle odpoledne a žádněj problém s tím nemáme. Ale zase zpoplatníme. Na tom parkovišti ta obec na tom vybere peníze, jestli on si někde dá polívku, tak to je taky příjem, ale problém s tím nemáme. My se to snažíme řešit a je to dobře, že ten Bedřichov v minulosti z těch dotací se zainvestovaly ty parkoviště. Protože za mě se dělal novej systém, my jsme daly dva a půl milionu do novýho parkovacího systému, aby fungoval automaticky, aby se dalo platit kartou, aby to fungovalo tímhle způsobem.

T: Ještě jak jste zmínil ty návštěvníky, tak jsou to teda Jablonec, Liberec, ale hodně taky střední Čechy?

I: Řekl bych, že je to půl na půl. Takový ty zima, to si myslím, že je tak půl na půl, že to jsou lidi, a ono možná i to léto, že jsou lidi z aglomerací Jablonec, Liberec tady půlka, půlka je zbytek. A ta zima je samozřejmě střední Čechy, Praha, ale to léto, ty lidi, který přijedou na pobyt, ty pobyťáci, ti jsou z Celý republiky. Jezdí samozřejmě i Němci, Němci jezdí spíš jako ze Saska.

T: Co je podle Vás důležité, aby v té obci pokračovalo nebo zůstalo, aby si tak nějak zachovávala tu podobu?

I: Tak samozřejmě spolkovej život. Je tam nějakěj spolek, kterej se stará o nějaký akce, ty akce jsou navštěvovaný i lidma z Liberce, Jablonce, což je dobře, nejsou nějak megalomanský, jsou lehce vesnický, ale to je důvod, proč se jako scházet. Zase bohužel se na těch akcích neschází celá vesnice. Tam je to různě rozdělený, a přistěhovalci, tak je to prostě, že není taková ta hospoda. To by bylo ideální, kdyby byla jedna hospoda, kam chodí všichni, to tam nikdy nebude. Ale třeba ten spolkovej život a ty akce, to je důležitý udržet.

Samozřejmě byly snahy to zrušit, protože se o to starala určitá skupina lidí, která měla požadavky, že všechno ta obec zaplatí a oni se tamakorát opijou a tak. Ale to je blbost, to tak nebylo úplně. Je důležitý tyhle akce, který tam jsou léta, třeba deset, patnáct let, zachovat. Vždyť to víte z historie, válka, odsun, takže ta historie toho místa se vytvářela až po tý válce, kdy to pohraničí bylo zanedbaný, průmysl se zrušil, takže ono to má svůj vývoj a taky to postihuje takovou tu sounáležitost těch lidí s tím místem. Tam jsou všichni přistěhovalci, otázka je jak dlouho. Pár je tam těch starších rodin a zbytek je to v podstatě až z devadesátých let, kdy začal ten turismus. A říkám, třetina lidí se přistěhovala v posledních deseti letech. Takže spolkovej život, kostel, kterej tam je pěkněj. Prostě aby se ty lidi mohli někde scházet. My máme kulturní komisi, že holky na íčku třeba udělaj nějakou akci, třeba pro děti a nepříjde každěj žejo. Příjde třeba třetina těch lidí. Navíc ty lidi mají dneska víc možností, jsme u těch měst, některý děti choděj do školy tady v Liberci, Jablonci, takže že byste měla akci, že by tam přišlo spoustu lidí, to úplně ne. Ale snažíme se. My máme v rozpočtu 250, 300 tisíc na tyhle ty aktivity. Což je hodně.

T: Proč si myslíte, že o to někteří nemají zájem?

I: Tak mají svoje aktivity, mají s dětma jiný aktivity, sporty, kroužky. Chtějí sedět u televize, sami si jít zaběhat, těch možností je dneska mraky, to prostě tak je, dneska se to mění. Ono potom zjistíte, když máte ty děti, tak ono s nima to všechno zvládnout a ukočírovat a pak ještě někam jít. Pak tady spousta lidí má tam byznys, takže taky máte omezený možnosti. Třeba máte hosty, nájezd hostů, takže nemůžete jet v sobotu večer někam. Třeba akce, který jsou v sobotu večer, tak málokdy stihnu, protože je nájezd hostů v sobotu. Tohle všechno prináší ty negativa do toho spolkovýho života, ale těch akcí máme hodně a během toho roku, myslim si, že většina těch lidí se něčeho zúčastní. Ne všeho teda.

T: Jakou roli v té obci hraje chalupaření a chataření?

I: Tak za prvý, moderní chalupaření je koupit si na horách apartmán. To je moderní chalupaření. To prostě tak je. To je první chalupaření teď moderní, to tak je a samozřejmě lidi se divěj, proč to lidi kupujou a že jsou to prázdný baráky, ale vedle toho my tam máme v chatový oblasti šedesát chatiček, který jsou taky z půlky roku prázdný. A tam se to taky trošičku mění, protože ty chalupáři postupně přestavujou ty chalupy na baráky, aniž by to někomu řekli, protože to nemůžou dělat. Takže ano, je tam spousta těch chalupářů, těch moderních, který tam dneska už mají baráky pěkný, takže to jsou chalupy za deset milionů, mnohdy i dražší, takže takový chalupaření tam je. Ale to malý chalupaření, jako mít támhle chatičku v chatový oblasti, samozřejmě pár jich tam taky je, který tam chtějí mít, to jsou spíš ty starousedlíci chalupáři, ty nechtěj tam ten rozvoj, ale většina dneska už je, že mají tendenci

ty chatičky si přestavovat nebo je kupovat. Koupěj chatičku za tři miliony, přestavíte si jí za dalších pět na baráček. Bez stavebního povolení třeba, takhle to funguje.

T: S tím už se pak toho asi zpětně taky nedá moc dělat.

I: Nedá. Nebo jako dá, ale je to boj s jednou chatičkou vytěžíte jednoho právníka na dva roky.

T: Ještě možná se chci zeptat na tu novou otočku autobusu, co se má stavět na Maliníku?

I: Jak je ten bufet, tak ten bufet by tam měl bejt zachovanej a vedle toho by měla bejt otočka autobusu, to je ale v územním plánu. Potřebujeme, aby za prvý sto jednička jezdila až nahoru z Jablonce, potřebujeme vymístit některý autobusy z otočky na stadioně, protože se může stát, že tam stojí čtyři autobusy a v zimě to je prostě katastrofa, takže nám tohle pomůže a hlavně tam není nikde žádná zastávka a my potřebujeme někde udělat nějakou krytou zastávku, když lidi čekaj na autobus. Jezdí tam osmnáctka, sto jednička a je toho už tam moc. Takže tomuhle chceme pomoci a budoucí výhled je tam udělat třeba nějaký lepší záchody na Maliníku, ale to taky spíš nějakým tím montovaným způsobem, protože tam není kanalizace.

Následovalo doplnění sociodemografických údajů a poděkování.

Příloha 3. Projekt diplomové práce

Fakulta humanitních studií UK

katedra magisterského oboru

sociální a kulturní ekologie

U Kříže 8/661, 158 00 Praha 5-Jinonice

Magisterský obor
sociální a kulturní
ekologie

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

1. Iméno studenta, tituly: Bc. Michaela Buzinová
2. Osobní číslo (UKČO): 16371667
3. Rok imatrikulace na FHS UK (bak. studium, jinak mag. studium): 2016
4. Datum zápisu na katedru sociální a kulturní ekologie FHS UK (alespoň měsíc, rok): 09/2016
5. Názvy všech předchozích bakalářských (magisterských) prací, škola, obor a rok, kde a kdy byly obhájeny:
Bakalářská práce – Obraz muže gentlemana pohledem dvou generací žen, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, obor humanitní studia, 2016, Praha
Obhájeno 08.09.2016, Univerzita Karlova, Praha
6. Předběžný název DP (česky):
Rekreace, sport a život v horách – Případová studie obce Bedřichov v Jizerských horách
7. Předběžný název DP (anglicky):
Recreation, sport and life in the mountains – Case study of Bedřichov village in Jizera Mountains
8. Klíčová slova (česky): obec, samospráva, místní rozvoj, rekreace, sport, participace, Chráněná krajinná oblast Jizerské hory
9. Klíčová slova (anglicky): municipality, municipal government, regional development, recreation, sport, participation, the Jizera Mountains Protected Landscape Area
10. Obecný kontext (souvislosti tématu, širší rámec [zasazení „do světa“]):

V současnosti jsou sportovní a rekreační aktivity, ale i „víkendová amenitní migrace“ čím dál oblíbenější a dochází k jejich rychlému vývoji, ať už z hlediska sportovního vybavení, infrastruktury, sportovních akcí apod. Nároky na provozování těchto aktivit tak narůstají, a to například z hlediska prostoru či infrastruktury. Sportovní aktivity jsou často spjaté s pobytem v přírodě a mohou se tak dostat do konfliktu s ochranou přírody a dosavadní výzkumy soustřeďují pozornost právě na tuto problematiku. Tento konflikt ale není pouze sporem člověk versus příroda. Tato problematika má daleko širší charakter a otevírá otázku běžného života v horách a zachování ducha horských obcí pod nátlakem rozvoje podřízeného rekreaci, sportu a víkendovému bydlení. Ty mohou přinášet některé negativní jevy a problémy pro místa, která jsou s těmito aktivitami spjata (otázka nové a staré zástavby, ztráta místního společenství, demonstrace bohatství a postavení apod.) Taková orientace může být pro obce problematická a neudržitelná z hlediska budoucího vývoje, například vzhledem k proměnám přírodních podmínek. Tyto obce navíc utvářejí charakter celé oblasti a je tak důležité věnovat této problematice pozornost a zabývat se otázkou, jak by vlastně měly vypadat s ohledem na budoucnost.

11. Předmět zkoumání (vlastní předmět práce [zasazení „do vědy“]):

Tato práce se bude zaměřovat na problematiku vlivu rekreace, sportu a víkendového bydlení na podobu a rozvoj obce, která je s těmito aktivitami bezprostředně spjata. Mým předmětem zájmu bude konkrétní obec Bedřichov v Jizerských horách. Jizerské hory se v posledních letech potýkají s velkým náporu sportovců, velmi oblíbené je zde běžecké lyžování, sjezdové lyžování a cyklistika a díky své poloze tyto hory lákají nejen sportovce z blízkého okolí, ale i z ostatních krajů (např. středočeského). Obec Bedřichov je tak jednou z obcí, která se musí tomuto náporu přizpůsobovat a nacházet řešení proto, aby tato obec byla příjemným místem pro turisty a sportovce, ale zároveň příjemným místem pro běžný život a nestala se pouze obcí účelově zaměřenou a podřízenou sportu a rekreaci. V rámci sociální a kulturní ekologie se tedy nejedná pouze o problematiku vztahu člověka s přírodou, ale také o vztah mezi lidmi navzájem, o možnost participace, vytváření místního společenství a celkově vytváření stabilního prostředí z hlediska trvalé udržitelnosti.

12. Hlavní vstupní hypotéza nebo hypotézy (2–4 na výběr); pro práci 1–2, možno však formulovat výzkumné otázky, event. jen výzkumný problém:

Výzkumným problémem práce je nalezení a popis opatření, jimiž Bedřichov utváří trvale udržitelnou podobu obce tak, aby v rozumné míře a ekologicky přijatelně těžila z externích návštěvníků, ale především zachovávala kvalitu života pro místní obyvatele. Vstupním předpokladem je, že toto úsilí je záměrné a až dosud poměrně úspěšné (např. ve srovnání se Špindlerovým Mlýnem).

13. Metodologický postup: metody a techniky, které budou v práci použity:

Práce bude mít formu případové studie a bude se metodologicky opírat o kvalitativní a kvantitativní výzkumné metody. Základem bude využití polostrukturovaných rozhovorů s důležitými aktéry, jako jsou například obyvatelé obce, vedení obce, provozovatelé sportovních areálů, hotelů, orgánů ochrany přírody atd. Nedílnou součástí této práce bude také práce s písemnými prameny a dokumenty (kroniky, územní plán, zápisy z jednání atd.) a samozřejmě bude také pozorování a fotografická dokumentace obce a jejího okolí.

14. Cíl DP (kromě ověření hypotéz a teoretického přínosu např. *praktický přínos, vypracování metodologie, základ pro řešení problémů v praxi* atd.):

Cílem této práce bude do hloubky a co nejkompaktněji prozkoumat a představit problém, který se týká mnoha oblastí v České republice. Jedná se o problém proměny horských obcí v souvislosti s rozvojem rekreace, sportu a víkendového osidlování dočasnými rezidenty. Mojí snahou tak bude ukázat, s jakými problémy se obec v této souvislosti potýká a jak se je snaží řešit.

15. Čím budou rozšířeny dosavadní znalosti (*vědecká „přidaná hodnota DP“*):

Přínosem této práce by mělo být jednak upozornění na to, jakým způsobem se české hory proměňují, ale nikoliv s hlavní pozorností na přírodovědný aspekt, jako pouhý konflikt člověka s přírodou, ale jako komplexní problematiku zahrnující mnoho aktérů, faktorů a procesů. Přínosem tak může být představení tohoto přístupu na příkladu konkrétní obce a vymezení toho, jakým způsobem se daná obec snaží tuto problematiku řešit a s jakým výsledkem.

16. Jaké bude (bude-li) jejich *teoretické* zobecnění a přínos:

Tato práce může poskytnout hlubší náhled na dané téma a získané poznatky mohou být přínosné pro řešení dané problematiky nejen pro konkrétní obec, ale mohou sloužit jako určitý teoretický podklad i pro jiné obce.

17. Struktura DP (předběžný obsah – názvy oddílů a kapitol):

Úvod

I. *Teoretická část*

- CHKO Jizerské hory
- Obec Bedřichov
- Rekreace a sport v Jizerských horách
- Vymezení výzkumu
- Metodologie

II. *Analytická část*

- Život v obci a působení jednotlivých aktérů
- Infrastruktura obce
- Zástavba a územní plánování
- Krajinný ráz a ochrana přírody

Závěr

Seznam literatury

Přílohy

18. Předběžná bibliografie k tématu:

- DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. 4., nezměň. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.
- DOHNAL, Tomáš. Volný čas a komunální rekreace. In Hodaň, Bohuslav (ed.). Volný čas a jeho současné problémy: sborník příspěvků přednesených na vědeckém symposiu v Olomouci, ve dnech 20. a 21. května 2002. Olomouc: Hanex, 2002. 188 s. ISBN 80-85783-37-1.
- HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, 437 s. ISBN 978-80-262-0982-9.
- NEVRLÝ, Miloslav, Oldřich ŠKRBEL, Milan JANÁČEK a Pavel D. VINKLÁT. Kniha o Jizerských horách, aneb, Povídání o knize z ruksaku po 40 letech. Krkonoše. Jizerské hory. 2016, 49(8), 32-34. ISSN 1214-9381.
- PIKOUS, Jan. Jizerské hory včera a dnes: Das Isergebirge gestern und heute. první kniha. Vyd. 2. Liberec: Pavel Akerman, 2005, 146 s. ISBN 80-239-4903-9.
- YIN, Robert K. Case study research and applications: design and methods. Sixth edition. Los Angeles: SAGE, 2018. ISBN 9781506336169.

19. Předpokládaný vedoucí DP: PhDr. Ivan Rynda

20. Důvod volby tématu (dosavadní znalosti, zájem, praxe a zájem studenta):¹

Jinonice 26. června 2018

diplomant

vedoucí DP

vedoucí katedry SKE

¹ nepovinné

Příloha 4. Informovaný souhlas

Informovaný souhlas

Dne .....jsem já, ...
poskytl/a rozhovor v rámci výzkumu pro vypracování diplomové práce zabývající se obcí Bedřichov v Jizerských horách, kterou zpracovává Bc. Michaela Buzínová pod vedením PhDr. Ivana Ryndy na katedře Sociální a kulturní ekologie Univerzity Karlovy.

Prohlašuji, že jsem informován/a o skutečnosti, že má účast v projektu je dobrovolná a jsem oprávněn/a odmítnout odpovědět na kteroukoliv z otázek nebo kdykoliv z výzkumného projektu odstoupit.

Souhlasím s uskutečněním rozhovoru, jeho nahráváním a zveřejněním v rámci diplomové práce, která bude uložena v repozitáři závěrečných prací Univerzity Karlovy.

Pro účely analýzy v rámci uvedeného výzkumného projektu a pro účely na něj navazující výzkumné činnosti, smí být tento rozhovor zpracováván a uveden v závěrečné práci*:

- spolu s mým jménem
- jen v anonymizované podobě bez souvislosti s mým jménem a osobou

Prohlašuji, že beru na vědomí informace obsažené v tomto informovaném souhlasu a souhlasím se zpracováním mých osobních a citlivých údajů v rozsahu a způsobem a za účelem specifikovaným v tomto informovaném souhlasu.

Podpis:

---

* vyberte jednu z uvedených možností

Příloha 5 Mapy a fotografie

Obrázek 1: Plánek obce Bedřichov

Zdroj: ŘEHÁČEK, Marek. *Jizerské hory: turistický průvodce po horách a jejich okolí.*

Liberec: Kalendář Liberecka, 2002, 256 s. ISBN 978-80-87213-12-4 (brož.). s 191.

Obrázek 2: Kostel

Zdroj: Michaela Buzínová

Obrázek 3: Apartmány Padesátka

Zdroj Michaela Buzínová

Příloha 6. Mapa začlenění v rámci CHKO Jizerské hory

Obrázek 3: Začlenění obce Bedřichov v rámci CHKO Jizerské hory

Zdroj: Územní plán obce Bedřichov – Výkres širších vztahů

Obrázek 4: Vysvětlivky k začlenění obce Bedřichov v rámci CHKO Jizerské hory

Ochrana přírody a krajiny

	národní park - I., II., III. zóna odstupňované ochrany
	ochranné pásmo národního parku
	chráněné krajinné oblasti I, II., III., IV. zóna odstupňované ochrany
	maloplošná zvláště chráněná území
	NATURA 2000 - evropsky významné lokality
	NATURA 2000 - ptačí oblasti
	přírodní parky

NPP - národní přírodní památka
NPR - národní přírodní rezervace
PP - přírodní památka
PR - přírodní rezervace

Zdroj: Územní plán obce Bedřichov – Výkres širších vztahů